LATVIA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs, Eßlingen/N., Breite Str. 6–8. Printer: Ungeheuer & Ulmer, Ludwigsburg, Körnerstr. 16. Published twice weekly. Circulation 11.000.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 111 (335)
Trešd., 1949. g. 23. novembrī
Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V. Lambergs; galvenā redaktora vietnieks: M. Čulītis. Redaktori: A. Bolšteins, Fr. Igals, J. Jēkabsons, B. Ķiselis, H. Mindenbergs, E. Raisters, L. Švarcs. Redakcijas adrese: Esslingen/N., Breite Str. 6 – 8, telefons 17339.

IZCEĻOJUSI JAU PUSE VĀCIJAS LATVIEŠU

LCP lemj par radikālu trimdas organizācijas aparāta pārkārtošanu

Latviešu centrālās padomes sesija arī šoreiz sanāca Pasaules luterāņu apvienības studiju centrā Imbshauzenā 19. un 20. novembrī. No 27 LCP locekļiem sesijā piedalījās 20, kas pārrunāja un izlēma daudzus mūsu trimdas dzīvē svarīgus jautājumus — tālākās emigrācijas gaitu un pašreizējo stāvokli, Vācijā palicēju tautiešu aprūpi, trimdas kopības saglabāšanu un pārkārtoja un pieņēma LCK budžetu tekošam periodam. Konstatēja, ka līdz šim jau izceļojuši ap 50.000 tautiešu, no kuriem gandrīz puse uz Eiropas zemēm. Galvojumus izceļošanai uz ASV vēl varēs saņemt līdz decembra vidum. Tālākā emigrācija visumā noritējusi saskaņā ar LCK un LCP ieteikumiem un norādījumiem, izņemot Austrāliju, tā kā lielākais latviešu skaits novietojies Anglijā, ASV, Kanādā un arī Austrālijā.

LCP 16. sesiju Imbshauzenā atklāja priekšsēdis J. Celms, norādīdams, ka pagājuši 4 gadi kopš LCP dibināšanas Detmoldā. Aizgājušos gados veikts vairāk par sākumā iecerēto. Latviešu organizātoriskais talants izveidojis celtni, kuŗu tagad, apstākļu mudināti, tautiešiem arvien straujāk izceļojot, esam spiesti pakāpeniski pārveidot, pamazām likvidējot mazāk nepieciešamos bēgļu organizācijas institūtus un koncentrējot latviešu bēgļu konstruktīvos spēkus tās organizācijas radīšanai, kas būs nepieciešama mūsu mērķa sasniegšanai trimdā tālākos gados.

Stājoties pie darba, sesijas dalībnieki vispirms noklausījās mandātu komisijas ziņojumu par pārmaiņām LCP sastāvā. Izceļojis LCP loc. J. Turks, kuŗa vietā nāk V. Reimanis un V. Mateusa vietā A. Šilde. Bez balstiesībām pielaisti Baltiešu sieviešu padomes vad. T. Erdmane-Endziņa un Latvijas pretestības kustības dalībnieku apvienības pārstāvis A. Neparts.

Ziņojumu par LCP prezidija darbību starpsesiju laikā sniedza priekšsēdis J. Celms, sevišķi izceļot prezidija locekļa P. Greiža pūles latviešu kaŗavīru jautājuma noskaidrošanā, kuŗu rezultātā mūsu sūtnis ASV J. Feldmanis varējis ievadīt Vašingtonā jaunus soļus mūsu bij. cīnītāju labā. Pēc prezidija priekšlikuma LCP pieņēma lēmumu izteikt pateicību sūtņiem K. Zariņam, J. Feldmanim un A. Skrēberam par atbalstu un palīdzību LCP un LCK darbā visas mūsu trimdas kopības labā.

Ziņojumā par LCK darbu priekšsēdis H. Klarks atzīmēja, ka galvenā uzmanība veltīta tālākās emigrācijas un Vācijā palicēju tautiešu aprūpes jautājumiem. Galvojumu pieņemšana ieceļošanai ASV joprojām turpinās. Bij. kaŗavīru izceļošanas iesnieguma skaidrošanai pie Skvadrīlī štāba darbojas īpaša komisija, tāpēc atsevišķi emigrācijas centri viņu lietas neizlemj. Komisijas lēmumi stāsies spēkā, kad no Vašingtonas būs saņemts principiālais lēmums. LCK darījusi iespējamo lietas izšķiršanai mums par labu, atliek tagad nogaidīt tikai rezultātus. Tāpat LCK kopā ar citām DP tautībām iesniegusi okupācijas iestādēm memorandu jautājumā par Vācijā palicēju DP iekļaušanu vācu saimniecībā, lai šo jautājumu izšķirtu saziņā ar pašu DP pārstāvjiem. Tāpat LCK pūlas nodrošināt pavalstniecības neaizskaramību tiem, kam pēc IRO aprūpes izbeigšanās būs jāpaliek Vācijā. Noskaidrots arī, ka sardžu un darba vienības pagaidām nodomātas paturēt arī pēc IRO darbības izbeigšanās. Sperti soļi juridiskā stāvokļa nodrošināšanai Vācijā palicējiem, jo LCK atrod par nepietiekamu vienīgi paredzamās politiskās aizsardzības piešķiršanu.

LCK britu joslas delegācijas vad. V. Janums savā ziņojumā atzīmēja, ka latviešu skaits sardžu un darba vienībās patlaban pārsniedz 2300. Ir izredzes, ka šajās vienībās tuvākos mēnešos vēl uzņems ap 16.000 DP, galvenokārt tos, kam nav IRO aprūpes. Baltiešus pieņems tikai darba vienībās. LCK pūlējusies panākt, lai nometņu pārvaldēs DP neatvietotu ar vācu darbiniekiem un dotu darbu tiem DP, kam mazāk izredžu izceļot. Uztura un veselības ziņā bēgļu stāvoklis uzlabojies, bet dažos nelabvēlīgos gadījumos delegācija spērusi vajadzīgos soļus. Daži LCK parādnieki savas saistības nokārtojuši (H. Skrastiņš), bet „Turības" lieta vēl atrodas izlemšanā. Ar „Rīgas filmu" panākta vienošanās.

Jāpanāk ciešāks kontakts ar vācu valdību

Ziņojumu papildināja BCP latv. pārstāvis A. Trapāns, atzīmēdams, ka arī britu joslā LCK domā par kontakta nodibināšanu ar vācu valdību, rūpējoties par to nākotni, kuŗiem būs jāpaliek šeit, kā arī caur BCP iesniegusi savus priekšlikumus daudzos svarīgos bēgļu aprūpes jautājumos, sevišķi nometņu likvidēšanas un pārvietošanas plāna reālizēšanā, bij. kaŗavīru izceļošanas lietās un sadarbībā ar britu un IRO iestādēm.

(Turpinājums 5. lpp.)

Prezidenta Trūmena vēstījums un gubernātora Djuija runa Amerikas lietuviešu kongresā

Priekš dažām dienām kādā no Ņujorkas lepnākajām viesnīcām sanāca Amerikas lietuviešu kongress, kur piedalījās 800 delegātu. Kongresā bez lietuviešu augstāko organizāciju pārstāvjiem runāja arī ASV politiķi un sabiedriskie darbinieki. Kongresā pieņemtajā rezolūcijā delegāti prasa Lietuvas neatkarības restaurēšanu.

Gubernātors Djuijs kongresa uzrunā norādīja, ka dzelzs priekškaru iespējams sašaurināt, ja Savienotās valstis saglabās savu saimniecisko un militāro varenību, un ka tās atbalstīs citas brīvās demokratijas komūnisma iznīcināšanā. „Ir pilnīgi iespējams," teica Djuijs, „ka saimnieciskais kaŗš pilnīgi izskaudīs ieroču kaŗu. Lai uzvarētu „auksto kaŗu" ar miermīlīgiem ieročiem, jāapvieno pasaules brīvās tautas, jāsaglabā ASV stiprumu, un jāmudina brīvās Āzijas tautas, lai tās atspiestu atpakaļ dzelzs priekškaru."

Lietuviešu kongresa prezidents nosūtījis prezidentam Trūmenam rakstu, kuŗā 1 miljona Amerikas lietuviešu vārdā izsaka pateicību ASV prezidentam par stingro polītisko līniju, kuŗas rezultātā Amerikā joprojām atzīst Lietuvas, Latvijas un Igaunijas suverēnās valstis.

Prezidents Trumens savā vēstījumā Amerikas lietuviešu kongresam starp citu raksta: „Apsveicu Jūs par to atbalstu, ko Jūs esat devuši mūsu demokratijai, kā arī par jūsu vēlēšanos, lai jūsu aizjūŗas brāļi varētu justies kā brīvas tautas un atgūt visas tās priekšrocības un pienākumus, kādas mēs tik ļoti cienām šeit, Savienotajās valstīs.

Neraugoties uz tādas pasaules eksistenci, kur varu un spēku stāda augstāk par brīvību un tiesībām, es ticu pasaules tautām, ticu, ka tādi vīri un sievietes, kādi esam mēs, var panākt taisnīgu mieru pasaulē, kas balstītos uz brīvības principiem, un ka mēs beigās to tomēr ar Dieva palīgu panāksim. Esmu pārliecināts, ka arī jūs spārno tā pati ticība, un ka jūs sadarbojaties ar savu valdību, lai šo ticību pārvērstu reālitātē."

Senātors Herberts R. Okonors izteica pārliecību, ka senāts nākamā gada sākumā pieņems DP likumu, kas atļaus lielākam bēgļu skaitam iebraukt Savienotajās valstīs. Ņujorkas pilsētas galvu Odvaijeru aizstāja pilsētas galvas vietnieks Džons J. Benets, kas starp citu pastāstīja, ka Ņujorkas pilsēta daudz pateicības parādā lietuviešiem, jo pirmais Ņuamsterdamas (Ņujorkas agrākais nosaukums bija Ņuamsterdama) vidusskolas skolotājs bijis lietuvietis Pēteris Štuivesantis.

Lietuvas pārstāvis pie Vatikāna un Lietuvas diplomātiskā korpusa vecākais Stasis Lozaraitis ziņoja, ka viņa organizācija uztur visciešākās saites ar pagrīdes kustību, kas cīnās pret krieviem Lietuvas mežos. Arī Lietuvas atbrīvošanas virskomitejas pārstāvis no Rietumvācijas Kipras Bielins uzsvēra, ka lietuvieši stingri pretojas kolhozu iekārtošanai un, neraugoties uz daudzu tūkstošu lietuviešu deportāciju, joprojām izrāda pasīvu pretestību, nepiedaloties padomju vēlēšanās.

Nodibināts UN bēgļu komisāra amats

Ņujorka (I). — Apvienoto nāciju sociālo lietu komisija ar 24 pret 12 balsīm, 10 atturoties, nolēma ierosināt UN augstākā komisāra iecelšanu, kam būtu jāuzņemās gādība par bēgļiem — bezpavalstniekiem, kas paliktu Eiropā pēc IRO darbības izbeigšanās 1951. gadā.

ASV un Padomju savienības pārstāvji balsoja pret ierosinājumu. Elionora Ruzvelte aizrādīja, ka rezolūcijas teksts tik nenoteikts, ka tajā minēto bēgļa jēdzienu varētu attiecināt uz visas pasaules bezpajumtniekiem. Franči ierosināja lūgt UN ģenerālsekretāru šo bēgļu komisāru iecelt jau nākošajā sesijā.

Vislielākās izredzes kļūt par bēgļu lietu kārtotāju ir norvēģu sabiedriskajam darbiniekam Odam Nansenam, kuŗa tēvs Fritjofs Nansens savā laikā bija Ženēvā Tautu savienības nodibinātās bēgļu organizācijas vadītājs. Fritjofs Nansens toreiz starp citu ierosināja tā saucamo Nansena pasu izdošanu, kas daudziem bezpavalstniekiem deva iespēju legālizēties. Ods Nansens šajās dienās apmeklējis Bonnu, kur sarunās ar Rietumvācijas valdības locekļiem iepazinies ar Austrumvācijas bēgļu un citu tautību pārvietoto personu problēmām.

DATI PAR DP IZVIETOŠANU

Ženēva (I) — IRO galvenā mītne publicējusi oficiālos datus par DP izvietošanas gaitu aizjūras zemēs. Līdz šim uzskatīja, ka visvairāk DP no Eiropas iebraukuši Izraēlā. Izrādās tomēr, ka līdz 1. oktobrim visvairāk bēgļu ieceļojuši ASV, proti, 118.620 personas. Izraēla līdz minētajam datumam uzņēmusi 114.319 bēgļus, bet trešajā vietā stāv Anglija ar 82.725. Austrāliju par savu jauno dzimteni izvēlējušies 80.751 DP.

Vašingtona gatavojas gaisa uzbrukumiem

Vašingtona (I). — ASV galvenā atomenerģijas komisija sastādījusi ziņojumu kongresam par to, kas sagaida Vašingtonu, ja ienaidnieks nomestu uz to atombumbas. Valsts aizsardzības padomes uzdevumā daudzi amerikāņu laikraksti ievietojuši plašus izvilkumus no šī ziņojuma iedzīvotāju informēšanai. Washinton Post tiem uzlikusi virsrakstu pāri astoņām slejām: „Viena pati atombumba var pilnīgi paralizēt Vašingtonu."

Atomenerģijas komisija ieteic jau laikus decentrālizēt galvenās valdības iestādes, novietojot tās mazākais trīs km attālumā vienu no otras, vai pārceļot uz pilsētas nomalēm. Civilās aizsardzības pārvalde nosūtījusi ziņojuma norakstus visu štatu gubernātoriem aicinot viņus piemēroties vietējiem apstākļiem. „Atomu eksplozijas Padomju savienībā tuvina to brīdi, kad būs jāpieņem izšķirīgi lēmumi," pavadvēstulē ziņojumam raksta atomenerģijas komisijas priekšsēdis Lilientāls. No vienas pašas bumbas nopietni ciestu reizē Baltais nams, trīs ministrijas, vairākas centrālās pārvaldes iestādes un bankas 5000 pēdu apkaimē.

Pateicības, cīņas un cerības diena

Latvieši visā pasaulē svinīgi atzīmē 18. novembri

Visās Eiropas un aizjūŗas zemēs, kur vien savas trimdas gaitas lielākā vai mazākā saimē pavada mūsu tautieši, Latvijas valsts proklamēšanas 31. gada diena — 18. novembris pagāja īstā pacilātībā, kam pievienojās dziļas nopietnības apdvestā apziņa par mūsu tautas un valsts pašreizējo traģisko situāciju, bet reizē arī nesatricināma ticība un pārliecība Latvijas augšāmcelšanās rītam. Ja apspiestās dzimtenes pilsētās un laukos latvieši šo dienu varēja pieminēt tikai mēmā klusumā un slepenībā, tad visā brīvajā pasaulē latviešu bēgļi 18. novembrī pulcējās zem mūsu nacionālajiem karogiem kopīgās sanāksmēs, svinīgos aktos un visu konfesiju dievkalpojumos.

Tautskolu un ģimnaziju audzēkņi, skauti, gaidas un mazpulku dalībnieki kopā ar trimdinieku vecāko paaudzi šajos sarīkojumos klausījās vēstījumus par Latvijas valsts tapšanu un likteņa gaitām, klausījās mūsu mākslinieku patriotiskajos priekšnesumos un kopīgi dziedāja seno tautas lūgšanu Dievs, svētī Latviju. 18. novembra dienā saņēmām arī igauņu, lietuviešu un citu draudzīgo tautu pārstāvju sveicienus un sirsnīgus novēlējumus Latvijas atdzimšanai.

Arī latviešu leģionāri pelnījuši Lāčplēša ordeni

TRIMDAS ORGANIZĀCIJU VADĪBA PULCĒJAS VALSTSSVĒTKU AKTĀ

18. novembrī Imbshauzenā notika Latviešu centrālās komitejas rīkotais svinīgais Latvijas valstssvētku akts, kuŗā piedalījās LCK, LCP un BCP locekļi, Pinebergas universitātes prezidents prof. E. Šturms, prof. E. Šmits, bij. kaŗa ministrs ģen. R. Bangerskis, mācītāji Kņazs-Kņezinskis, A. Galiņš, A. Abnkuks uc.

Pēc LCK priekšsēža H. Klarka ievada vārdiem svētku runu teica LNP prezidija un LCP priekšsēdis J. Celms, norādot, ka šī diena ir divkārši vēsturiska, jo pirms 4 gadiem 18. novembrī Detmoldā sāka darbību LCP un LCK. Tagad latviešu tauta sašķelta divi daļās — dzimtenē un trimdā. Šodien gremdējamies vēsturē, atceroties dienu, kad dzima Latvija, lai uzminētu to brīnumu, kas uzcēla un atkal uzcels mūsu valsti. Kādas ir paralēles starp 18. novembri 1918. g. un 1949. gadā? Pirmajā pasaules kaŗā latviešu tauta zaudēja 1 miljonu locekļu, tā tad savu valsts dzīvi sākām ar 1 miljonu tautiešu. Vēlāk no Krievijas atgriezās 400.000 latviešu. Arī tagad Latvijā palikuši tikai 1 milj. latviešu, — stāvoklis tā tad līdzīgs. Kaŗš toreiz gar mūsu likteņupi Daugavu plosījās 2 gadus, līdzi plosīdams un iedragādams tautas morālos spēkus. Tagad tauta atkāl smagi cieš, bet nu mums ir lieli spēka avoti — Latvijas brīvības gadi. Šodien mēs esam morāli spēcīgāki. Mūs stiprina arī baznīca. Kaut gan šķiet, ka pēdējie gadi trimdā liecina par mūsu morāles slīdēšanu, latviešu stājai jāpaliek dzidrai, tīrai un stingrai.

Pirms 1918. g. 18. novembra latviešu cīnītājus-strēlniekus vadīja sveša vara, bet viņi cīnījās par savu tēvzemi, sētu un pavardu. Bet Latvijas dzimšanas brīdī šo latviešu cīnītāju-strēlnieku spēku vairs nebija. Arī otrā pasaules kaŗā latvieši cīnījās zem svešas varas, un tāpat tagad latviešu cīnītāji, izņemot partizānus, neatrodas vairs Latvijas zemē.

Latvijas dibinātāji 18. novembrī pasludināja jauno latviešu taisnības un miera valsti. Pirmajā kabinetā, sākumā nebija pat apsardzības ministrijas, ko nodibināja tikai tad, kad naidnieki uzbruka Latvijai. Pirmā mobilizācija deva jaunajai Latvijas armijai tikai 500 vīru, kas pulkveža Kalpaka vadībā sāka brīvības cīņas. Un tomēr šī mazā, bet varonīgā armija uzvarēja ienaidniekus un nodibināja valstī mieru.

Latvijas brīvības gadu dziļās pēdas tautas dvēselē arī tagad pasargās tautu no vājuma brīžiem. Mūsu trimdas dzīves vadītājiem jādara viss šī garīgā spēka saglabāšanai un varoņu gara stiprināšanai. Tikko 11. novembrī Latvija pieminēja un cildināja savus varoņus. Visi pirmās Latvijas armijas kaŗavīri bija varoņi, kam nākas Lāčplēša ordenis. Kad šo ordeni nodibināja, to piešķīra arī latviešu strēlniekiem. Mēs ticam, ka arī atjaunotās Latvijas valdība piešķirs Lāčplēša ordeni tiklab jaunās Latvijas armijas varoņiem, kā arī latviešu leģionāriem, kas varonīgi un ar asiņainiem upuŗiem cīnījās par valsts brīvību. Lai Dievs dod mums piedzīvot jaunu 11. novembri, kad atkal pār Latviju skanēs baznīcu zvani, vēstījot tēvzemei brīvību. Un pēc šīs dienas nāks lielais 18. novembris, kad visa latviešu tauta brīvi dziedās no sirds: Dievs, svētī Latviju!

Runai sekoja valsts himna, pēc kam prof. E. Šmits atskaņoja latviešu komponistu klavieŗu skaņdarbus.

LCK priekšsēdis H. Klarks, uzrunādams svinīgā akta dalībniekus, pieminēja svarīgākos notikumus un sasniegumus LCP un LCK 4 gadu pastāvēšanas laikā. Runātājs sevišķi norādīja uz mūsu tautas lepnuma— kaŗavīru likteni trimdā, uz to diskriminācijām un izceļošanas apgrūtinājumiem. Visas trimdas saimes stāvoklis pielīdzināms kaŗavīram, kas iekšēji deg, bet ārēji stāv vēsi un mierīgi ar ieročiem rokās. Mums jāsalauž visas dzīves grūtības un jāuzvar ļaunais. Uzvaras vaiņagoti, trimdinieki nokratīs visus svešniecības putekļus, lai dzīvotu atbrīvotajā dzimtenē mīlestības un ticības pilnu dzīvi.

Latviešu leģiona pulkvedis K. Lobe dedzīgā runā cildināja latviskās ideoloģijas spēku un apliecināja mūsu kaŗavīru ticību — Latvija bija, Latvija ir, un Latvija būs! Neviens nevar atņemt mums mūžīgo Latviju. Pulkvedis atgādināja vēsturisko 1943. gada 18. novembri Volchovas purva

(Turpinājums 6. lpp.)

DP studentu Ziemsvētki Francijā

Parīze (I). — Le Centre d'Echanges Internationaux, 33, Bd de Courcelles, Paris, publicējis uzsaukumu franču ģimenēm uzņemt pie sevis Ziemsvētku brīvlaikā Francijā studējošos ārzemniekus un DP. „Ar to mēs šiem likteņa pabērņiem dosim iespēju iepazīties blakus franču zinātnes un mākslas sasniegumiem arī ar mūsu ģimenes dzīves īstenību," teikts uzsaukumā. Trimdas studentiem, kas jau gadiem ilgi atrauti no savām ģimenēm, tas būšot arī liels materiāls atvieglojums. Tuvāka informācija dabūjama minētajā organizācijā. Vai par šo iespēju nederētu painteresēties arī mūsu studentiem franču joslā, sazinoties ar Parīzes centru?

VĒLREIZ DEVALVĒTS AUSTRIJAS ŠILIŅŠ

Pirmdien Austrijas valdība paziņojusi jaunu šiliņa devalvāciju. Šiliņa maiņas kursam noteiktas trīs pakāpes. Pamatkurss 14,40 šiliņu par dolaru, starpkurss 21,31 šil. par dol. un priekšrocību kurss 26 šil. par dol. Abus pēdējos piemēros vienīgi pārrēķinot austriešu eksportieru ārzemju sūtījumus. Līdzšinējais Austrijas šiliņa maiņas kurss bija 10 šiliņu par 1 dolaru.

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER
Nr. 111 (335) 1949. g. 23. novembrī.
Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā redakcijas domas.

Jāmaina taktika

Otrā pasaules kaŗa beigas Baltijas tautām sagādāja vislielāko vilšanos. Nekas no tā, ko cerējām, nav piepildījies. Vārdi par brīvību, tiesībām un taisnību palikuši tikai vārdi. Mūsu darbošanās Latvijas neatkarības virzienā vēl nav devuši panākumus. Bez nozīmes bijusi atsaukšanās uz Atlantijas chartu, mūsu dažādie iesniegumi un memorandi nav spējuši rast atbalsi un ierosināt rīcību. Nevienā starptautiskā forumā pēc kaŗa nav atskanējušas nopietnas balsis par Baltijas valstu neatkarības atjaunošanu, kaut arī rietumu lielvalstu politiķiem ir jau samērā pietiekama informācija par to, kāds liktenis zem krievu okupācijas jūga gaida trīs tautas pie Baltijas jūras. Tas ir bezgala sāpīgi, tas runā pretī cilvēcībai, bet to mēs esam spiesti konstatēt. Un no šis kailās patiesības izejot, mums jāveido sava darbība nākotnē. Tas nozīmē, ka pašreizējā situācijā nav izšķirējas nozīmes iesniegumiem par Latvijas neatkarības atjaunošanu līdzšinējā redakcijā, mūsu darbība un cīņa jāpārveido uz citiem pamatiem. Cīņa par Latvijas neatkarības atjaunošanu pašreizējā brīdī jāpārveido cīņā pret komūnismu vispār. Tas nozīmētu, ka mums pašreizējie notikumi Baltijas valstīs jāmāk pasniegt kā piemēru, kas, komūnisma varai pieaugot, varētu notikt Amerikā, Anglijā un pārējā rietumu pasaulē. Pēckaŗa politika ir pierādījusi, ka mēs savu zemi redzēsim brīvu tikai tad, kad sabruks komūnisms vispār, no iekšpuses vai ārpuses.

Šis konstatējums līdz ar to prasa citus cīņas ceļus un citus cīņas līdzekļus. Būtu viena no lielākām kļūdām, ja mēs turpinātu līdzšinējo, samērā stipri izteikto separāto cīņas politiku. Ja šai ziņā samērā vienoti arī ir gājušas Baltijas tautu trimdas vadības, tad mums nav nekāda ciešāka kontakta ne ar nacionāliem poļiem, čechiem, ne Balkānu tautu politiķiem. Bez tam, nav daudz darīts, lai saslēgtos kopīgā cīņā ar krievu un ukraiņu politisko vadību, protams, par tik, cik tas nerunā pretī Latvijas neatkarības principiem. Bez tam, būtu ļoti svarīgi stāties sakaros ar tiem politiskiem nogrupējumiem vai personām rietumvalstīs, kas jau ieslēgušās aktīvo pretkomūnisma cīnītāju rindās. Šie ir tie jautājumi, par kuriem nākošajā cīņas periodā būtu jādomā mūsu LNP vadībai, tanī pašā laikā pašai pārveidojoties tā, lai nebūtu vairs lokāla organizācija Vācijā, un vairākos gadījumos tikai LCK lēmumu un nodomu apstiprinātāja vai pastiprinātāja. Mūsu trimdas ļaudīm pārceļoties vairāk uz rietumiem, ir svarīgi jaunajās dzīves vietās radīt aktīvus cīņas kodolus, kas būtu apvienoti vienā latviešu nacionālā vadībā, un tā savukārt būtu aktīva un neaizstājama sastāvdaļa vispasaules pretkomūnisma cīņas organizācijā.

Kā jau teikts, savas zemes brīvību mēs varam sagaidīt vai nu pēc trešā pasaules kaŗa, vai arī komūnisma režīmam austrumos sabrūkot citu spēku ietekmē. Mēs zinām, ka ne ASV, ne Anglija, ne arī kāda cita rietumu valsts pašreizējā situācijā kaŗu nevēlas. Būtu tāpēc naivi iedomāties, ka rietumi sāks kaŗu, lai iedzīvinātu principus, kas deklarēti Atlantijas chartā. Rietumi nekad nelies asinis, lai atkarotu brīvību latviešiem, poļiem vai ungāriem. Kaŗš var gan sākties, ja rietumu nāciju valdības jau skaidri pārredzēs, ka tas laiks vairs nav aiz kalniem, kad brīvības dienas var beigties arī viņu tautām. Un te nu ir darba lauks visu austrumu tautu trimdas vadībām, pierādot, ka šis brīdis nav vairs aiz gadu desmitiem.

Nevar teikt, ka jau tagad rietumos nebūtu politiķu, kas to redz un zina, bet te darbojas tik daudz pretspēku, gan saimnieciskas, gan politiskas dabas, ka šīm balsīm vēl jāapklust. Jāievēro arī kāds cits apsvērums. Jau kopš kāda gada rietumu politiķu runās un presē izmanāma tendence meklēt ceļus, kā komūnisma varu austrumos salauzt bez kaŗa. Šī mērķa reālizēšanai dibinās pat sevišķas organizācijas. Un te mūsu zināšanas un mūsu darbs var būt sevišķi svarīgs un nozīmīgs.

— Mēs nedrīkstam atmest cerību vai pacietību, — vēl samērā nesen teicis Vinstons Čerčils. — Pašlaik attīstās daudzi labvēlīgi procesi. Vēsture māca, ka bieži atgadās kaut kas tāds, kas groza vai vājina notikumu gaitu. Tiranni var ierobežot brīvību, var ievirzīt ļaužu domas brīvību, var ievirzīt ļaužu domāšanu kādā noteiktā gultnē, propagandas mašinērija var piesātināt cilvēka prātu ar meliem un liegt viņam uz vairākām paaudzēm pieeju pie patiesības. Bet cilvēka dvēseli, kas šādā kārtā turēta ilgā transa un pamiruma naktī, var atmodināt ar vienu vienīgu dzirksti, kas, Dievs vien zina, kur radusies, vienā brīdī izārdīs visu melu un māņu celtni. Tāpēc tie, kas smok verdzībā, lai nekad neizsamist. —

Šai pašai domai vairākkārt ir pieskāries arī ASV prezidents Trūmens, un republikāņu ārlietu ministrs Dalless pat publiski ir ierosinājis radīt speciālu cīņas organizāciju komūnisma režīma graušanai austrumos.

Tie ir fakti, kas jāpatur prātā mūsu un citu tautu trimdas politiķiem, domājot par savu tautu brīvību nākotnē. Katrā gadījumā šī laika notikumi prasa, lai mūsu darbība nebūtu lokāla, bet ieslēgtos vispārējā cīņā pret komūnismu, jo tikai no tās iznākuma mēs varam gaidīt atkal brīvu un neatkarīgu savu kādreiz ziedošo valsti.

Ev. Freivalds.

Daugavas Vanagi top par lielāko latviešu pasaules organizāciju

ZĪMĪGAS PARALĒLES 30 GADU ATSTARPĒ

Šogad Lāčplēša dienu, tāpat kā citus gadus, atzīmēja visās britu joslas nometnēs ar svinīgiem aktiem, pagājušo cīņu laiku atmiņām vai referātiem par latviešu kaŗavīra gaitām un varoņdarbiem. Par nozīmīgu sarīkojumu izvērtās svinīgais akts Augustdorfā, uz kuŗu bija ieradies LNP un LCP priekšsēdis L. k. o. k. J. Celms, LCK delegācijas vadītājs angļu joslā plkv. V. Janums, LCK un BCP locekļi u. c. sabiedriski darbinieki. Pēc prāv. J. Ozola svētrunas plkv. V. Janums raksturoja Rīgas atbrīvošanu no bermontiešiem 1919. g. novembrī kā militārās technikas meistardarbu, kad latviešu spēki, pēc izdarīta maldināšanas trieciena frontes centrā pāri Daugavas tiltiem, ievadīja Pārdaugavas aplenkšanas uzbrukumu sabiedroto flotes atbalstā no Bolderājas ienaidnieka kreisajā spārnā un no Daugavas augšgala un Iecavas rajona labajā flankā. Pēc flanku sagraušanas, kas izdevās samērā ātri, sākās trieciens pret ienaidnieka spēku kodolu Torņakalnā kas 11. novembrī vaiņagojās ar Rīgas atbrīvošanu, 11.000 vīru stiprajai latviešu armijai ģen. J. Baloža un plkv. Radziņa vadībā sakaujot 50.000 bermontiešu, kuŗu techniskais apbruņojums bija nesalīdzināmi pārāks par mūsējo. Ne mazāk varonīgas kaujas pret līdzīgu pārspēku latviešu kaŗavīrs, savas tautas un tēvzemes brīvību aizstāvēdams, izcīnīja arī pēdējā kaŗā, pie tam bezcerīgā izmisuma cīņā.

Ja Latvijas atbrīvošanas cīņu varoņus pēc uzvarām tauta sagaidīja mājās ar ziediem un gavilēm, tad šoreiz latviešu kaŗavīra ceļš noslēdzās aiz gūsta nometņu dzeloņžogiem. Un tomēr kaŗavīra ticība savai taisnai lietai un tēvzemes brīvībai nebija lauzta. Drūmajās Beļģijas dienās gūstekņu nometnē tika likti pamati Daugavas Vanagu organizācijai, kuŗa sevi paguvusi apliecināt par mūsu spēku vienotāju un virzītāju arī tad, kad gūsta laiks beidzās. Bez Vācijas un Austrijas DV nodaļām tagad organizācija 122 nodaļās Anglijā apvieno vairāk nekā 5000 tautiešu. DV organizācijas rosīgi darbojas arī Beļģijā, Kanadā un Austrālijā, visur tur, kur dzīvo un strādā bij. kaŗavīri, tā kā dibināti var teikt, ka DV kļūst par lielāko latviešu pasaules organizāciju mūsu spēku kopošanā, vienošanā un virzīšanā. Aizbraucot pāri jūrām un okeāniem, DV kodoli netur rokas klēpī, bet stājas pie pasākumu reālizēšana, kam kādreiz būs izšķirēja nozīme mūsu nākotnes labā.

Vēl runāja LNP un LCP priekšsēdis J. Celms, atzīmēdams, ka Latvijas brīvības izcīnīšanā atkal tāpat kā 1919. g. likteņa svara kausus var nākties mums pašiem griezt sev par labu un šajā ziņā DV piekritīs tā pati loma, kas bezcerīgajās 1918. g. novembŗa un decembŗa dienās Latv. kaŗav. nac. savienībai, kas deva pirmos pārbaudītos virsnieku un instruktoru kadrus Latvijas armijas pirmajam kodolam. Kad pirmajā pārbaudījumā mobilizētās vai citādi komplektētās vienības pašķīda, šie vīri palika savās vietās un, patriotiskās jaunatnes papildināti, veidoja ap sevi spēku, kas no Ventas varēja sākt dzimtenes atbrīvošanu.

Piemiņas brīdi vēl kuplināja Viļa Lesiņa kvēls ticības apliecinājums latviešu kaŗavīru sūtībai un dzimtenes atbrīvošanas stundai un Dr. Irļa Zvejnieka Cedelghemas laikā rakstītā balāde Kauja kapsētā autora lasījumā. (er)

STĀSTA PAR BAZNĪCAS VAJĀŠANĀM ZEMĒS AIZ DZELZS AIZKARA

Starptautiskā DP un politisko bēgļu komiteja INCOPORE 10. novembrī sarīkoja Minchenē referātu vakaru ar galveno tēmatu „Ticības brīvība". Vairāki ukraiņu, poļu, slovāku un ungāru augstākie trimdas garīdznieki iepazīstināja apm. 300 personu lielo klausītāju saimi ar baznīcas stāvokli zemēs aiz dzelzs aizkara, pastāstot daudzus tiešās pieredzes faktus, kas raksturo padomju terroru pret baznīcu un tās vadītājiem darbiniekiem. Par INCOPORE organizācijas mērķiem un darbību runāja tās prezidents Dr. Mors.

Juristu sanāksme Eslingenā

Latviešu Juristu Apvienības valde paziņo, ka 1949. g. 4. decembrī pulkst. 10, Eslingenā, Breite ielā 19, notiks Latviešu Juristu Apvienības biedru pilnsapulce ar šādu darba kārtību: 1) valdes ziņojums par līdzšinējo darbību, 2) revīzijas komisijas ziņojums, 3) Apvienības turpmākā darbība, 4) pārvaldes organu vēlēšanas, 5) dažādi jautājumi.

Ja nebūs nepieciešamais kvorums un tādēļ nevarēs pieņemt lēmumus, valde savā turpmākā rīcībā vadīsies no sanāksmes dalībnieku ieteikumiem. Sakarā ar šo arī tie biedri, kam nebūtu iespējams pilnsapulcē ierasties, tiek lūgti iesniegt valdei rakstiski līdz pilnsapulces dienai savus vēlējumus un priekšlikumus, it īpaši jautājumos, kas lai vadītu apvienību, ja kvoruma trūkuma dēļ nebūtu iespējams izraudzīt jaunu valdes sastāvu, un par vadības sēdekļa eventuālu pārcelšanu uz ASV.

Korespondence adresējama valdes sekretāram mag. iur. Aleksandram Ūdrim, Esslingen a. N. (14), Stuttgarterstr. 27-4.

Nometņu dzīve

BCP LATVIEŠU PĀRSTĀVĪBA Detmoldā lūdz Valkas apriņķa Korvas pagasta (pie Alūksnes) dzim. Mūrnieka piederīgos (1 dēls event. bijis virsnieks Latvijas armijā) steidzami paziņot savas pašreizējās adreses, rakstot uz Detmoldu/Lippe, Wittje Str. 8

LATVIJAS SARKANAIS KRUSTS BEĻĢIJĀ 31. oktobrī nosūtījis uz Vāciju 25 kastes ar 175 saiņiem. LSKB ar saviem līdzekļiem iegādājis 150 kg taukvielu, kas nosūtītas LCK izdalei vienlīdzīgos daudzumos izskrīnētām ģimenēm, angļu joslas invalīdu pārskološanas centram un Neištates latviešu vidusskolai. Sakarā ar akadēmisko mācības spēku palīdzības fonda pārstāvi Briselē N. Sinaiskas kundzi, iegādāti arī dažādi pārtikas produkti, kas nosūtīti prof. E. Šturmam uz Pinebergu.

NO AUGUSTDORFAS šajās dienās uz Vašingtonas štatu, ASV, devās LCK izglītības nozares vadītājs Arvīds Dravnieks. No atbildīgā skolu darbinieka atvadījās LCP un LNP priekšsēdis J. Celms, LCK vicepriekšsēdis V. Janums, BCP latviešu pārstāvis A. Trapāns un LCK finanču noz. vad. J. Niedra, cildinādami Dravnieka krietno darbu latviskās skolas organizēšanā un vadīšanā kā dzimtenē, tā trimdā. Reizē ar Dravnieku atvadījās arī LCK angļu joslas biroja vadītājs R. Rakovskis un 2. apg. biroja vadītājs A. Kundziņš.

SENGVARDENAS latviešu nometnes pārvietošana DP veco ļaužu nometnē vissmagāk skārusi Sengvardenas Kārļa Skalbes ģimnaziju, kas pēc 4 gadu pastāvēšanas 27. oktobrī izbeidza darbu. Nesaprotamas iestāžu rīcības dēļ ģimnaziju nepārvietoja, kā solīts, pilnā sastāvā uz Oldenburgu un neapvienoja ar turienes latviešu ģimnaziju, bet uz Oldenburgu atļāva pārcelties tikai audzēkņiem un viņu vecākiem, bez līdzšinējiem audzinātājiem. K. Skalbes ģimnazija bija visvecākā latviešu skola Lejassaksijā un varēja lepoties ar izcilu mācības spēku sastāvu, kuŗu vidū bija prof. J. Inveiss, prof. K. Ābele, dzejniece E. Ābele, rakstnieks J. Roze uc. Ģimnaziju, kas nodibināta 1945. g. Mērbekas nometnē, vadījuši profesori A. Raisters, N. Feldmanis, kuŗu pēkšņa nāve izrāva no audzinātāja darba, un pēdējā posmā pazīstamais vēsturnieks Dr. phil. N. Vīksniņš; četros gados skolu ar gatavības apliecībām beiguši 45 audzēkņi.

EMDENES latviešu nometnes mazpulks Straumēni 8. novembrī rīkoja mazpulku 20 gadu pastāvēšanas svinības. Sarīkojumu ievadīja mācītāja P. Nesaules vadītais svētbrīdis, pēc kam mazpulka priekšnieks J. Valainis referēja par mazpulku ideju un organizācijas 20 gadu darbību. Par latvisko dzīves skatījumu runāja nometnes ģimnazijas direktors M. Galde. Pēc svinīgā akta mazpulka saime pakavējās dziesmās un pārrunās pie tautiska vakariņu galda savā mītnē.

AUSMAS nometnē Kleinkecā savā laikā bija pulcējušies lielākā skaitā Latvijas piensaimniecības darbinieki. Viņu ierosinājumā nometnē jau vairākus gadus pastāv un vēl tagad notiek iegādātā piena tauku procenta noteikšana. Kaŗa laikā Vācijā noteiktā tauku procentu norma 2,5 pastāv arī vēl tagad, un tautiešiem ir svarīgi, lai oficiālā pārbaudē nometņu iedzīvotāji būtu droši, ka no pienotavām nepiegādā zemprocentīgāku pienu.

Grūti izvietojamiem izredzes izceļot uz Beļģiju

Latvijas Sarkanais Krusts Beļģijā, sazinā ar „ģimeņu savstarpējo palīdzību" (Service d'Entr'Aide Familiale, Aide aux Personnes Deplacées), aicina grūti izvietojamās latviešu ģimenes, vecus ļaudis un slimniekus, pieteikties Latvijas Sarkanā Krustā Beļģijā, iesūtot atbildes uz jautājumiem: uzvārds, vārds, vecums, kārta, veselības stāvoklis, dzīves vieta, tautība, ticība, izglītība, kādas valodas pārvalda — rakstā, runā, nodarbošanās agrāk un tagad un īsu ģimenes vēsturi. Jāsniedz arī ziņas par ģimenes sastāvu. Uzdoto ziņu pareizībai jābūt apstiprinātai no Latvijas Sarkanā Krusta nodaļām, nometņu komandantiem, IRO aprūpes virsniekiem vai draudžu mācītājiem. Pēc šo ziņu saņemšanas LSK Beļģijā tās kopā ar tulkojumiem franču valodā nodos „Ģimeņu savstarpējai palīdzībai" tālākai rīcībai. Šī organizācija centīsies atrast grūti izvietojamiem kādu beļģu ģimeni, ar kuŗu mūsu tautieši vispirms varēs sarakstīties un saņemt eventuāli arī dāvanas. Tautieši, kas pārvalda tikai latviešu valodu, var rakstīt arī latviski, jo LSKB uzņemas korespondences pārtulkošanu no beļģu valodas latviski un arī otrādi.

Bēgļus, kas tādā veidā būs nodibinājuši ciešāku kontaktu ar beļģiem, pēc iespējas, ar laiku pārvedīs uz Beļģiju, kur tos novietos speciāli viņu vajadzībām ierīkotās mājās, un kur tie varēs dzīvot, kamēr radīsies iespēja atgriezties dzimtenē. Par viņu pilnīgo aprūpi gādās minētā organizācija. Sava cēlā nodoma reālizēšanai ģimeņu savstarpējā palīdzība sākusi plašāku ziedojumu vākšanu visā Beļģijā, kas dos tai iespēju pakāpeniski pārvest uz Beļģiju lielāku skaitu neizvietojamu DP. Latvijas Sarkanā Krusta adrese: 25 rue Jacques Jordaens, Bruxelles, Belgique.

Britu joslā vēl 21.309 latvieši

Pēc jaunākajiem IRO datiem, britu joslas nometnēs pašlaik vēl atrodas 98.424 DP, bet privāti dzīvojošo DP un bēgļu skaits visā joslā sasniedz 37.585. Lielākā DP grupa ir poļi — 57.607, kam seko latvieši — 21.309. Kopš 1947. g. 1. jūlija IRO no britu joslas izvietojusi pavisam 122.532 personas.

Savienoto valstu DP likumā noteiktā izceļotāju kvote joslai ir apm. 30.000. Līdz šim ASV konsuls pieņēmis jau 14.191 personu, bet lielāks skaits pārējo atrodas emigrācijas procesā. Grūti izvietojamo DP skaitu britu joslā vērtē uz apm. 50.000 personām. No šī skaita 7842 personām nepieciešama aprūpe speciālās mītnēs.

Dati par Austriju rāda, ka kopš IRO darbības sākuma 1947. g. 1. jūlijā no Austrijas repatriēti vai emigrējuši pavisam 133.000 DP un bēgļi. Pašlaik Austrijā atrodas vēl nometnēs 24.000 DP, bet 42.500 dzīvo privāti. (vb)

No 1100 palikuši vairs tikai 146

Dedelstorfā kādreiz atradās lielākā un rosīgākā latviešu DP nometne visā Lejassaksijas apgabalā. Šeit agrākajās lidotāju kazarmēs starp Lineburgas viršu klajumiem un retajām priedēm bija apmetušies 1100 latviešu trimdinieku, kas ieradās te pirms divi gadiem no Altgardes un citām nometnēm. Tagad no šī iespaidīgā skaita palikuši vairs tikai 146, bet visi pārējie kopš oktobŗa izdalīti pa 8 dažādām nometnēm.

Vēl novembrī Dedelstorfā ieradīsies jauni iemītnieki — aizklātās tuberkulozes slimnieki no dažādām britu joslas vietām. Protams, to vidū būs arī zināms skaits latviešu, taču savu tīri latvisko seju Dedelstorfas nometne atgūt vairs nespēs. Rosīgais kultūrālās pašdarbības laiks ar koncertiem, teātŗa izrādēm, rakstnieku un baleta vakariem pieder pagātnei. Izskanējušas koŗa dziesmas, apklususi triju skolu saimes čala. Nav vairs gaidu un skautu vienību, un arī YMCAs darbība stipri sašaurinājusies. Nesen no Dedelstorfas uz Dīpholcas nometni pārcēlies komponists Haralds Berino, kas ilgu laiku bija Dedelstorfas tautiešu mūzikas dzīves dvēsele, vadīdams mūzikas skolu un kori, piedalīdamies koncertos un veikdams ērģelnieka pienākumus latviešu dievkalpojumos.

J. Sinka

Beļģijā mirušie latviešu kaŗavīri tagad apglabāti Lomelas kapsētā

Latvijas Sarkanā Krusta Beļģijā oktobŗa darbības pārskatā ziņots, ka Beļģijā mirušo latviešu kaŗavīru mirstīgās atliekas Ostendes kapos izraktas un tagad guldītas lielajā vācu kaŗavīru kopsētā Lomelā, Limburgas provincē. Mirušie kaŗavīri no jauna apglabāti individuālos kapos. Kapsētas izveidošanu un uzturēšanu pārzina Beļģijas iekšlietu ministrija un nevienai citai organizācijai vai personai nav atļauts šos kapus izveidot vai apkopt pēc savas vēlēšanās. Pašreiz ministrijas uzdevumā kapsētā uzstāda betona krustus uz iemūrētiem pamatiem. Uz katra krusta piestiprinās emaljētu plāksni ar attiecīgu uzrakstu.

LSKB š. g. jūlijā, sekojot Beļģijas latviešu organizāciju padomes aicinājumam, bija sācis ziedojumu vākšanu Ostendes kaŗavīru kapsētas apkopšanai. Tagad, sakarā ar mirušo latviešu kaŗavīru apglabāšanu Lomelas kapsētā, šo nodomu nevarēs reālizēt. LSK Beļģijā pieprasījis iekšlietu ministrijai atļauju novietot kapsētas mūrī piemiņas plāksni latviešu valodā. Līdz šim atļauja vēl nav saņemta. Iekšlietu ministrija gan solījusi mirušo latviešu kaŗavīru kapu sarakstu un plānu. Tālāka ziedojumu vākšana kapu izdaiļošanai pašreiz pārtraukta.

Grēvenes nometni pārvieto

KONCENTRĒS TRIMDAS KOPĪBAS ORGANIZĀCIJU VĀCIJĀ

Lai gan no dažādām pusēm bija norādīts, ka Grēvenes nometni vēl kādu laiku nekādi pārkārtojumi neskārs, tomēr jau 13. novembrī pēkšņi dots rīkojums to likvidēt. Jautājumu tuvāk noskaidrot uz turieni devās BCP latviešu un lietuviešu pārstāvji, pie kam izrādījās, ka nometnes pārvietošana un iedzīvotāju sadalīšana pa citām vietām tiek izdarīta pēc transitnometņu izveidošanas jaunā plāna, pēc kuŗa paredzēts, ka turpmāk Grēvene vairs nepaliks kā pastāvīga DP nometne, bet te iekārtos palīgnometni Minsteres transitcentram, novietojot pagaidām ap 1000 cilvēku, kas Minsterē aizķērušies slimības vai kādu citu iemeslu dēļ un patlaban nevar izbraukt tālāk uz Austrāliju.

Grēvenes nometni likvidēs pakāpeniski. Pirmajā paņēmienā ap 200 latviešu un ap 60 lietuviešu pārvietos uz Blombergu.

Tiktāl jautājumu izdevies noskaidrot BCP pārstāvjiem, kā to pēdējā LCK britu joslas delegācijas sēdē ziņoja BCP latviešu pārstāvis A. Trapāns. Juridiskās nozares vad. M. Bērziņš informēja, ka parakstīta vienošanās ar Rīgas filmu, kas paredz radīt īpašu pasākuma pārraudzības organu, kuŗā līdzīgās daļās ieietu ministŗa K. Zariņa un filmas mantas tagadējo turētāju pārstāvji.

Par jauno LCK budžetu ziņojumu sniedza J. Niedra, atzīmējot, ka pēdējā laikā strauji samazinās iedzīvotāju un tamlīdz arī strādājošo skaits nometnēs. Tāpēc pašpalīdzības nodevas maksātāju skaits noslīdējis uz 25.000 un arī ieņēmumi no algas nodokļa nepārsniegs 6000 DM. Šādā situācija prasa radikāli samazināt LCK budžetu un darbinieku štatus. Sēdē proponēja šajā nolūkā apvienot dažas LCK nozares un 5. un 7. apgabalu. Ienākumiem vēl tālāk samazinoties, vajadzēs domāt par apgabalu biroju likvidēšanu un vēl tālāku trimdas kopības organizācijas techniskā aparāta samazināšanu. Priekšlikumus iesniegs izlemšanai LCP vēl šajā sesijā.

Sēdi noslēdzot, nolēma LCK rīcībā savā laikā nodotos latviešu bibliotēku krājumus ieskaitīt LCK bibliotēku fondā sadalīšanai trimdas kopībām dažādās zemēs.

E. R.

Vāc līdzekļus invalīdiem Vācijā

Sadarbībā ar Zviedrijas YMCU un Latviešu Aprūpi Dānijā prezidiju, YMCA's Kopenhāgenas nodaļa ievadījusi plašu līdzekļu vākšanu trūkumā nonākušiem tautiešiem, slimiem un invalīdiem Vācijā. Nodaļa uztur arī vienīgos arodkursus, kuŗus paredz vēl paplašināt. Bērnu baleta skolu vada primabalerina Edite Pfeifere.

Novembrī likvidēta Jonstrupes nometne, kas sastādījās tikai no latviešiem un pastāvēja kopš 1947. g. augusta. 138 tās iemītnieki, galvenokārt strādājošie, emigrācijai pieņemtie un vecāki ar bērniem skolas gados, pārcelti uz Prags Boulevarde nometni Kopenhāgenā, kuŗas latviešu skaitu tagad rēķina uz 320. Turp pārcelta un mācības atjaunojusi arī ģimnāzija un Auseklа tautskola. 60 novietoti Dragsbekā pie Thistedes. Ziemas periodā Dānijā iestājoties bezdarbam, tas atsaucas arī uz bēgļiem. Tā Kopenhāgenā tagad vīriešiem darbu dabūt neiespējami, tāpat uz laukiem.

J. V.

Austrālija kanadiesa, angļa un amerikāņa skatījumā

LATVIJAS LĪDZSTRĀDNIEKA VĒSTULE NO SIDNEJAS

1947. gadā Austrālijas imigrācijas iestāžu pārstāvji Kanadas metallstrādniekam Villijam Brenklejam Vankuverā stāstīja, ka Austrālijā ir jauka dzīve. Amatnieki pelnījot krietnu naudu; precēts vīrs ar 3 bērniem, kāds bija arī Villijs, tur varot dzīvot pat ar minimālo algu. Lai gan dzīvokļu trūkums esot liels, Villijs varēšot nopirkt labu māju par 900—1200 mārciņām. Austrālijai vajagot ieceļotāju, sevišķi ar britu izcelšanos, un Villijs te varēšot justies kā mājās. Vīrs pārdeva savu māju Vankuverā, kuras dēļ bija smagi strādājis, nopirka par 1200 dolariem kuģa kartes sievai, trīs bērniem un sev, un ar 2500 dolariem kabatā un daudzām cerībām sirdī Villijs 1948. g. janvārī ieradās Sidnejā.

Bet šāgada novembrī viņš grib doties atpakaļ uz Kanadu un sākt vēlreiz visu no gala. Viņš dosies atpakaļ, ja dabūs rokā savu naudu, ko kāds Austrālijas būvuzņēmējs viņam parādā. Villijs apgalvo, ka piemānīts. Viņš saka, ka amatnieks šeit nenozīmē nekā, ka imigrācijas autoritātes melīgas un pagriezušas viņam muguru, ka dzīves standarts, salīdzinot ar Kanadu, zems, un ka viņš, lai gan ļoti centies, neesot varējis izlauzties uz augšu. Viņš izdevis gandrīz visu savu naudu būvuzņēmējam, kas solījies uzcelt māju divos mēnešos, bet lauzis vienu solījumu pēc otra. Vilijs aizņēmies 500 mārciņu no krājaizdevu sabiedrības, par ko gadā jāmaksājot 75 mārciņas procentos, lai nopirktu sīkpreču veikalu. Pats strādājis gaisa satiksmes sabiedrībā, sieva apkalpojusi tirgotavu. Ieceļošanas iestādēs viņam pateikts, ka tā viņa paša darīšana, ja izšķīries braukt uz šejieni. Iestādēm esot pietiekami rūpju par Eiropas pārvietotajām personām. „Manai sievai un man Austrālija bija rūgta vilšanās," saka Villijs. Tam var ticēt, bet saprast to grūtāk, jo Villijs nepasaka, cik augstu viņš gribējis kāpt.

*

1948. gadā, kādā jūlija rītā, trīs jaunas māsas ieradās The Sydney Morning Herald Londonas redakcijā. Viņas palūdza ieskatam jaunāko laikraksta numuru un tūliņ sludinājumu lappusās uzmeklēja slejas ar virsrakstu „Positions Vacant", kur iespiesti simtiem visdažādāko vietu piedāvājumu. Māsas izšķīrās par kādu Sidnejas uzņēmumu, kas meklēja mašīnrakstītājas, un viņas aizrakstīja. 14 mēnešu pēc šī jūlija rīta visas trīs māsas jau strādāja Sidnejas firmā. Nodzīvojušas šeit tikai nedēļu, viņas prasa māju sev un vecākiem, kas palikuši Anglijā. „Te var ēst stēku, stēku, stēku un vēl vairāk stēka. Sidneja ir jauka," māsas saka.

*

Daļa amerikāņu karavīru, kas šeit bija pa kara laiku, arī pēc demobilizēšanās palika te. 30 no viņiem piedalījušies kādas grāmatas sarakstīšanā, kas iznākusi Melburnā. Tanī amerikāņi ļoti vaļsirdīgi attēlo savus vērojumus Austrālijā, salīdzina sevi ar austrāliešiem. 7 no 10 amerikāņiem atzīst, ka Austrālijas ļaudis esot laipni, izpalīdzīgi un draudzīgi. Amerikāņi domā, ka austrālieši nav tik agresīvi kā amerikāņi, bet noteikti būtu kļūda uzskatīt to par mazvērtības kompleksu. Tomēr ir viena barjēra, kas šķir, proti, austrālietis pēc dabas ir nedemonstrātīvs un rūpīgi pārbauda savas jūtas, pirms tās izpauž. Kamēr amerikānis savās dziļākajās izjūtās un bēdās dalīsies ar savu labāko draugu, austrālietis to uzskata par sliktu gaumi. Viņš, būdams ļoti lepns uz savu zemi, ir ar drusku ierobežotu redzes viedokli; neatzīst kritiku no ārienes. Jaunavas ir mazāk karjēristes nekā Amerikā, veselīgas, izskatīgas, bet ne tik „šikas" kā amerikānietes un kosmētiku bieži pielieto jocīgi. Amerikāņiem neesot tādu nacionālu ieražu, kas būtu pretīgas austrāliešiem.

Tālāk grāmatas autori vēl atzīst, ka amerikāņiem šeit jāievēro 3 likumi: 1) Pirms nav nodzīvots kāds laiks Austrālijā, nerunāt par karalisko ģimeni. Amerikāņi nevarot saprast attieksmes starp austrālieti un viņa karali, kamēr tie nav nodzīvojuši šeit vismaz 2—3 gadus. Pirms tam ielaisties sarunās par karaļnamu nozīmējot „bāzt galvu cilpā". 2) Jāizvairās stāstīt austrāliešiem, kā lietas kārto Amerikā, jo austrālieši to jau dzirdējuši no apm. 2 miljoniem jenkiju kara laikā. „Viņi tagad to zina," saka autori, „un jūs, ja būsit šeit pietiekami ilgi, uzzināsit, kāpēc viņi nedara tāpat kā mēs." 3) Neizlikties par „lielu vīru". Austrālieši ir mierīgi, un dažkārt amerikāņi iedomājās, ka tie ir tādi pastulbeņi, kam tikai vajadzīgi daži labi padomi un stūmiens pareizā virzienā. Dažreiz tas beidzas diezgan nepatīkami . . . Dažs austrālietis vienkārši sēdēs un ļaus „dižvīram" krietni izblamēties, cits to aizkliegs, trešais vienkārši sados pa degunu.

73 proc. amerikāņu Austrālijā domā, ka austrālieši nestrādā tik stingri kā amerikāņi. 69 proc. domā, ka sacensība darbā šeit daudz mazāka nekā Amerikā. Liela izšķirība starp māju Amerikā un Austrālijā Šeit ir daudz mazāk spožās daudzpusīgās mašinērijas, kas atvieglo mājsaimniecības darbu. Amerikāņi pārliecināti, ka pat eskimi nejustos lāga Melburnas ziemā, bet paši melburnieši domā, ka tur nemaz nesalst. Tipiskais amerikāņu komentārs par Austrāliju ir, ka tā palikusi 50 gadu iepakaļ un ka 20. gadu simtenis tai nav atnesis tādu pašu civīlizāciju kā Amerikai. Daļēji tas esot tāpēc, ka austrālieši nemaz necenšoties pēc šādas „piespiežamo pogu civīlizācijas" un iztiekot ar mazāk spožuma, augstsprieguma, ātruma un precīzitātes nekā amerikāņi.

„Ja austrālietim atņem iespēju apmeklēt kino, viņš rūc. Viņš šķendās, ja ziemā nevar dabūt diezgan malkas. Ja viņš nedabū spēlēt zirgu skriešanās sacīkstēs, viņa sirds lūzt. Bet ja viņam atņemtu tās „cup of tea", ar kurām viņš sadala dienu, vai arī parastās alus glāzes pēc darba, tad būtu revolūcija, — raksta amerikāņi. Viņi pārliecināti, ka austrālieši nenonāks spožos panākumu augstumos, bet arī necietīs no saimnieciskas lejupejas. „Austrālijā varbūt nav pārāk viegli kļūt par „lielu dižgabalu", bet par vidēju gan noteikti vieglāk nekā Amerikā," raksta bij. amerikāņu karavīri.

Sidnejā, novembrī.

Alberts Prieditis

Brazīlijas latviešu luterāņi organizējas

San Paulas latviešu luterāņu draudze Brazilijā oktobrī notikušajā sanāksmē par draudzes pagaidu padomes priekšsēdi ievēlēja inž. Otomāru Bikši, bet draudzes dāmu komitejā Lezdkalni, Bikši, Šmiti, Saliņu un Sproģi. Draudzes pagaidu

San Paulas latv. ev. lut. draudzes pag. valde: priekšā valdes priekšsēdis inž. J. Kaspars un kasieris tirg. P. Sproģis, aizmugurē senātors P. Ļavāns un priekšsēža biedrs L. Rudzītis.

valdē jau ilgāku laiku darbojas J. Kaspars, L. Rudzītis, P. Ļavāns un P. Sproģis. Ir nodoms organizēt arī draudzes jaunatni. Dievkalpojumus pagaidām vada vācu māc. E. Heine, jo sakarā ar apstākli, ka Brazilija IRO transportos atklājusi komūnistu aģentus uc. nevēlamas lietas un līdz izmeklēšanas beigām transportu ie-
izmeklēšanas beigām transportu ielaišanu pārtraukusi, draudzes ievē-
Vācijas aizkavējās. **(Y)**

Austrālijas emigrantu bērnu liktenis apzīmogots jau Eiropā

LATVIEŠA ZIŅOJUMS IRO PAR APSTĀKĻIEM BAŅOLI NOMETNĒ

Austrālijas prese vēl arvien turpina plaši rakstīt par imigrantu bērnu slimību un nāves gadījumiem. Lielu satraukumu visā kontinentā radījis tieši viens no pēdējiem ieceļotāju transportiem, kad uz zviedru tvaikoņa Anna Salem jau ceļojuma laikā miruši 3 bērni, bet vairāk nekā 70 bijuši steidzami jāievieto slimnīcā tūliņ pēc ierašanās Austrālijā. Arī no šiem slimajiem bērniem divi jau miruši.

„Latvietis apvaino Italijas nometni bērnu veselības iedragāšanā" — ar šādu vairākslejīgu virsrakstu lielais Austrālijas laikraksts The Herald (29. 10.) sniedz mūsu tautieša J. Zēkanta sīku dzīves apstākļu attēlojumu Baņoli transitnometnē. Zēkants jau uz kuģa brauciena laikā uz Austrāliju sarakstījis par Baņoli nometni garāku informātīvu rakstu iesniegšanai augstākajām IRO iestādēm. Šo rakstu pilnībā pārdrukājis arī minētais austrāliešu laikraksts, reizē ievietodams Z. sniegto interviju avīzes līdzstrādniekam.

Savā ziņojumā J. Zēkants uzsver, ka Austrālijas emigrantu bērnu veselību un pretestības spējas parasti iedragā jau stipri ilgais uzturēšanās laiks Baņoli nometnē, kur daudzām izceļotāju ģimenēm jāpavada mēnesis un vairāk, gaidot uz kuģa transportu. Šajā nometnē, norādīts ziņojumā, mātes ar maziem bērniem novieto milzīgās telpās, vienkopus 60 līdz 100 personas. Nemitīgā caurvējā un troksnī grūti un pat neiespējami radīt kaut cik normālus dzīves apstākļus. Tam visam pievienojas trūcīgais un arī kvalitātīvi mazvērtīgais uzturs, kādu Baņoli nometnē saņem tiklab pieaugušie, kā bērni. Ziņojumā sīki atstāstīta nometnes iemītnieku kārtējā „ēdienu karte", no kuras nepārprotami redzams, ka pārtikas apstākļi Baņoli ir tālu no normāliem. Bērniem trūkst svaiga piena un sviesta, augļus redz reti, maize nebaudāmi skāba. Bet tai pašā laikā nometnē darbojas kantīne, kurā par nesamērīgi dārgām cenām emigrantiem iespējams iegādāties visas tās pārtikas vielas, kas reti vai pat nemaz nav redzamas kārtējā uztura devā. Kas saņem šīs kantīnes peļņu? Un kādēļ IRO nevar noorganizēt nometnē arī veikalu, kurā izceļotājiem būtu iespējams pārdot savas liekās mantas, iegūstot par tām normālu samaksu? — Ar šiem jautājumiem beidzas mūsu tautieša iesniegums.

Personīgā sarunā ar laikraksta The Herald līdzstrādnieku J. Zēkants atkārtoti uzsvēris, ka aprakstīto apstākļu dēļ daudzu izceļotāju bērnu liktenis apzīmogots jau Baņoli nometnē. „Apstākļi uz kuģa izrādījās nesalīdzināmi labāki, bet bērnu pretestības spēja tad bija jau iedragāta. Vecāki Baņoli nometnē visiem spēkiem pretojās bērnu sūtīšanai uz slimnīcu, jo zināja, ka parasti no tās vairs nav atgriešanās. Mana ģimene uzturējās šajā nometnē veselu mēnesi un šai laikā pieredzējām daudzus bērnu nāves gadījumus. Nometnes adminstrācija parasti tos mēģināja pēc iespējas noklusēt." (j)

CIEMOS PIE KALIFORNIJAS GAIDĀM

Vēstule Latvijai no ASV

Pēc ierašanās Kalifornijā apmeklēju Santa Kruzas gaidu centru un apgabala gaidu galveno mitekli Palo Alto pilsētā. Santa Kruzas gaidu priekšniece miss Vēlsa uzaicināja mani piedalīties 3 gaidu nometnēs. Visas nometnes atradās netālu viena no otras, kādā Santa Kruzas kalnu ielejas parkā. Īstenībā šis vairāku jūdžu platais parks ir pirmatnējs, vietām necaurejams mežs, kur tomēr sastopam arī modernās ērtības, kā ūdensvadu utt. Vispār šie meži ļoti atšķiras no mūsējiem, jo tajos nav ne zāļu, ne sūnu. Tas tādēļ, ka Kalifornijā lietus nelīst visu vasaru. Nometņu tuvumā netiku redzējusi nevienu mūsu zemes koka, ne krūma. Vienīgās paziņas ir papardes, kas aug pusizkaltušo upīšu krastos. Visvairāk šeit sastop sarkankokus (redwood) — ļoti augstus un resnus kokus, kuru stumbrs atgādina priedes, bet skujas — egles. Ir arī vairākas šķirnes ozolu, pie kam viens no tiem — t. s. poison oak — ļoti indīgs. Pietiek, ja garāmgājējam uzbirst tā lapu putekļi, lai saindētos un dabūtu smagas ādas brūces.

Meža laukumiņus, kuros ir ūdensvads, labierīcības, galdi, soli, skapītis un cementa pavards, mežsaimniecības mēdz izīrēt vasarniekiem, kas atbrauc automobiļos no pilsētas, izklāj savus guļamos maisus uz zemes un pavada naktis zem klajas debess. Arī gaidu centri nomā savām nometnēm lielākus meža gabalus. Nometnēs ēdienu gatavo pieņemti pavāri speciāli būvētās virtuvēs. Vienīgi galdus klāj un traukus mazgā gaidas pašas. Ēdiens vispusīgs un garšīgs. Arī gaidas guļ zem klajas debess, jo no lietus nav jābaidās.

Gaidu nodarbības visumā tādas pašas kā pie mums, tikai prasības daudz vieglākas. Karoga pacelšanas ceremonija mazliet atšķiras no mūsējās, jo karodzniecei aizmugurē stāv 4—6 asistentes; arī karogu saloka citādi. Nometnes signālus izdara ar tauri vai milzīgu zvanu. Meitenes sadalītas vienībās pa 15—20 katrā, pie kam vienībā ir 3 vadītājas.

Pirmajā nometnē ugunskurs bija veltīts Latvijai un latviešu gaidām. Iededzinot ugunskuru, pēc mūsu tradicijām teicu: „Lai šis ugunskurs ir draudzības simbols starp Amerikas gaidām, kas var priecīgi un bezrūpīgi dzīvot savā zemē, un daudz cietušajām latviešu gaidām, kas zaudējušas savu dzimteni un daudzas arī savus piederīgos." Draudzīgai atmiņai piespraudu priekšniecei miss Vēlsai mūsu gaidu zīmi. Kamēr pārģērbos tautas tērpā, priekšniece pastāstīja meitenēm, no kurienes nāku, un ka esmu Savienotajās valstīs tikai neilgu laiku. Atgriežoties atpakaļ pie ugunskura tautas tērpā, mani sagaidīja meiteņu pārsteiguma saucieni. Stāstījumu par latviešu gaidām ievadīju ar bērniem piemērotu ģeografisku un vēsturisku apskatu par Latviju. Beigās nodziedāju Pūt, vējiņi, un visas kopīgi dejojām Sudmaliņas un Pastalniekus. Sajūsma par ugunskuru meitenēm bija tik liela, ka beigās tās ilgi nevarēja šķirties un iet gulēt. Līdzīga aina atkārtojās arī pārējās nometnēs.

Šejienes gaidu nometnēs visām vadītājām ir speciāli pieņemti vārdi pēc vietējiem putniem, dzīvniekiem, pat zvaigznājiem. Mans nometnes vārds ir Hummer — saīsināts no hummingbird (kolibri putniņš). Meitenes savas vadītājas uzrunā un pazīst tikai šais nometnes vārdos. Vēl gribu pastāstīt gaidām, sevišķi guntiņām, ka mūs nometnē bieži apciemo stirniņas, kas ir ļoti drošas un dažreiz pat saņem maizi no rokas. Bez tam šeit vēl daudz dažādu citu zvēriņu. Īpatnējs ir t. s. rackoon — apm. kaķa lielumā, plakanām ķepiņām. Visu ēdamo tas vispirms ūdenī noskalo un tikai tad ēd, kaut arī ēdamais būtu tīrs, bet skalojamais ūdens netīrs.

Sūtu visām latviešu gaidām sirsnīgus sveicienus no svešās zemes nometnes.

Big Basin gaidu nometnē.

Elizabete Laufere

Pāvuls Ieviņš - amerikāņu ābolu nedēļas simbols

Savienotajās valstīs tikko beidzās nacionālā ābolu nedēļa, kuras laikā katrs amerikānis dabūja iepazīties ar 5 g. v. latviešu zēnu Pāvulu Ieviņu, kas tikai pirms pāris nedēļām ieradās Ņujorkā ar tvaikoni Gen. Omar Bundy un kuru fotografēja jau uz kuģa. Pirmā simbolisko uzņēmumu savai titullapai izlietoja Ņujorkas Daily News, bet pēc tam tas pārstaigājis visas Sav. valstis, kļūdams populārākais uzņēmums ābolu nedēļas laikā. Uzņēmumā Pāvuls saņem ābolu no amerikāņu karavīra rokas.

*

Pirms deviņpadsmit mēnešiem kāds amerikāņu bērnu žurnāls sarīkoja sacensību vēstulēm par tematu: Par ko es brīnos. Godalgas izdalīja jau sen, bet tagad publicēta sacensī-

bas analize, kas nav palikusi bez latviešu vārda pieminēšanas.

Analize rāda, ka vairums 7—10 g. v. bērni brīnās par astronomiju, uz meiteņu jautājumiem ir grūtāk atbildēt nekā zēnu, un katrs desmitais ir nodarbināts ar reliģiskām problēmām. Dažs atkal gribētu zināt, vai telpai ir gals, bet cits, kāpēc māte šķīrusies no tēva. Kāds 8 gadus vecs latviešu DP, kas sacensības laikā bijis Sav. valstīs tikai ceturto mēnesi, prasa, kā lidmašīna var noturēties gaisā, ja tā ir tik liela un smaga.

*

Viesošanās kādreizējā Kurzemes kolonijā Tobago tagad maksā līdz 10 dolaru dienā. Rietumindijas sala ievērojama ar divām peldvietām un tuvumā esošo paradīzes putnu saliņu, kur brīvībā dzīvojot vienīgie paradīzes putni ārpus Jaungvinejas.

*

Ar runām un ugunsdzēsēju orķestri Ņujorkas ostā sagaidīja simttūstošo DP, par kādu gadījās būt 50 g. v. igauņu lauksaimniekam. Ar to pašu kuģi ieradās 213 latviešu, no kuriem preses fotografu ievērību guva dvīņu māsas Pinkas.

H. Nordens

Studiju iespējas Savienotajās valstīs

Tikai nelielam skaitam to jauniešu, kas Latvijā bija sākuši studijas, trimdas laikā Vācijā izdevies tās turpināt vai pabeigt kādā vācu vai Pinebergas baltiešu universitātē. Pārējie palikuši pusceļā. Tāpat nav daudz arī to trimdas gados klāt nākušo ģimnaziju absolventu, kam izdevies studijas uzsākt. Tikai pavisam niecīgam skaitam jauniešu pavēries tiešs ceļš uz ASV universitātēm. Ko darīt pārējiem studēt gribētājiem?

Mūsu līdzstrādniekam šai sakarā bija izdevība dzirdēt nule no ASV Eiropā ieradušās Kolorado universitātes pārstāves Nēlas atzinumus. No tiem izriet, ka ik vienam ieinteresētajam, kam studiju iespējas ASV īpaši piešķirtu stipendiju veidā nav pilnīgi drošas, jācenšas DP ieceļošanas likuma ietvaros katrā ziņā vēl nokļūt ASV, lai tad tur mēģinātu savus plānus reālizēt tālāk. Iespējas tikt pie studijām lielākas būšot ziemeļaustrumu štatos nokļuvušajiem, jo tur universitātes vieglāk sasniedzamas.

Katrā ASV štatā ir viena, valsts atbalstīta, vispārējā universitāte un vairākas speciālās, piemēram, lauksaimniecības vai paidagoģiskās. Bez tam darbojas viena vai vairākas privātas universitātes, kas parasti saucas par kolledžām. Mācību ilgums visumā 4 gadi, bet pastāv arī zemāka tipa divgadīgas universitātes. Normāli amerikānim, lai iekļūtu universitātē resp. kolledžā, iepriekš jāpavada 6 gadi pamatskolā un tikpat daudz „zemākajā augstskolā" un „augstskolā" (Junior Highschool un Highschool), kas visumā atbilst mūsu ģimnazijām.

Kas darāms jauniebraucējiem, lai iekļūtu kādā universitātē? Var iesniegt lūgumu ASV studentu savienībai (National Student Association), kas par vienu no saviem galvenajiem uzdevumiem, it īpaši šinī mācību gadā, uzskata palīdzību studentiem no Eiropas — paredzot zināmam skaitam atbrīvošanu no lekciju naudas, brīvu pajumti un uzturu, kā arī mobilizējot apkārtējā sabiedrībā materiālu pabalstu studentiem. Vēl ieteicamāk stāties tiešos sakaros ar tuvāko universitāti. Katrā universitātē pastāv Studentu savienības nodaļa, kas varēs sniegt vislabākos norādījumus par izredzēm uz stipendiju, kā arī dot citus padomus. Pilnīgi nepieciešams, lai lūgumi būtu rakstīti korektā formā un apliecināti, ka kandidāts tiešām alkst augstākas izglītības, nevis vieglākas dzīves.

Stipendijas ASV ir ļoti dažādas pēc rakstura, atkarībā no stipendiju devēju pieejas. Dažas domātas visam studiju laikam, citas tikai vienam sēmestram un turklāt saistītas ar dažādiem noteikumiem. Piemēram, reliģiskas un aprūpes organizācijas ieinteresētas sociālo zinātņu attīstības veicināšanā, bet dažādās naftas sabiedrības — dabzinātņu sekmēšanā un jaunu šīs nozares darbinieku izglītošanā.

Kam nav laimējies dabūt stipendiju, tie var mēģināt nepieciešamos līdzekļus sagādāt paši, strādājot brīvajā laikā par mājskolotājiem, izpalīgiem studentu virtuvēs utt. Vienkāršai studenta dzīvei nepieciešamā minimālā summa caurmērā ir ap 75 dolari mēnesī, bet atkarīga no apstākļiem katrā štatā. Amerikāņi šādiem darba studentiem labprāt nāk talkā, pie kam jo labākas izredzes ir YMCAs/YWCAs vai skautu un gaidu organizācijas biedriem. Vispār studiju iespējas, studentiem pašiem sapelnot vajadzīgos līdzekļus, ASV ir lielākas nekā jebkurā citā zemē. Tādēļ ceļš uz universitātēm normāli ir brīvs katram, kas to nopietni grib. **G. G.**

Vēl šogad plāno beigt Baltijas valstu pilnīgu kolhozēšanu

Eiropas tiesa par kolhoziem

Kolhozi ir viena no visraksturīgākām parādībām padomju iekārtā. Kamēr kolhozi pastāvēja tikai Padomju savienības teritorijā, citu tautu zinātnieki ar tiem nodarbojās vienīgi aiz teorētiskas intereses. Bet kad Padomju savienība sāka okupēt vienu zemi pēc otras, tā reizē ar citiem saviem iestādījumiem atnesa līdzi arī kolhozus. Reizē ar to kolhozu sistēma kļuva par ļoti aktuālu dzīves problēmu.

Ievērojot jautājuma svarīgumu, šī gada starptautiskajā lauksaimnieku kongresā kolhozu sistēma bija uzņemta programmā kā īpašs darba

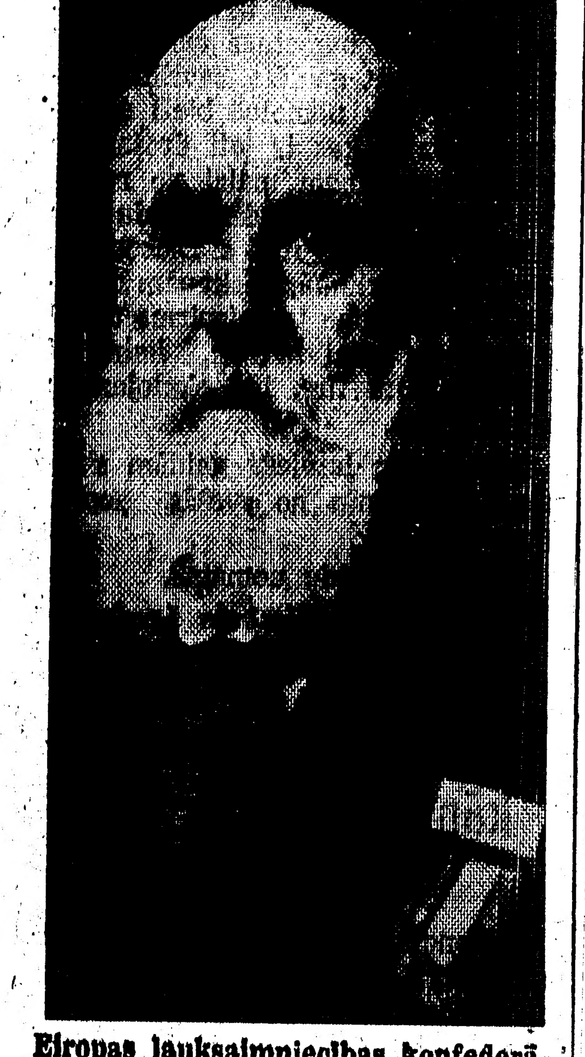

Eiropas lauksaimniecības konfederācijas prezidents, Šveices profesors Dr. E. Laurs, sirsnīgs Baltijas tautu draugs un drosmīgs cīnītājs par boļševisma apspiesto tautu brīvību un Eiropas lauksaimnieku labklājību.

kārtības punkts. Eiropas lauksaimniecības konfederācijas prezidijs par referentiem šai jautājumā uzaicināja igauņu agronomu Arturu Ekbaumu un mani. Agr. Ekbaums līdz kongresa sanāksanai bija jau paspējis emigrēt uz Kanadu un kongresam atsūtīja tikai īsu rakstveida referātu. Tādēļ kolhozu problēmas apgaismošanā viss smagums gūlās uz mani. Kongresa organizētāji man bija uzdevuši jautājumu apskatīt ne no politiskā, bet ekonomiskā viedokļa. **Abi mūsu referāti kongresa dalībniekiem sniedza plašu faktu materiālu par kolhozu sistēmu, tās izveidošanu un rezultātiem. Referātos sevišķa vērība bija veltīta Latvijas un Igaunijas apstākļiem. Kolhozu jautājumā savākto faktu materiālu nav iespējams pat daļēji šai rakstā atstāstīt.**

Fakti liecina, ka visur tur, kur Padomju savienība paspēj nostiprināt savu varu, sākas arī kolhozu uzspiešana. Pēc pēdējām ziņām, 1947. g. decembrī kolhozu skaits Baltijas valstīs vēl bijis niecīgs — Latvijā 45, Igaunijā 7 un Lietuvā 12. Arī 1948. g. maijā kolhozu skaits vēl bija samērā mazs: Latvijā 200, Igaunijā 59 un Lietuvā 70. Bet pēc tam kolhozu dibināšana forsēta, un š. g. maijā jau skaitījušies par nodibinātiem Latvijā 3800, Igaunijā 3000 un Lietuvā 3700 kolhozu. Kā izteikušies vadītāji darbinieki, tad vēl šogad Baltijas valstis būšot simtprocentīga kolhozu sistēma.

Kolhozu dibināšana rit pilnā gaitā arī tā sauktajās satelītu valstīs. Polijā 1948. g. novembrī jau 33% no sējumu platības bijusi apvienota kolhozos, Ungārijā 1949. g. 1. janvārī bijuši nodibināti 300 kolhozu. Bulgārijā 1948. g. pastāvējuši 1800 kolhozu, Dienvidslavijā 917, Albānijā 200. Liekas, nevar būt šaubu, ka pašreizējam stāvoklim turpinoties, kolhozu sistēmu realizēs visās tais zemēs, kas pakļautas Padomju savienības ietekmei. Tas arī izskaidro, kādēļ interese par kolhoziem Vakareiropā tik liela. Padomju savienības lauksaimniecības apstākļus ir pētījuši dažādu zemju speciālisti, it sevišķi daudz ar to nodarbojušies Vācijas zinātnieki, kas publicējuši plašus materiālus. Visu šo pētījumu rezultāti ļoti nelabvēlīgi kolhoziem.

Vispirms visi pētnieki uzsver, ka kolhozi krievu zemniekiem uzspiesti ar nežēlīga terora palīdzību, kas vispirmā kārtā vērsās pret t. s. kulakiem. Zemnieki visādi pretojušies, bet pēdīgi tomēr pārvarēti un sadzīti kolhozos. Kāds vācu autors apgalvo, ka krievu zemnieki, cīnīdamies pret kolhoziem, esot nosituši pamatum 10.000 padomju valdības aģentu, kas bija izsūtīti uz sādžām, lai zemniekus piespiestu iestāties kolhozos. Kollektīvo saimniecību piespiedu dibināšanu Padomju savienībā iesāka 1929. g. Līdz otram pasaules kaŗam kolhozu sistēma tātad pastāvēja apm. 10 gadu. Pirms tam Krievija bija izveidojusies par tipisku sīkzemnieku valsti. Visas muižu saimniecības, ja vien tajās nebija ierīkoti sovhozi vai komūnas, bija likvidētas. Zemnieku saimniecību skaits no agrākiem 16 milj. pirms revolūcijas piespiedu kolektivizācijas sākumā bija pieaudzis līdz 25 milj. Otrā pasaules kaŗa priekšvakarā individuālās saimniecības bija gandrīz pilnīgi iznīcinātas, visā Padomju savienībā tādu bija palicis tikai nedaudz vairāk par 1 milj. Visa lauksaimniecība bija apvienota 240.000 kolhozos un 4000 sovhozos.

Krievijas zemnieki jau gadu desmitiem cieta zemes trūkumu. Tādos apstākļos pāreja no mazām zemnieku saimniecībām uz lielsaimniecībām bija tīrā neprātība, jo lielsaimniecības uz zemes platības vienības patērē daudz mazāk darba spēka un arī ražo daudz mazāk produktu. Zemnieku saimniecības bija tik bagātas ar cilvēku darba spēku, ka pēc kombainiem tām nebija nekādas vajadzības. No niecīgiem ienākumiem, ko dod zemās kolhozu ražas, jāuztur mašīnu stacijas un milzīgs techniskais un administratīvais personāls, tā ka kolhozu zemnieku izpeļņa ir ārkārtīgi maza un darbs nesekmīgs. Neskatoties uz nepietiekamo zemes platību, 1938. g. ap 50 milj. ha aramzemes ir bijuši neapsēti.

Kolhozu dibināšanas sākumā iedomājās, ka varēs iztikt bez zirgiem un tādēļ tai laikā nogalināja vai badā nomērdēja 17 milj. zirgu. Kad pārliecinājās, ka iztikt tomēr nevar, zirgus „uz ātru roku" no jauna grib ieaudzēt. Sākumā bija nolemts kolhozus dibināt ar milzīgu 40.000 līdz 50.000 ha jeb. 400—500 kv. km zemes platību un to apsaimniekot no viena centra. Bet arī šis eksperiments cieta neveiksmi un kolhozu platību vajadzēja sašaurināt apm. uz 2000 ha visas valsts caurmērā.

Visu šo eksperimentu iznākums: bijušas vairākas bada katastrofas, kuŗām par upuri krituši daudzi miljoni cilvēku. Lauksaimniecības attīstība Padomju savienībā šo nepratīgo eksperimentu dēļ pavisam gausa un neiet līdztekus iedzīvotāju pieaugumam. Laikā no 1913. līdz 1938. g., neskatoties uz pirmo pasaules kaŗu un bada katastrofām, Padomju savienības iedzīvotāju skaits bija pieaudzis par 22%, bet lauksaimniecības ražošanas spējas celušās tikai par 18%.

Kāds zinātnisks institūts, kas pētīja Eiropas iedzīvotāju uztura apstākļus īsi pirms otrā pasaules kaŗa, atzinis, ka nevienai citai tautai Eiropā tas nav tik trūcīgs kā Padomju savienības iedzīvotājiem. Tauta, kuŗa dzīvo uz zemes, kas melnzemes apgabalos ir viena no visauglīgākām pasaulē, ir sliktāk paēdusi nekā jebkuŗa cita tauta Eiropā. Tāds ir kolhozu sistēmas „sasniegums", ko gan ar propagandas palīdzību grib visādi noslēpt. Par spīti tik katastrofiskam iznākumam, kolhozu sistēmu ar varu uzspiež arī citām tautām.

Mans referāts Insbrukas kongresā bija jau iepriekš jāiesūta kongresa organizācijas komitejai, kas to pavairoja vācu un franču valodā un izdalīja kongresa dalībniekiem. Lai nolasītu pilnu referāta tekstu, būtu vajadzīgas apmēram pusotras stundas. Tā kā ilgākais referātiem atļautais laiks bija 30 minūtes, no sava referāta varēju nolasīt tikai svarīgākās vietas. **Kaut gan kongresā bija sapulcējušies tikai redzami lauksaimniecības darbinieki un izcili zinātnieki, liela daļa kolhozu jautājumā bija pavisam vāji informēti. Neraugoties uz to, ka ļoti daudz referātā sniegtie fakti ņemti no Eiropā iznākušās literatūras, tie bija liela pārsteiguma pat ļoti labi informētiem agrārpolitiķiem. Vēlāk viņi to man pateica personīgās sarunās. Kongresā nolasītos referātus atļauts un ieteikts publicēt atsevišķo valstu presē.**

Daži kongresa delegāti griezās pie manis ar priekšlikumu nolasīt līdzīgu referātu viņu zemē, un pašlaik par to notiek sarakstīšanās.

Prof. P. Starcs

MŪKI IZKAŖ SARKANOS KAROGUS

Jeruzaleme (E). — BBC ziņo, ka oktobŗa revolūcijas svētkos Jeruzalemē krievu mūki pie sava klosteŗa bija izkāruši trīs sarkanos karogus ar sirpi un veseri. Tā kā tai pašā namu kompleksā atrodas arī Izraēlas komisārs, žīdu ārlietu ministrija pavēlējusi policijai karogus noņemt, aizrādot, ka svešas valsts nozīmes nedrīkstētu karāties virs tāda nama, kur piemīt neatkarīgas valsts oficiāla iestāde. Krievu mūkus Maskavas patriarchs uz Palestīnu atsūtīja 1948. gadā.

Cīņa ar komūnistu pagrīdi Latvijā (5)

Terroristi sāk krist slazdos

Nelegālās literatūras saiņi, atrastie ieroči, šāvieni, tas viss nepārprotami norādīja, ka vainīgie pieder komūnistu terroristu bandai. Viņi bija iedomājušies, ka policija tos atklājusi un tādēļ likuši visu uz spēles Bet kas bija šāvēji? Kur viņus meklēt? Atbildi uz to varēja dot vienīgais cilvēks — uzraugs Krūmiņš, kas, smagi ievainots, bija aizvests uz Sarkanā krusta slimnīcu. Ārsti saprata lietas svarīgumu un izņēmuma kārtā atļāva Krūmiņu izvaicāt. Ievainotais tikai ar pūlēm spēja izrunāt vārdus, taču tie pateica visu. Divi terroristi pases tomēr bija uzrādījuši, un Krūmiņš labi iegaumēja vārdus un adreses. Pa galvu, pa kaklu pārvaldes vīri metās uz pirmo no Krūmiņa uzdotajām adresēm, Krišjāņa Barona ielā 52, kur 9. dzīvoklī bija pierakstīts viens no šāvējiem, pēc pases kāds Žanis Dicmanis.

Dicmaņa dzīvoklī vīri ieradās taisni laikā, jo vainīgais nupat steigā pārģērbās, lai bēgtu tālāk. Terrorists bija tik pārsteigts, ka pat nemēģināja pretoties vai liegties. Jā, viņš notikuma vietā bijis gan, vienīgi šāvis neesot. Savus līdzbiedrus Dicmanis tomēr neizdeva, un pārvaldes vīri joņoja tālāk — uz otras pases uzrādītāja Freimaņa dzīvesvietu Lāčplēša ielā 62. Freimaņa nebija mājās, bet, izliekot lamatas, uzraugi otrā dienā sagūstīja arī viņu.

Vēlāk noskaidrojās, ka trešais terrorists, — tas ar bārdiņu un acenēm — bija sen meklētais Kretulis, kas istabā mitinājies kopā ar pazīstamo terroristu studentu Richardu Bīci — sauktu „Riķi". Tā ka policijas iebrukums Zaķienes dzīvoklī bija noticis nejauši, pārvaldes rokās krita daļa Kretuļa dokumentu un sarakstīšanās, un tas, varbūt, bija vissvarīgākais. Tīri neticami likās Riķa sastādītie algu izmaksas pārskati, kas vēstīja, ka pēdējos četros piecos mēnešos Kretulis „biedriem" izdalījis gluži fantastiskas summas. Atbildīgākiem pagrīdes vadītājiem kā Viesulim, Priedem, Baronam, Vecītiem un citiem vairākkārt izmaksāts 200—300 tūkst. cara rubļu uz reizi. Kāds pavadraksts nepārprotami liecināja, ka centrālās komitejas sekretāram Martam-Zommeram bez tam vēl atsevišķi vienā reizē nosūtīti 26 briljanti 1 milj. cara rubļu vērtībā. Jā, Pleskavas Latsekcija Latvijas nodevējus atalgoja patiešām karaliski.

Vissvarīgākais tomēr bija — Kretuļa papīros sameklēt kādu reālu pieturas punktu tālākai rīcībai, tādēļ neviens papīra gabaliņš nepalika rūpīgi neapskatīts, neviena rindiņa nepārbaudīta. Meklēšana sekmējās: jau drīzi vien kāds uzraugs uzgāja lapiņu ar sekojošu adresi: „Jānišķi Žagares ielā 3. Parole: Vai manai sievas mētelis jau gatavs? Atbilde: „Jā, ir gatavs". Laiks negaidīja, tādēļ Lietuvas pārvaldei jau tai pašā dienā nosūtīja steidzamu telegrammu. Vēlāk noskaidrojās, ka arī kaimiņu kollēgas Jānišķos bija vilkuši visai bagātu lomu.

Kretuļa dzīvokli tālāk pārmeklējot, uz kādas gluži necilas papīra strēmelītes atradās adrese Stabu ielā 30, dzīv. 23. Likās, ka tieši šī adrese dos tālākus atklājumus, un tiešām, uzraugi dzīvoklī atrada divas pagrīdnieces — Lidu un Muru. Pārmeklējot krāsni, atkal zīmīte: „Mura un Lida, tūlīt meklējiet Eriku, lai nenāk pie mums. Arī Architektu ielā 3 nekādā ziņā neiet, lai sargās mūsu dēļ. Uz norunāto vietu svētdien lai nebrauc. Katrā ziņā tā. Riķis." Ahā! Tas jau bija kautkas! Vēl viena adrese: Architektu ielā 3. Pavediens sēja pavedienu, lielais uzbrukums bruņotajai pagrīdei jau sācies.

Pārvaldei bija zināms tikai viens Eriks, tas bija students Eriks Grinbergs. Bija droša informācija, ka tas ir Riķa personīgs draugs un aktīvs komūnists. Nu putniņš pats devās rokās! Muras dzīvoklī tūdaļ izlika slazdus, un pārvalde nepacietīgi gaidīja iznākumu. Tas bija pozitīvs: nemaz nejauzdams tuvās briesmas, klusi, kādu populāru melodiju dungodams, Eriks ieskrēja slazdā, tā sakot, dziedādams. Var iedomāties viņa pārsteigumu, kad, durvis paveŗot, Muras smaida vietā pret viņu pacēlās uzrauga revolveris. Arī Muras pagrīdes darbība drīz vien bija pilnīgi skaidra. Viņas uzdevumos ietilpa biedru sazināšanās, un Kretuļa piegādāto proklamāciju izplatīšana pa pastu. Viņas dzīvokļa otrreizējā apskatē atklājās vēl viens svarīgs pieturas punkts. Kādā aiz gultas nokritušā zīmītē bija īss aizrādījums par „...nepieciešamību ierasties Ģertrūdes ielā 19, studenta U. mēbelētā istabā". Pārvaldes vīri nekavējās ne mirkli šim uzaicinājumam paklausīt, un pēkšņa kratīšana apliecināja, ka minētā vietā atrodas viens no nelegālās literatūras izdalīšanas punktiem.

Terroristu perēkļu pārmeklēšana atklāja arvien jaunas adreses, un norīkotajos slazdos viens pēc otra iekrita gan literatūras iznēsātāji ar brošūru saiņiem, gan tikko savervēti lētticīgi jaunekļi, kas bija domāti darbībai provincē. Tikai paši galvenie — Kretulis un Riķis nekur nebija samanāmi; viņi arī bija vienīgie, par kuŗiem neizdevās atrast nekādus pieturas punktus. Tikai vēlāk pārvalde uzzināja, kāpēc Kretuļa pēdas bija tik pēkšņi un galīgi nozudušas. Viņam, gluži vienkārši, bija palicis „par karstu". Kopā ar savu adjutantu Riķi Kretulis 1921. g. 4. aprīlī bija slepeni pārgājis robežu, lai dotos uz Pleskavu un paliktu tur Latsekcijas dienestā.

Gluži kā „gricmaniāde", arī „kretuliāde" ar to bija beigusies. Sodu, pie tam diezgan vieglu, gan saņēma galvenokārt tikai otrās šķiras pagrīdnieki. Vienīgi Dicmanim kā otram kārtībnieka Ribaka slepkavam piesprieda nāves sodu.

Nākamājā turpinājumā lasiet:
NOSLĒPUMAINAIS NAMS MIERA IELĀ.

Vai vēl 50.000 baltiešu uz ASV

Līdz šim uz Savienotajām valstīm izbraucis 31 proc. baltiešu DP

NEW YORK TIMES PAR DP LIKUMA REALIZĒŠANOS UN JAUNĀ LIKUMA IZREDZĒM

Par 1948. gada ASV DP likuma realizāciju un jaunā likuma izredzēm plašāku Kleitona Nolsa rakstu publicējis New York Times. Rakstā konstatēts, ka, ievērojot DP likuma noteikumus, no pēdējiem 100.000 emigrantiem uz ASV apmēram 50.000 vajadzētu būt baltiešiem. Ar virsrakstu „DP likuma ierobežojumi atsaucas uz tā izpildīšanu" Kleitons Nols apšauba likuma realitāti. Ierobežojumi DP likumā neļaus iecelot Savienotajās valstīs visiem 205.000 Eiropas bezpavalstniekiem — uzsver raksta autors. DP komisija, kuŗai uzticēta likuma realizācija, savā, drīzumā publicējamā, jaunākajā pārskatā starp citu norāda: ievērojot to, ka ierobežojumus kongress nav novērsis, komisija nevar garantēt, ka tā izbeigs savu darbību likumā paredzētā terminā — 1950. g. 30. jūnijā. Jau pašā sākumā bija skaidri saredzams, ka šī plāna izpildīšana apdraudēta, ja 40% no DP iecelotājiem nāk no de facto anektētajām zemēm, tas ir no Baltijas valstīm, un ja 30% jābūt lauksaimniecībā nodarbināto. Komisijai, izmisīgās pūlēs novēršot vājos punktus likumā, izdevies panākt arvien lielāku DP plūsmu uz ASV. Bet tas izdarīts vienīgi uz tā rēķina, ka procentuālā precizēšana atlikta uz vēlāku laiku. Komisija to darīja pārliecībā, ka kongress neatteiksies izdarīt grozījumus likumā. Arī prezidents Trūmens nebija apmierināts ar likumu, kas dažām emigrantu grupām bija diskriminējošs. Bet likumu tomēr nerevidēja. Tautas vietnieku nams jauno DP likumu pieņēma jau 1949. g. sākumā un noraidīja visus nozīmīgākos iebildumus. Senāta juridiskā komiteja likumu virzīja tālāk tikai kongresa sesijas beigās, tādēļ tā apspriešanu atstāja uz nākamā gada sākumu.

Tagad DP komisija mēģina sākt kārtot kopš ilgāka laika atliktos proporcionālos labojumus, jo tā vairs nevar gaidīt uz labojumiem no kongresa puses. Patlaban skaidri zināms vienīgi tas, ka novembra mēnesī Amerikā sasniegs 8240 DP un decembrī šis skaits noslīdēs uz 7661. Turpmākajos mēnešos sagaidāma imigrantu skaita tālākā krišana.

Procentuālā prasība grūti realizējama no dažādiem viedokļiem. Komisija aprēķinājusi, ka pirmo simttūkstošu DP skaitā 31% ir tādu DP, kas pēc savas izcelšanās iekļaujas baltiešu grupā, 26% lauksaimniecībā nodarbināto, bet 43% pārējo, kas nepieder nevienai no noteiktajām grupām. Tas nozīmē, ka nākamo simttūkstošu skaitā jābūt 50.000 baltiešu, 34.000 lauksaimniecībā nodarbināto un tikai 16.000 var būt tādu, kas pieder pie citām grupām un citām profesijām. Jo grūtāks komisijas darbs ir tādēļ, ka 40% izredzēto baltiešu jāsakomplektē no 19% lielās Eiropas DP grupas, bet 30% lauksaimniecībā nodarbināto jāizrauga no 20% lielās DP grupas. Tālāk Nols norāda vēl uz grūtībām galvojumu sagādē, priekšrocību grupām un skrīninga problēmām, kas ievērojami traucē transportu sastādīšanu.

Raksta nobeigumā Nols apšauba iespēju, ka senāts liberālizēs līdzšinējo DP likumu. Jaunajā likumā tautas vietnieku nams svītrojis procentuālās prasības, tāpat arī korriģējis dažas citas netaisnības, atļaujot iecelot ASV 134.000 pārvietotām personām. Pret jauno likumprojektu visstingrāk vērsās tā saucamie ksenofobi, kas savu neuzticību pret svešiem ienācējiem mēģina slēpt aiz ticamiem argumentiem. Viņi apgalvo, ka ASV jau uzņēmusi pietiekamu skaitu DP. Nākamā gada jūnijā Eiropas nometnēs vairs nebūšot nevienas pārvietotas personas, kādēļ gan tad vēl paplašināt imigrācijas plānu.

Šie un citi argumenti, kas nekad nav pienācīgi tikuši novērsti, kaut gan ar labāku organizāciju likuma atbalstītāji to būtu varējuši panākt, daudzus senātorus tik tālu pārliecināja, ka tie mierīgu sirdi balsoja par likumprojekta atlikšanu līdz 25. janvārim, kad juridiskā komiteja to no jauna cels priekšā kongresam.

Amerikānis atbrauc apraudzīt „savus" DP

Eslingenas nometnē otrdien ieradās amerikāņu baņķieris un farmers E. A. Stefenss no Irvingtonas Virdžinijas štatā, lai pats savām acīm redzētu latviešu ģimeni, kuŗai tas pirms divi mēnešiem Vašingtonā iesniedzis galvojumu. Straušu ģimene tālo viesi sagaidīja gandrīz pilnā sastāvā. Pats ģimenes galva nebija sastopams, jo atrodas Frankfurtē sardžu vienībā. Toties meitai Mirdzai un abiem dēliem Laimonim un Guntim Mr. Stefensa apaļā un smaidīgā seja likās jau tikpat kā drošs solījums, ka pēc īsa laika viņi būs Irvingtonā, Virdžinijā, kur viņiem būšot jāstrādā 100 akru lielajā farmā.

Mr. Stefenss, atrazdamies dienesta ceļojumā pa Angliju, Franciju un Vāciju, nebija taupījis pūles sameklēt Straušu ģimeni, par kuŗu tam bija daudz stāstījusi kāda šīs ģimenes paziņa, kas arī nonākusi tagad Irvingtonā. Varēja redzēt, ka amerikāņu farmers, kam pieder arī vairākas bankas, ar Straušu ģimeni bija apmierināts. Uz meitas Mirdzas jautājumu, vai viņam zirgi ir, viņš pat pasolīja, ka tad, kad Strauši ieradīšoties, arī zirgi būšot klāt.

Galvojumu devējs, amerikāņu baņķieris un lauksaimnieks Stefens Straušu ģimenes vidū Eslingenā

Latvijā (5)

…st slazdos

…vīri joņoja tālāk — uz otras
…zrādītāja Freimaņa dzīves
…ācplēša ielā 62. Freimaņa ne-
…jās, bet, izliekot lamatas, ug-
…trā dienā sagūstīja arī viņu.
…noskaidrojās, ka trešais ter-
— tas ar bārdiņu un ace-
…bija sen meklētais Kretulis,
…bā mitinājies kopā ar pazī-
…erroristu studentu Richardu
…sauktu „Riķi". Tā ka polici-
…ukums Zaķienes dzīvoklī bi-
…is nejauši, pārvaldes rokās
…ļa Kretuļa dokumentu un
…šanās, un tas, varbūt, bija
…gākais. Tīri neticami likās
…stādītie algu izmaksas pār-
…as vēstīja, ka pēdējos četros
…mēnešos Kretulis „biedriem"
…gluži fantastiskas summas.
…ākiem pagrīdes vadītājiem,
…ulim, Priedem, Baronam, Ve-
…un citiem vairākkārt izmak-
…—300 tūkst. cara rubļu uz
…āds pavadraksts nepārprota-
…nāja, ka centrālās komitejas
…am Martam-Zommeram bez
…atsevišķi vienā reizē nosū-
…briljanti 1 milj. cara rubļu
…Jā, Pleskavas Latsekcija
…nodevējus atalgoja patie-
…aliski.

…rīgākais tomēr bija — Kretuļa
…sameklēt kādu reālu pietu-
…ktu tālākai rīcībai, tādēļ ne-
…apīra gabaliņš nepalika ru-
…pskatīts, neviena rindiņa ne-
…īta. Meklēšana sekmējās: jau
…en kāds uzraugs uzgāja la-
…sekojošu adresi: „Jānišķi,
…ielā 3. Parole: Vai manas
…mētelis jau gatavs? Atbilde:
…gatavs". Laiks negaidīja, tā-
…tuvas pārvaldei jau tai pašā
…osūtīja steidzamu telegram-
…lāk noskaidrojās, ka arī kal-
…ollēgas Jānišķos bija vilkuši
…gātu lomu.

…ļa dzīvokli tālāk pārmeklē-
…kādas gluži necilas papīra
…ītes atradās adrese Stabu ie-
…zīv. 23. Likās, ka tieši šī ad-
…s tālākus atklājumus, un tie-
…raugi dzīvoklī atrada divas
…ieces — Lidu un Muru. Pār-
…t krāsnī, atkal zīmīte: „Mu-
…ida, tūlīt meklējiet Eriku, lai
…ie mums. Arī Architektu ielā
…ā ziņā neiet, lai sargās mūsu
…norunāto vietu svētdien lai
…. Katrā ziņā tā. Riķis." Ahā!
…bija kautkas! Vēl viena ad-
…rchitektu ielā 3. Pavediens
…vedienu, lielais uzbrukums
…ai pagrīdei jau sācies.

…ldei bija zināms tikai viens
…as bija students Eriks Grīn-
…ija droša informācija, ka tas
…personīgs draugs un aktīvs
…ts. Nu putniņš pats devās
…Muras dzīvoklī tūdaļ izlika
…un pārvalde nepacietīgi gai-
…ākumu. Tas bija pozitīvs:
…nejauzdams tuvās briesmas,
…ādu populāru melodiju dun-
…Ēriks ieskrēja slazdā, tā sa-
…edādams. Var iedomāties vi-
…teigumu, kad, durvis pave-
…ras smaida vietā pret viņu
…uzrauga revolveris. Arī Mu-
…rīdes darbība drīz vien bija
…skaidra. Viņas uzdevumos ie-
…edru sazināšanās, un Kretuļa
…o proklamāciju izplatīšana
…u. Viņas dzīvokļa otrreizējā
…atklājās vēl viens svarīgs
…punkts. Kādā aiz gultas no-
…zīmītē bija īss aizrādījums
…epieciešamību ierasties Ģer-
…elā 19, studenta U. mēbelētā
…Pārvaldes vīri nekavējās ne
…im uzaicinājumam paklau-
…pēkšņa kratīšana apliecināja,
…ētā vietā atrodas viens no
…s literatūras izdalīšanas
…n.

…ristu perēkļu pārmeklēšana
…arvien jaunas adreses, un
…jos slazdos viens pēc otra
…gan literatūras iznēsātāji ar
…saiņiem, gan tikko savervēti
…jaunekļi, kas bija domāti
…provincē. Tikai paši galve-
…Kretulis un Riķis nekur ne-
…anāmi; viņi arī bija vienī-
…kuriem neizdevās atrast ne-
…ieturas punktus. Tikai vēlāk
…uzzināja, kāpēc Kretuļa
…ja tik pēkšņi un galīgi no-
…Viņam, gluži vienkārši, bi-
…s „par karstu". Kopā ar sa-
…tantu Riķi Kretulis 1921 g.
…bija slepeni pārgājis robe-
…otos uz Pleskavu un palikt
…ekcijas dienestā.
…kā „gricmaniāde", arī „kre-
…ar to bija beigusies. Sodu,
…diezgan vieglu, gan saņēma
…ārt tikai otrās šķiras pa-
…. Vienīgi Dīcmanim kā ot-
…tībnieka Ribaka slepkavam
…a nāves sodu.

…mājā turpinājumā lasiet:

…LEPUMAINAIS NAMS
MIERA IELĀ.

LATVIEŠU CENTRĀLĀS PADOMES 16. SESIJA IMBSHAUZENĀ

(Turpinājums no 1. lpp.).

Debatēs pie šiem ziņojumiem plašākas pārrunas radīja jautājums par pilsonības dokumentiem bēgļiem, kam būs jāpaliek Vācijā. R. Osis pieteica laikus rūpēties par Latvijas ārzemju pasu apgādi šiem un arī izskrīnētajiem tautiešiem, bet A. Šilde ierosināja vienkāršot formālitātes un reducēt nodevas. Atbildē LCK priekšsēdis H. Klarks norādīja, ka jautājums pārrunāts attiecīgās iestādēs, kur saņemts solījums principā baltiešiem atstāt viņu pavalstniecību. LCK aicinās ārpus nometnēm dzīvojošos tautiešus laikus rūpēties par Latvijas ārzemju pasu sagādi, jo tas būtu īstais leģitimācijas dokuments visiem, kam nav IRO dokumentu. Domājams, ka arī vācu valdība atzīs Latvijas pavalstniecību, ja to atzīst rietumu sabiedrotie.

Tāpat plašas pārrunas radīja P. Greiža, K. Kalniņa, A. Kripena uc. ierosinājumi informācijas nozarei gādāt par jauniem propagandas izdevumiem angļu valodā, kas būtu piemēroti plašai ASV masu informēšanai par mūsu likteni un mūsu tautas iznīcināšanu dzimtenē. Izceļotāju pieprasījums pēc šādām brošūrām vai skrejlapām ASV ir ļoti liels un liela arī turienes iedzīvotāju interese, bet līdz šim izdotās grāmatas un brošūras šādas masu vajadzības vairs nespēj apmierināt. Tā kā daudzi izceļotāji vēl neprot labi angļu valodu, bet tiek no baznīcas vai citām organizācijām aicināti viesos un informēt par mums un mūsu tautas likteni, tad šādas brošūras un skrejlapas, kā to dibināti norādīja V. Skaistlauks, būtu latviešu īstā mēle paust mums nodarītās pārestības un parādīt austrumu briesmoņa īsto seju.

Atbildot runātājiem, LCK informācijas noz. vad. V. Lambergs paskaidroja, ka nozare patlaban šādus izdevumus sagatavo. Blakus tiem pārstrādā arī jau plaši izplatījušos brošūru „Mēs apsūdzam", izlabojot ieviesušās kļūdas un laižot klajā otro izdevumu. Tāpat otrā izdevumā izdos brošūru „Baltic States — First Victims". Panākta vienošanās, ka turpmāk Vācijas un Zviedrijas latviešu organizācijas izdos regulāru biļetenu angļu valodā cīņai par mūsu taisno lietu. Diemžēl, plašākiem pasākumiem trūkst līdzekļu, un arī pašreizējā LCK budžetā atvēlējumi inf. nozarei krietni sašaurināti. Jau minētie un vēl citi runātāji ierosināja vēl vairāk propagandēt līdzekļu mobilizēšanu, lai tautieši neskopotos ar ziedojumiem LCK ārējās informācijas fondam, kā arī uzsvēra, ka grāmatas un brošūras varētu laist apgrozībā pret zināmu nelielu samaksu, lai aizbraucēji tās varētu iegādāties un izplatīt iespējami lielākā skaitā.

Pārrunas vēl radīja jautājums par nometnēs novēroto DP darba spēka aizstāšanu ar vāciešiem, kas vienādā mērā tiek praktizēts abās joslās, pie kam H. Klarks atzīmēja, ka iestādījumos, kā piem., vecu ļaužu mītnēs, kas darbosies pēc IRO aprūpes izbeigšanās, komplektē vācu personālu, jo tos paredzēts nodot pilnīgā vācu pārziņā. IRO un starptautiskās palīdzības organizācijas mītnes tikai iekārto, un arī paredz segt daļu uzturēšanas izdevumu no sava papildu budžeta. LCK gan cīnījusies un cīnīsies pret šo parādību, bet par rezultātiem nevar galvot. To uzsvēra arī A. Trapāns, norādīdams, ka kādā BCP sēdē deklarēts, ka IRO sedz tikai 40 proc., bet vācu saimniecība 60 proc. no DP aprūpes izdevumiem un tāpēc arī vācu pārvaldei esot tiesības noteikt aprūpes darbiniekus. Izņēmums britu joslā paredzēts vienīgi Eversburgas invalidu centrā.

Pārrunas radīja arī „Turības" parāda lieta LCK. Vienojās, ka LCK nodos LCP locekļu rīcībā pilnīgu pārskatu par to, kā šis parāds radies un no kā tas sastādās. V. Janums piezīmēja, ka LCK te nekā nav ko slēpt. Summas, par kurām „Turības" vadība ar LCK nav norēķinājusies, ir patiešām lielas, un tāpēc lieta nodota tiesai un prokurātūrai. Bet LCK nemaz nedomā iejaukties viena vai otra tautieša savstarpējo civīltiesisko saistību kārtošanā, kaut gan sakarā ar Vilciņa gadījumu, daži tautieši griezušies ar ierosinājumu aizkavēt viņu privāto parādnieku izceļošanu, kas it kā nenorēķinoties par mazākām vai lielākām naudas summām. Bet Vilciņa lietā ir darīšana ar nodarījumu pret trimdas kopību, kurai vainīgie ar negodīgu rīcību mācējuši atraut ievērojamas summas.

J. Poruks ierosināja, ka nopietnāki jācīnās pret joprojām novēroto sabiedriskās mantas izšķērdēšanu nometnēm likvidējoties. H. Klarks paskaidroja, ka LCK pēdējā laikā saņēmusi sūdzības par dažām nometnēm, kas likvidējoties nav ievērojušas attiecīgos LCK noteikumus, vilcinājušās ar līdzekļu nodošanu savām pēctecēm, vai arī kā citādi pielaidušas peļamu rīcību ar sabiedrisku mantu. Lai līdzīgas lietas novērstu, LCK atkārtoti atgādina nometņu komitejām likvidācijas gadījumos ievērot vislielāko uzmanību un godīgumu rīcībā ar sabiedrisku mantu un stingri turēties pie LCK izdotiem noteikumiem. J. Niedra paskaidroja, ka no nometņu likvidācijas komisijām līdz šim trimdas kopībai vēl nav nodots ne feniņš. Tas liecina, ka vēl arvien neievēro izdotos noteikumus.

Pēc debatēm LCP ziņojumus pieņēma un par veikto darbu izteica LCP prezidijam un LCK savu pateicību.

Sagaidāmas jaunas emigrācijas akcijas

Par tālākās emigrācijas gaitu un turpmākām izredzēm ziņojumus sniedza V. Lambergs un A. Trapāns. Skicējot ainu par emigrācijas līdzšinējo norisi, V. Lambergs atzīmēja, ka mūsu centrālajā kartotēkā visi izceļotāji, nometnēm kavējot vai pavisam ignorējot pārskatus, nav reģistrēti. Sevišķi tas attiecās uz datiem par izceļotājiem uz Angliju. Kartotēkas pārskats rāda, ka uz Angliju devušies 12.343 tautieši, bet patiesībā tur ieradušies vismaz 20.000. Anglijai tūlīt seko Austrālija ar 12.000, tad ASV ar 9000 un Kanada ar 5000. Uz Beļģiju izceļojuši vairāk par 1000 un uz Franciju arī 1000. Pavisam izceļotāju kopskaitu var vērtēt uz 50.000, kas nozīmē, ka puse no bēgļu skaita Vācijā jau pārvietojusies uz citām zemēm. Pēc nometņu datiem uz 1. oktobri britu joslā vēl palikušies 20.000, bet amerikāņu joslā 28.000 tautiešu.

Pārskatot izceļošanas norisi, jāsaka, ka emigrācijas zemju izvēlē visumā LCK viedoklis sevi attaisnojis. Izņēmums ir Austrālija, ko LCK nav ieteikusi, bet no kuras arī nevienu nav atrunājusi. Raksturīgi arī, ka tad, kad IRO uzsāka ļaudis mudināt doties uz Austrāliju, interese par šo zemi stipri mazinājusies. Uz ASV jau izceļojuši 9212 tautiešu, kas ir 9,6 proc. no visa kopuma. Patiesībā mums pēc DP likuma pienāktos 11,7 proc., tā kā var sagaidīt, ka akcijas beigu posmā latviešu izceļotāju skaits palielināsies un iedzīs arī iztrūkstošās 2 proc. Lietuvieši savu kvotas daļu krietni pārsnieguši, bet igauņi to izlietojuši, jo viņu Vācijā vispār bija mazāk. Sagaidāms, kā arī tagadējā akcijā uz ASV varēs izceļot ap 15.000 latviešu. ASV akcija vēl arvien jāaktivizē un galvojumu vākšana jāturpina. Ir ziņas, ka visi tie, kas līdz decembra vidum saņems galvojumus, tiks vēl projām šinī akcijā.

Jaunas akcijas pagaidām nav nākušas klāt. Attiecībā uz Norvēģiju noskaidrojies, ka visi līdzšinējie projekti par iespējamu latviešu novietošanos šai zemē sabrukuši. Izceļotājus izraudzīs IRO galvenā mītne Ženēvā, kas jau izlēmusi uz veco ļaužu mītni Norvēģijā nosūtīt 50 neredzīgo DP ar piederīgiem.

Arī A. Trapāns norādīja, ka tālākās emigrācijas gaitā un izredzēs patlaban nekādu pārmaiņu nav. Praktiskas iespējas izceļot pagaidām tikai uz ASV un Austrāliju. Austrālijas komisijas savu darbību pēdējā laikā stipri paplašinājušas un Minsterē izceļotāju vajadzībām iekārtoti jauni kazarmju bloki. ASV akcijā var paredzēt pārgrozības, ka turpmāk izceļotājiem vairs nepiešķirs pagarinājumus un pagarinājumus nedos arī veselības uzlabošanai, bet izšķirsies jau pirmajā gājienā. Tāpat liekas, ka ziemas laikā atliks visas garantijas par nodarbinātiem lauksaimniecībā, ievērojot praktiskus apsvērumus. Iestrēdzis ir jautājums par bij. karavīru pielaišanu izceļošanai uz ASV un dažas pazīmes liecina, ka šo jautājumu vispār var atbīdīt līdz laikam, kad ASV likumdošanas iestādēs izlems DP papildu uzņemšanu. Ar likuma paplašināšanu rēķinās kā ar ļoti lielu varbūtību. Jādomā, ka papildinājumam būs daudz liberālāki noteikumi, un uz ASV tad varēs izbraukt krietna daļa tautiešu, kam tagad izceļošana apgrūtināta. Bet tā kā IRO paredzējusi padomdošanas akciju atkārtot, tad iespējama arī vēl zināma skaita tautiešu novirzīšanu uz Austrāliju. Pavasarī var sagaidīt, ka pārtraukto akciju atkal atjauno Francija un jaunas schēmas izziņo Dienvidamerikas valstis.

Debatēs pie šiem ziņojumiem pārrunas radīja pārāk lēnais izceļošanas process uz Austrāliju, kas raksturojas ar ilgu palikšanu dažādos transita centros, un pavisam apsīkušās izbraukšanas iespējas uz Angliju, kad atļaujas nevar dabūt pat tuvi piederīgie. Vairākus tādus gadījumus minēja R. Osis, un A. Trapāns atzīmēja BCP pūles panākt izceļošanas iespējas uz Angliju gan piederīgajiem, gan tiem, kam tur jau sagādāts darbs un samaksāts ceļš. Iestādēs paskaidrots, ka agrāk reģistrēto Anglijas braucēju saraksts nosūtīts uz Ženēvu, un lietu patlaban kārtojot ar angļu iestādēm. Paliek iespaids, ka izbraukšana uz Angliju kaut kādu iemeslu dēļ patlaban apturēta un vīzas IRO neizsniedz. Vienīgi LCK ziemeļu apgabala pārstāvis St. Jaundzems varēja ziņot, ka viņa apgabalā pēdējās divās nedēļās dota atļauja izbraukt uz Angliju diviem tautiešiem un vēl 2 ģimenes aicinātas iesniegt vīzas pieprasījumu.

Par Austrālijas braucēju lēno izceļošanas procesu transitnometnēs V. Lambergs un A. Trapāns abi uzsvēra LCK pūles panākt apstākļu uzlabošanu, kas pa daļai arī izdevies, sevišķi zīmējoties uz jūras transportiem un dzīvi transitnometnēs britu joslā, kur BCP norādīto trūkumu izmeklēšanai britu kontrolkomisija tagad iecēlusi īpašu izmeklēšanas komisiju.

A. Dzirne informēja par apstākļiem franču joslā, piezīmējot, ka katoļticīgie baltieši nedabū afidevitus uz ASV. Arī franču joslā ir informācija, ka var rēķināties ar papildu likuma pieņemšanu un šajā secībā citu tautību grupas ASV cītīgi turpina vākt galvojumus, kas būtu darāms arī mums. Luterāņiem galvojumu sadale turpinās un var paredzēt, ka uz ASV no joslas varēs izceļot ap 500 tautiešu. Attiecībā uz katoļiem V. Lambergs ieteica meklēt ASV katoļu organizāciju palīdzību.

Debates par emigrāciju noslēdza T. Silkalns, norādīdams uz tuvo IRO darbības izbeigšanās laiku, un aicinot rūpēties, lai tautieši varētu izceļot kaut vai uz Austrāliju, darot visu šī procesa paātrināšanai.

Paredz radikāli pārkārtot LCK aparātu

Nozīmīgs šajā sesijā izvērtās LCK budžeta jautājums un līdz ar to saistītie pārkārtojumi mūsu trimdas organizācijas uzbūvē un darbībā. Ziņojumā par budžetu LCK saimniec. noz. vad. J. Niedra uzsvēra, ka tautiešiem arvien straujāk izceļojot, stipri samazinās LCK ienākumi. Tekošais LCK budžets tāpēc samazināts uz 45 000 DM pret 69.000 DM līdzšinējā periodā, kad budžeta izpildījums noslēdzies ar 345 DM uzviju. Šajā sakarā izdarīti radikāli LCK un apgabalu pārstāvību štatu un citu posteņu samazinājumi un LCP saimnieciskā komisija izstrādājusi tezes, ka ar 1950. g. 1. janv. pavisam jālikvidē apgabalu biroji un jāatstāj vienīgi apgabalu pārstāvji, bet ar 1. aprīli jāpārtrauc arī pēdējo darbība un visas trimdas kopības lietas jākoncentrē LCK. Šos pārkārtojumus ierosinot, komisija vadījusies no konstatējuma, ka mēnesī izceļo ap 3000 tautiešu un ka no līdzšinējiem 25.000 nodevu maksātājiem janvārī būs palikušies tikai 14.000, bet aprīlī vairs tikai 5000, kuriem nebūs pa spēkam tagadējo aparātu uzturēt. Tāpēc arī tālākā teze komisija paredzējusi LCK dot pilnvaras katrā laikā izdarīt pārkārtojumus savā aparātā un atlaist darbiniekus. Šīs un vēl citas tezes LCP pieņēma vienprātīgi, tāpat arī jauno budžetu.

Jaunajā budžetā visradikālākie samazinājumi skāruši LCK apgabalu pārstāvības, kuru izdevumi no 12.000 DM samazināti uz 7000 DM. No 21 LCK darbinieka paliek tikai 13, līdz ar ko stipri reducēti algu posteņi. Tāpat reducēti visi citi izdevumi. Tomēr vēl arvien tautiešu sociālam atbalstam paredzēts izdot 12.000 DM. Nodevu apmēri atstāti līdzšinējie, bet LCP noteica, ka tie turpmāk sadalāmi šādi: 25 proc. nometnēm, 5 proc. LPF un 70 proc. LCK.

Debatēs pie budžeta izskanēja prasība aktivizēt LCK ārējās informācijas fonda līdzekļu vākšanu un pakāpeniski trimdas kopības nastu nešanā iesaistīt tautiešus citās zemēs. Tika minēts arī ierosinājums LNP vajadzīgo līdzekļu komplektēšanā aicināt iesaistīties arī pārējās organizācijas, kas sūta pārstāvjus LNP.

Sesijas pirmo darba dienu noslēdza H. Klarka ziņojums par IRO padomdošanas akciju, kuras rezultātā ap 700 personu no visām DP tautībām atteikušās izceļot uz ieteiktām zemēm un par kurām IRO tagad lems, ko darīt. Nevienam pēc izdarītās akcijas tomēr nav atrauta aprūpe. Arī aptaujā ierakstītā izceļošanas zeme nav obligāta un izvēli vēlāk var gro…

Palīdzības darbā jāiesaista latvieši visā pasaulē

Sesijas otrā dienā sākās pārrunas par Vācijā palicēju tautiešu aprūpi, par ko ziņojumu sniedza A. Trapāns. Britu joslā nometnes likvidējot vai pārvietojot jau uzsākta DP izvietošana pa grupām, raugoties pēc izredzēm izceļot. Vecos cilvēkus izvieto īpašās jauktu tautību nometnēs, tāpat savas nometnes paredzētas chroniski slimajiem un tiem, kas atveseļojas no tbc sekām. Norādīts, ka pēc IRO izbeigšanās veco un slimo aprūpi vēl turpinās vismaz pāris gadus, pēc kam projektēts arī viņus nodot vācu iestāžu pārziņā. Tas pats attiektos arī uz Eversburgas invalidu centru. Pirmā prasība šiem tautiešiem būs pēc tiesiskās aizsardzības, bet būs vajadzīga arī citāda veida palīdzība. Jau izskanējusi prasība, lai šo cilvēku aprūpē iesaistītos tie, kas jau izceļojuši un savu eksistenci nodrošinājuši. Te nu būtu jautājums par šādas palīdzības noorganizēšanu un sadali, kuru mēs pēc lietuviešu parauga gribētu ņemt paši savās rokās. Vēl varētu runāt par zināmu materiālu pabalstu no IRO puses, kurai šim nolūkam paredzēti līdzekļi. Visi šie jautājumi jāizkārto jau laikus, lai viss būtu sagatavots brīdim, kad prasība pēc aizsardzības un palīdzības kļūs aktuāla.

Pie šī ziņojuma H. Klarks vēl atzīmēja LCK iesniegumu UN sociālai komisijai, kurā lūdzam turpināt IRO aprūpi līdzšinējā veidā vai rast kādu citu līdzīgu iespēju. Pēdējā laikā IRO zināmu aktīvitāti uzrāda arī intelektuālo profesiju izvietošanā, tādā kārtā palīdzot mazināt Vācijā palicēju skaitu.

Kā jau bija sagaidāms, jautājums izraisīja plašas un vispusīgas debates, kurās izteiktie ierosinājumi un domas koncentrējās divi virzienos: visiem līdzekļiem censties sameklēt kādus reālus atbalsta avotus ārpus pašu pasākumiem, un sagādāt iespējas Vācijā palikušajiem nodrošināt savu eksistenci uz vietas vai nu ar darbu vai kādu saimniecisku pasākumu, kas būtu dzīvības spējīgs dotajos apstākļos. Pēdējā sakarībā R. Kukainis atgādināja Lejassaksijas DP nometņu pārstāvju sanāksmes lēmumus lūgt LCK palīdzēt palicējiem noorganizēt lauksaimnieciskus vai amatnieciskus pasākumus un parūpēties par vajadzīgajām kredita iespējām to uzsākšanai. Ierosinājumam piekrita arī citi runātāji, pirmā kārtā apstājoties pie līdzekļu jautājuma un apstākļiem, kādus Vācijā palicējus varētu sagaidīt pēc IRO aprūpes izbeigšanās.

Vairākums domāja, ka pašu spēkiem vien lielākus līdzekļus pabalstiem un kreditiem Vācijā vairs neizdosies noorganizēt, un tāpēc būs jāmeklē citi ceļi. No tiem A. Trapāns minēja IRO materiālu atbalstu, ko tā sniedz t. s. Local Resettlement rāmjos, lai palīdzētu palicējiem uz vietas iekārtoties un uzsākt jaunu dzīvi. Tādi pabalsti jau sniegti vairākos gadījumos. A Šilde atzīmēja vēl kādu citu iespēju, ko var dot vācu sociālās nodrošināšanas likums invalidiem. Tie, kas saņem pensijas, tiesīgi saņemt arī līdzekļus patstāvīgas eksistences uzsākšanai. Tādā kārtā jau vairāki latviešu neredzīgie tikuši pie aužamiem stāviem un citiem darba rīkiem, ko vācu iestādes nodod mūža lietošanā. Vispār novērojams, ka izskrīnētie un invalidi labprāt dod priekšroku patstāvīgai savas dzīves nodrošināšanai, nekā publiski uzturāmām mītnēm, kurās tie jūtoties kā nabagmājās.

V. Häzners minēja piemērus, kur amatniekiem izdevies jau iekļauties vācu saimniecībā un nodrošināt sev eksistenci, bet R. Kukainis informēja par latviešu transporta uzņēmumu Hanoverā, kas strādā ar divām mašīnām un noslēdzis darba līgumu ilgākam laikam. Varētu nodarbināt arī trešo mašīnu, bet trūkst līdzekļu tās iegādei. Prof. P. Starcs norādīja, uz kreditēšanās iespēju vācu naudas iestādēs, ja kāds būs parādījis, ko viņš saimnieciski spēj, kā arī uz iespēju saņemt mašīnas un darba rīkus uz nomaksu. Jādomā, ka palicēji sev darbu varēs atrast arī vācu lauksaimniecībā un lauku amatniecībā, jo vācu autoritātes norāda, ka ap 30 proc. vācu laukstrādnieku aizplūst uz pilsētām un jau tagad 40 proc. no laukstrādniekiem rietumu joslās komplektējas no bēgļiem un izsūtītajiem no Polijas un Sudētijas. Par mazu amatniecības pasākumu iespējamu eksistenci Vācijā pārliecību izteica arī V. Häzners. Viņš norādīja, ka vēl plašākā mērā būtu palīdzēts, ja DP pēc IRO aprūpes varētu savā rīcībā paturēt darba rīkus un mašīnas, ar kurām tagad strādā pārskološanas centros vai saņem citāda veida financiālu atbalstu. Vispār pienācis laiks, ka ar vecu drānu un tauku kārbu sūtījumiem vien vairs nav līdzēts, tāpēc labāk šīs palīdzības vietā tautiešiem citās zemēs ieteicams uzkrāt naudas fondus, kas vēlāk nesīs lielāku svētību. Mūsu pašu fonds (LPF un DVF) Vācijā patlaban ir ap 11.000 DM, ar ko jau var kaut ko iesākt. E. Stīpnieks vēl ierosināja radīt centrālu mantu un darba rīku noliktavu, kas varētu uztvert šīs vērtības no likvidējamām nometnēm un saglabāt tam laikam, kad tās būs nepieciešamas.

Pārrunas radīja jautājums par iespējamām LCK garantijām pasākumu organizēšanā un kreditēšanā. Izlobījās doma, ka visnepieciešamākās būtu morāliskās garantijas jo materiālo garantiju lietā LCK līdz šim bēdīgi piedzīvojumi. Tāpēc A. Ozoliņš ierosināja radīt īpašu centru, kas varētu veikt sakarnieku lomu starp Vācijā palicējiem un vācu iestādēm un baudītu pēdējo uzticību. Kaut gan R. Osis norādīja, ka lai strādātu laukstrādnieka vai sētnieka darbu, nav nemaz jābrauc uz citām zemēm un to var darīt tepat Vācijā, pacēlās daudzas brīdinātājas balsis, kas, vadoties no līdzšinējās pieredzes, uzsvēra, ka vācu darba pārvaldes nespēj sagādāt darbu pašiem vāciešiem. Ja lietu atstājam pašplūsmei, tad vairākums paliks bez darba gadiem ilgi, lai kā būtu piemērots un sagatavots. Tāpēc atbalsts un sakari ar vācu iestādēm būs ārkārtīgi svarīgi un par tiem laikus jāgādā.

Pēc debatēm tika pieņemtas šādas rezolūcijas:

LCP uzdod LCK griezties pie IRO, lai arī latviešu trimdiniekiem, kas paliek Vācijā un iekļaujās vācu saimniecībā, piešķirtu pabalstus dzīves uzsākšanai. Gādāt, lai latviešus, kas paliek Vācijā pēc IRO darbības likvidācijas, iekļautu normālā dzīves iekārtā, piešķirot viņiem tiesības uz darbu, saimnieciskiem pasākumiem, īpašumiem, izglītību, ārstniecisko palīdzību, vecu ļaužu aprūpi, pensijām utt. Bēgļu, sevišķi kara invalidu aprūpei plašāki izmantot vācu sociālo nodrošināšanu. Pabalsti darba rīku iegādei invalidiem jāpiešķir no trimdas organizāciju puses tikai tad, ja tos nevar saņemt no vācu sociālās apdrošināšanas iestādēm. Rast centrālu novietošanas iespēju likvidēto nometņu darba rīkiem un materiāliem, tos nododot lietošanā amatniekiem vai amatnieku kopām. Uzaicināt ārpus Vācijas dzīvojošos latviešus atbalstīt līdzekliem trūkumā esošos tautiešus Vācijā, savāktās naudas summas noguldot fondos, kas izmantojami palīdzības darbam Vācijā pēc LCK norādījumiem. Sniegt tautiešiem norādījumus par vācu saimniecības iekārtu un tās iespējām. Pēc rūpīgas apstākļu pārbaudes LCK var dot ieteikuma rakstus ražotājiem, iesniegšanai vācu iestādēm, kā arī dot garantijas kredita saņemšanai. Iespējamības robežās tā izsniedz pati kreditus ražošanas uzsākšanai un veicināšanai.

Nacionālās komitejas visās zemēs

Tālākā darba kārtībā bija LCP ārkārtējie lēmumi par latviešu trimdas kopību un tās institūcijām, kurus motīvējot LCK jurid. noz. vad. M. Bērziņš uzsvēra, ka šo lēmumu projekts izstrādāts, vadoties no vajadzības gādāt par trimdas kopības organizācijas saglabāšanu Vācijā un ierosinājuma došanu tautiešiem citās zemēs veidot viņu kopību aptvērējas organizācijas un izraudzīt katrai zemei savu latviešu nacionālo komiteju. Kad tas būtu darīts, varētu domāt, par vispārēju globālu tautas organizāciju trimdā. Jautājums nav atliekams, jo apstākļi prasa uzturēt mūsu aprūpes kontinuitāti un gādāt par atbalstu un aizsardzību tautiešiem visā trimdas kopuma apjomā. Kamēr Vācijā pēc 1950. g. 31. dec. LCP un LCK vietā varētu stāties vācu tiesā legalizētas mūsu trimdas organizācijas institūti, citās zemēs organizācijas veidojamas saskaņā ar turienes likumiem, bet tā, lai tās aptvertu un iesaistītu kopuma mērķu sekmēšanā vislielāko tautiešu skaitu un būtu organizētas pēc vienādotiem principiem, kas veicinātu to vēlāku savienošanos vispārējā pasaules organizācijā.

Debatēs par projektu, oponējot dažu runātāju domām, V. Lambergs uzsvēra, ka tautieši no citām zemēm lūguši LCK padomu vienotas organizācijas radīšanā un izveidošanā un, piem., tautieši Anglijā jau ievadījuši soļus savas nac. komitejas izraudzīšanai. Līdzīgas domas izskan no tautiešu vēstulēm, kas saņemtas arī no citām zemēm. Ir dabiski, ka par kopējo organizāciju domājot, tautieši raugās kā uz paraugu uz šīs lietas nokārtojumu Vācijā, kur paši

(Turpinājums 6. lpp.)

LATVIEŠU CENTRĀLĀS PADOMES...

(Turpinājums no 5. lpp.).

mūsu dzīvi un mūsu iestādījumus dažkārt dēvējam par „mazo Latviju". Ar projektētajiem lēmumiem un ieteikumiem nav domāts mūsu sistēmu citiem uzspiest vai tautiešus citās zemēs mēģināt iekļaut Vācijas organizācijā, bet gan tikai sekot laika prasībai saglabāt un tālāk turpināt tradicijas, kas jau sevi paguvušas attaisnot un kļūt par sabiedriskās domas prasību. Citi baltieši savu iniciātīvu šajā virzienā jau parādījuši.

Pēc debatēm LCK izstrādāto projektu pieņēma un tas paredz šādus punktus: Ja LCP sastāvs samazinātos zem paredzētā kvoruma, LCP aizstāj vācu tiesā reģistrētos statūtos paredzētais delegātu kongress. Līdz tā pilntiesīgai sesijai pēc 1950. g. 31. decembra pagarina līdzšinējās LCK pilnvaru laiku un piešķir tiesību attiecīgi papildināt savu sastāvu. Atzīst par nepieciešamu, ka latvieši visā brīvajā pasaulē apvienojas vienā vispārējā trimdas organizācijā par mūsu pamatideāliem — brīvu Latviju un tautas dzīvā spēka fizisku un nacionālu saglabāšanu. Uzdot LCK uzņemties iniciātīvu šā darba veikšanai un aicināt saslēgties trimdas kopībā ārpus Vācijas esošos latviešus. Kopības organizēt pēc reģionāla principa un izvirzīt katrā zemē nac. komiteju, kas pēc sava organizatoriskā stāvokļa būtu autonoma attiecībā uz savu kopības daļu un ieietu centrālā organizācijā kopējo nacionāli politisko jautājumu izlemšanā. Piešķir LCK tiesību nodot savu trimdas kopības centrālā izpildu organa stāvokli un tiesības kādas citas zemes latviešu nac. komitejai, ja tās spēka potenciālu atzītu par pietiekamu un ja apstākļi to prasītu.

Iesaka LNP ievēlēt

Šajā pašā sakarā, rūpējoties par trimdā izveidoto latviešu kopības organizāciju tālāko eksistenci un darbības efektīgu turpināšanu, par LNP prezidijam nodoto statūtu grozījumu projektu ziņoja J. Celms. Viņš uzsvēra, ka pierādījies pašā LNP darbībā, ka organizāciju nevar atstāt tādā veidā, kādā tā tagad ir. Dažas organizācijas, kas ieiet LNP, gan palikušas, bet citām biedru vairākums izklīdis tālākā emigrācijā. Citās zemēs veidojas jaunas organizācijas, kas varbūt izvirzīsies tās aktivitātes priekšgalā, kāda mums ieliekama cīņā par Latvijas atbrīvošanu. Kā tās piesaistīt LNP? Vispār trimdas kopība ilgākā emigrācijā nemitīgi atjaunosies un būs jādod iespējas jaunu spēku iesaistīšanai. Viss tas ved pie pārliecības, ka labākais atrisinājums ir turpmāk LNP locekļus komplektēt nevis no organizāciju pārstāvjiem, bet tiešu vēlēšanu ceļā. Kad šis princips tiks realizēts, tad arī vairs nebūs vajadzīgas divas organizācijas — LCP un LNP, bet varēsim iztikt ar vienu.

Vēlēšanu principu aizstāvēja vēl J. Niedra, jo tikai tā var darbā piesaistīt jauno paaudzi un pati organizācija spēku sastāvā nemitīgi atjaunoties, un V. Lambergs, oponēdams ar vēlēšanu principa kritizētājiem un uzsvērdams, ka līdzīgi visiem citiem vēlēšanu cīņā var iziet arī tās organizācijas un tie pārstāvji, kas joprojām mēdz atsaukties uz pilnvarojumu no agrākiem partiju laikiem, vai vecajām Latvijas organizācijām. Šādi rīkojoties, trimdas organizācijās tiktu radīta jauna aktivitāte un jauna rosība spēku sacensībā un pašu organizāciju iekšējā dzīvē. Ja vēlēšanu principu noraida, paliek neatbildēts svarīgs jautājums, kā tikt pārstāvībās LNP tiem, kas nesastāv nevienā organizācijā un kādu ir ļoti daudz? Droši vēlēšanās var iziet arī vecie parlamentārieši, nākot klajā ar savām programmām un projektiem, lai vēlētāji varētu izvēlēties labākos. LCP sesijās, vairākkārt atzīts, ka LNP darbs nesekmējas un tāpēc zināmas pārgrozības nepieciešamas.

Līdzšinējo LNP uzbūves principu atstāšanu aizstāvēja R. Osis, jo grozījumi, ja tos nepieņemtu vienprātīgi, varētu novest LNP strupceļā, vietā nedodot nekā jauna un labāka. Būtu jāpaliek pie pašreizējās kārtības, kad lielās trimdas organizācijas savus pārstāvjus ievēl, bet mūsu partijas un organizācijas, kam cienījama pagātne un kādreiz Latvijā no ļoti liela vēlētāju pulka izvirzīti pārstāvji, pēdējos deleģē. Katrā ziņā pagaidām pārkārtojumi šķiet pāragri un varētu novest tikai pie nevēlamām sekām.

A. Šilde piezīmēja, ka baze, uz kuras dibināta LNP, atzīstama par laimīgu, jo izdevies apvienot organizācijas trimdā ar agrākām Latvijas organizācijām. Pieredze rāda, ka arī LCP locekļu vēlēšanās dažkārt trimdinieki izrādījuši pārāk mazu interesi. Viņus acīmredzot maz interesējusi sava viedokļa izteikšana un viņi vēlējuši bieži nevis cīnītājus par principiem, bet vienkārši sev labāk pazīstamus cilvēkus. Latvijas valsts proklamēšanas laikā un sagatavošanā arī darbojas tieši nevēlēta no visu politisko partiju pārstāvjiem izraudzīta padome, kas tomēr paveica lielu un ārkārtīgu darbu. Ja jaunie grozījumi nedod pārliecību, ka dos labākus rezultātus, ieteicams palikt pie vecās kārtības, kad cīņai par mūsu brīvību vienā dūrē esam sakopojuši savus labākos un politiski rūdītākos spēkus.

Apsīkums kulturālā dzīvē

Tālāk par izglītības un kultūras lietu turpmāko kārtošanu ziņojumu sniedza J. Celms. Likvidējoties nometnēm un tautiešiem izceļojot, likvidējas arī skolas un iestājas kultūras pasākumu sairums. Skolotāju stāvoklis kļūst arvien grūtāks, teātri dod pēdējos inscenējumus un grāmatu tirgus pamiris. Studenti izceļo vai steidz nobeigt studijas. Ar Latvijas apgāda atbalstu gan vēl pagūs iznākt šinīs dienās lasāmgrāmatas „Ceļa maize' pirmā daļa, kas domāta pamatskolu pirmajām trim klasēm, bet otro daļu solījušies apgādāt tautieši Zviedrijā. Bija ierosināts dibināt Latviešu valodas institūtu, kas rūpētos par iespējām tautiešiem visā pasaulē mācīties latviešu valodu, bet projektētais tā novietojums Norvēģijā tagad izputējis. Iespējama varbūt būs institūta noorganizēšana tepat Vācijā, kur paliks valodnieki prof. E. Blese un Šturma-Hauzenberga, bet lieta noskaidrosies tikai vēlāk, kad būs noteikti dati par citiem valodniekiem. Līdz ar to aizkavējusies neklātienes mācības noorganizēšana, ko bija paredzējis vadīt šis institūts. Ar nacionālo komiteju atbalstu katrā zemē. Lai vismaz jaunatnei Vācijā varētu mācīt mūsu tēvu valodu, Vācijā palicējiem ieteicams izveidoties kompaktākās grupās.

Par latviešu akadēmiskās saimes likteni Vācijā informēja BU pēdējais prezidents prof. E. Šturms. No BU mācības spēkiem pēc iestādes likvidēšanas vēl palikušies 65, gandrīz visi latvieši. 15 vēl izceļos tuvākā laikā, kādi 15 varētu apmesties veco ļaužu mītnēs, bet atlikušie 40, vecumā no 45—60 g., nonākuši neapskaužamā stāvoklī un zinātnisko darbu nevar turpināt. Par laimi viņus paredz atbalstīt latviešu zinātnieku organizācija, ārzemēs, kuras centrs atrodas Zviedrijā. Pirmie pabalstu sūtījumi trūcīgākiem jau sadalīti. Tomēr zinātnieki savu darbu grib turpināt Baltijas institūtā, kas par biedru maksām turpina izdot arī zinātniskas publikācijas. Pirmais sējums jau izdots. Pēc šī ziņojuma LCP izteica savu pateicību mūsu akadēmiskai saimei.

R. Osis nolasīja latviešu preses biedrības britu joslas kopas priekšnieka O. Liepiņa ierosinājumus LCK izstrādāt plānu par kultūras darbinieku tālāko emigrāciju, gādāt par profesionāliem redaktoriem mūsu laikrakstiem emigrācijā utt. Par tiem paskaidrojumus sniedza V. Lambergs, norādīdams, ka izstrādātais kultūras darbinieku novietošanas plāns Norvēģijā izjucis. Laikrakstiem citās zemēs jau paredzēts dot spējīgus profesionālus redaktorus. Veco un trūkumā nonākušo rakstnieku un žurnālistu atbalstīšanā savu daļu apgāds Latvija jau dara.

Sakarā ar pārkārtojumiem budžetā un dažu LCK locekļu izceļošanu par LCK izgl. noz. vadītāju apstiprināja LCK izraudzīto Mālkalnu, labklājības nozares vadību uzņēmās LCK priekšsēdis H. Klarks un par revīz. noz. vadītāju ievēlēja J. Lavenieku. Par LNP locekļu substitūtiem izceļojušo loc. Dravnieka, Turka un E. Liepiņa vietā ievēlēja A. Abakuku, V. Reimani un A. Šteinhardu.

LCK priekšsēdis H. Klarks ziņoja par laikrakstā Latgola ievietotajiem demagoģiskajiem uzbrukumiem mūsu centrālajām organizācijām. Visnejēdzīgākos apmelojumus un nonievājumus satur paša atbildīgā redaktora L. Latkovska 18. novembra numurā ievietotais raksts „Vai jauna ideoloģija?" Tajā tik daudz nepareizību un nekrietnību, ka LCK bijusi spiesta šo lietu nodot LCP izlemšanai. Katra latvieša svētākās jūtas sevišķi smagi aizkar minētā raksta zaimojumi un apmelojumi pret baigā gada mocekļiem. Sakarā ar šādu sistēmatiski demagoģisku un latviešu necienīgu rīcību LCK pārrunāts ierosinājums izslēgt raksta autoru no trimdas kopības un parūpēties par laikraksta slēgšanu, jo tam nav licences, un pēc savas dabas tas uzskatāms par pagrīdes lapu.

Debatēs par šo jautājumu J. Niedra norādīja, ka laikraksts Latgola nepauž ne Latgales novada tautiešu, ne arī katoļticīgo latviešu sabiedrisko domu, bet tikai šauras grupas savtīgās intereses, piesavinoties tiesības runāt it kā visa novada tautiešu vārdā. Latgolas rīcība sistēmatiskā tautas kopības graušanā ir vairāk kā nosodāma. V. Lambergs ierosināja uzaicināt sēdē klātesošo Latgolas redakcijas kolēģijas locekli Bonifāciju Brišku dot savus paskaidrojumus, bet tas šo uzaicinājumu noraidīja un paskaidrojumus dot atteicās. LCP nolēma nodot LCK ierosināto lietu izlemšanai augstākajai sabiedriskai tiesai un rīkoties tālāk saskaņā ar šīs tiesas spriedumu un lietas gaitā noskaidrotajiem materiāliem.

Pieņēma J. Goldmaņa priekšlikumu aicināt nometņu tautiešus vairāk vērības veltīt aizbraucēju tautiešu izvadei, organizējot svinīgus aktus un pasniedzot atmiņas veltes.

Pieņēma R. Oša priekšlikumu aicināt organizācijas un tautiešus Vācijā un citās zemēs čakli ar saviem ziedojumiem atbalstīt šādus fondus: ārējās informācijas, kultūras un pašpalīdzības fondu. Katram fondam ir savi īpati uzdevumi un dažādās organizācijas ārzemēs varēs brīvi izvēlēties, kam nodot savu artavu.

Akceptēja un apstiprināja LCK apgāda Latvija un Eslingenas kolonijas starpā noslēgto vienošanās līgumu laikraksta lietā.

E. R.

Nacionālās kultūras problēmu apspriešanai sasauks īpašu sanāksmi

Visiem Vācijā palicējiem jāizņem Latvijas ārzemju pases

Pirms LCP sesijas Imbshauzenā notika paplašināta LCK sēde, kurā sīkāk apsprieda vairākus jautājumus, kas tad LCP sesijā nāca plēnuma izlemšanā. Darbu sākot, LCK priekšsēdis H. Klarks ziņoja par iecerētā Francijas brauciena izpalikšanu formāla iemesla dēļ. Cik izdevies Vācijā noskaidrot, iespējas izvietot lielāku latviešu skaitu Francijā ir mazas. Franču iestādes paskaidrojušas, ka jau tagad Francijā atrodoties apmēram 300.000 bēgļu, kas sagādājot valdībai rūpes. LCK priekšsēdis lūdzis šo jautājumu kārtošanā IRO palīdzību, bet tas rezultātus nav devis, tāpat nav arī palīdzējusi mūsu pārstāvja Ženēvā A. Skrebeļa iestāšanās.

Runājot par Vācijā palikušo aprūpi, H. Klarks uzsvēra reālos un svarīgos sasniegumus, kas gūti kopā ar sūtni K. Zariņu, uzņemot ciešāku saskarsmi ar iestādēm, kurām Vācijā palicēju jautājumā liela nozīme. Visai saturīgs un svarīgs bijis arī visu pie IRO akreditēto centrālo komiteju kopējais memorands vācu valdībai, augstajam komisāram, IRO galvenajam štābam un citās piekritīgās instancēs.

A. Trapāns, runādams par LCK delegācijas darbību britu joslā, paskaidroja, ka tā nav vēl legalizēta un tādēļ BCP, kas ir legālizēta, parakstīsies ar abiem apzīmējumiem — BCP un LCK. Latviešiem, kas izskrīnēti vai kas DP statusu nemaz nav lūguši, bieži nav nekādu personības dokumentu, vai labākā gadījumā tikai Latvijas pase. BCP lūgusi vācu iestādes viņiem izsniegt pases, bet tas noraidīts. Dokumentācijas lietā pie IRO panākta saprašanās, jo IRO atzīst sūtņa K. Zariņa izsniegtos dokumentus. To pašu paziņojis arī augstais komisārs. Tādēļ visiem, kas paliks Vācijā, jāapgādājās ar Latvijas ārzemju pasēm, kas būtu izsniedzamas par pazeminātu maksu.

Prof. P. Starcs ierosināja sasaukt īpašu apspriedi nacionālās kultūras problēmu sīkākai iztirzāšanai. Šī sanāksme varētu notikt Imbshauzenā no 2.—11. janvārim. LCK atzina sanāksmes vēlamību un izteica arī prof. P. Starcam pateicību par panākumiem Insbrukas starptautiskajā konferencē.

A. G.

Beļģija slēdz robežu ārzemju strādniekiem

Briselē (I). — Beļģu valdība pag. nedēļu paziņoja parlamentam, ka tā pagaidām slēgusi robežu ārzemju strādniekiem. Savu lēmumu valdība motivēja ar ļoti nopietno stāvokli ogļrūpniecībā. Rīkojums galvenokārt vērsts pret italiešu strādniekiem, kuru skaits beļģu raktuvēs jau pārsniedz 28.000. No 168.000 pašu beļģu ogļračiem jau 40.000 atlaisti no darba. Ogļu saražots tik daudz, ka nav vairs pircēju: novembra sākumā nepārdoto ogļu bijis jau pāri par 3 milj. tonnām.

PATEICĪBAS, CĪŅAS UN...

(Turpinājums no 1. lpp.).

kauju ugunīs. Tajā dienā pulkvedis devis pavēli sava Imantas pulka karavīriem pulkst. 12 dienā visiem sastingt 2 minūtes svinīgā klusumā. Virsnieki šajā stundā ieradās varoņu kapos, kur katrs kritušais saņēma trīs saujas tēvzemes smilšu ar novēlējumu: No zemes šīs mēs izauguši esam, par zemi šo mums galva jānoliek. Tieši plkst. 12 dienā visa fronte plašā sektorā apklusa, visi karavīri sastinga stāvoklī, kādā tie šai brīdī atradās, un mistiskā klusumā uz Imantas, Kuldīgas, Tukuma un citām sētām plandījās Latvijas karogi. Pēc divu minūšu klusuma brīža sākās atkal uguns blāzma. „Liela un mūžīga mīla un dievišķs naids pieder latviešu tautai mūžīgi," runas beigās teica plkv. Lobe, „jo Latvija ir un būs mūžīgi!"

Vēl runāja veco strēlnieku tēvs LCP loceklis J. Goldmanis, norādot, ka Brāļu kapos kā pirmie trīs kritušie varoņi guldīti strēlnieki, un aicināja visus darbus un domas veltīt tikai tēvzemei un brīvībai. Baltijas sieviešu padomes latviešu delegācijas vadītāja T. Erdmane-Endziņa aicināja pieminēt arī latviešu māti, kas upurējusi Latvijas brīvībai savus dēlus, un arī nākotnes cīņās teikt dēliem: Ej cīņā un atgriezies kā uzvarētājs, vai arī — uz vairoga! Akta dalībniekus vēl uzrunāja LCP loceklis A. Ozoliņš, LCK vicepriekšsēdis V. Lambergs, ģen. R. Bangerskis, LCP loceklis J. Poruks, BCP loceklis R. Kukainis, un noslēgumā prof. E. Šmits atgādināja Kristus vārdus: Turi to, kas tev ir dots, un neviens tev to vairs neatņems.

Pirms svinīgā akta Imbshauzenas studiju centra zālē notika svētku dievkalpojums, ko vadīja LCP loceklis māc. A. Abakuks.

V. L.

Svinīgas sanāksmes nometnes sardžu un darba vienībās

Plaši un iespaidīgi Latvijas proklamēšanas dienu atzīmēja Vācijas lielākā latviešu kolonija Eslingenā. Svinības jau priekšpusdienā ievadīja akti nometnes tautskolā un ģimnazijā, kā arī latviešu katoļu draudzes dievkalpojums. Rudenīgā pievakares krēslā tautieši pulcējās uz svētku dievkalpojumu pilsētas Dienvidu baznīcā. Līdz pēdējai vietai pārpildītajā dievnamā abās pusēs altārim stāvēja skautu goda sardze ar karogiem.

Pēc māc. A. Liepiņa ievada liturģijas izjustu svētrunu teica archibīskaps prof. Dr. T. Grīnbergs. „Svētīsim šo dienu vispirms kā pateicības dienu par Dieva brīnišķo vadību, kas deva mums mūsu valsti," aicināja archibīskaps, „bet tai pašā laikā atcerēsimies ar dziļu nopietnību, ka esam tagad trimdā, un ka mums jācīnās par savas valodas, tautības un dzīvā spēka saglabāšanu svešu tautu vidū. Un visbeidzot — svētīsim šo dienu arī kā ticības un cerības dienu, būdami nešaubīgi pārliecināti, ka Dievs mūs atkal reiz pārvedīs mājās." Māc. E. Bāns aizlūgumā pieminēja kritušos latviešu karavīrus un visus tautiešus, kas iet mocekļu ceļu dzimtenē un Sibirijas spaidu darbos.

PIENĀKS DIENA, KAD TIESĀS KREMĻA NOZIEDZNIEKUS

Vakarā, kad nometnes lielo blokēku logi atmirdzēja svētku spožumā, Eslingenas tautieši devās uz pilsētas ev.-lut. draudzes namu, kur notika svinīgais 18. novembra akts un koncerts. Kolonijas administrātors J. Aperāns īsā uzrunā apsveica ieradušos igauņu un lietuviešu viesus, pēc kam svētku runu teica kolonijas padomes priekšsēdis K. Kalniņš, vispirms uzaicinādams ar klusuma brīdi godināt mūsu kritušos varoņus. „Jo dienas paļāvīgāk varam skatīties nākotnē," uzsvēra runātājs. „Mēs svēti ticam, ka latviešu tautas Golgatas ceļš reiz beigsies. Baltijas valstis nav vienīgās, kas gaida taisnīgu sava stāvokļa izkārtojumu. Mēs ticam arī, ka, tāpat kā nesen Nirnbergā tiesāja nacistu kara noziedzniekus, tāpat reiz nāks diena, kad no Maskavas uz tiesas solu būs jādodas visas pasaules ģeniālajam apspiedējam Josifam Visarionovičam Staļinam, Latvijas bendem Višinskim un citiem Kremļa noziedzniekiem." Pēc šiem spēcīgiem vārdiem zāli pāršalca skaļi aplausi. Runas turpinājumā K. Kalniņš pieskārās latviešu karavīru jautājumam un mūsu nākotnes uzdevumiem sakarā ar emigrāciju, norādīdams, ka 18. novembris nav likteņa nejaušība, — Latvija reiz mūs sauks mājās, un tādēļ gādāsim, lai varam turp atgriezties ar tīru sirdi.

Tad svinīgā akta dalībniekus apsveica lietuviešu un igauņu centrālo komiteju pārstāvji, prof. Brazaitis un bij. ministrs Holbergs, savās, pa daļai latviski teiktajās uzrunās, apliecinādami mūsu tautu senseno likteņu kopību un novēlēdami sagaidīt drīzu Latvijas atbrīvošanu. Apsveikuma rakstus bija sūtījis Lutheran World Federation apgabala vicedirektors un kāds ASV tautietis. Akts beidzās ar koncertu un deklamācijām, piedaloties solistiem Elvīrai Liepiņai, Jūlijam Borgam, Lilijai Štengelei, Ksenijai Brantei un Veltai Barvikai.

Svinīgās sanāksmēs 18. novembrī pulcējās arī latviešu sardžu un darba rotu vīri. Sardžu rotas vīrus Štutgartē-Cufenhauzenā uzrunāja komandieris kapt. Lielkājis un ltn. Cintiņš. Svinības bija saistītas ar agrākā rotas komandieŗa kapt. Caunes atvadīšanos, kas emigrē uz ASV. Transporta rotas dalībnieki Bochumā bija rīkojuši svētku dievkalpojumu, ko vadīja māc. Kugrēns.

Heilbronnas DP slimnīcas tautieši Latvijas valstssvētkos noklausījās māc. V. Mežraupa svētrunu, kam sekoja referāts par mūsu valsts tapšanas gaitām. Apsveikuma uzrunas teica lietuviešu, poļu un ukraiņu slimnieku pārstāvji. Koncerta priekšnesumus sniedza V. Vilks-Večeroka, E. Žagariņa un V. Krēsliņa.

Neištates nometnes (Holšteinā) tautieši 18. novembrī greznoja ziediem trimdā mirušo latviešu atdusas vietas. Nometnes baznīcā notika dievkalpojums. Svinīgajā aktā runāja agr. A. Kalniņš un LCK tautkopības padomes loc. agr. J. Daģis.

Henigsenas nometnē jau 17. novembrī notika Latvijas proklamēšanas dienai veltīts dievkalpojums māc. N. Ozola vadībā. Valstssvētku rītā, pēc svinīgas Latvijas karoga pacelšanas, tautiešus uzrunāja žurnālists O. Akmentiņš, 85. DPACS direktors Sullivans un nometnes krievu iedzīvotāju pārstāvis Kastelis. Svētkos nometnē atklāja gaumīgi izveidotu latvisku rokdarbu skati.

Īpatnēji skumjas atvadu noskaņas apņemts bija latviešu valstssvētku dievkalpojums Gronas emigrācijas nometnē, jo, jau tuvākajās dienās pēc 18. novembra daudziem tautiešiem bija jākāpj uz kuģa, lai dotos uz svešajiem aizjūras kontinentiem. Dievkalpojumu vadīja māc. Čops, piedaloties dziedonei Selgai.

Ansbachas latviešu nometnē jau 18. novembra priekšvakarā tautieši pulcējās svinīgā aktā un koncertā, uz kuru bija ielūgti arī IRO, vācu preses un iestāžu vadītāju darbinieki. Aktu atklāja latv. komitejas priekšsēdis K. Karusa, pēc kam runāja LCK pārstāvis Dobulis. Igauņu komitejas vārdā sveica Tomsons, ukraiņu komitejas — Dr. Šachnovičs, Ansbachas IRO — F. Bertrans. Rakstveida sveicienus bija sūtījuši lietuvieši un ungāri. Sekoja Ed. Zāma referāts „Kā tapa Latvijas valsts" un mākslinieku Ks. Brantes un Lapšes koncerta priekšnesumi. 18. novembra rītā nometnes latvieši pulcējās karoga pacelšanas aktā un svētku dievkalpojumā. Svinības atzīmēja arī vietējā vācu prese.

J. J.

18. novembris citās zemēs

Parīzes latvieši 18. novembrī pulcējās svinīgā dievkalpojumā, ko vadīja māc. Edgars Lappuķe. Svinības kuplināja pianists T. Ķeniņš, dubultkvartets komp. Okola-Kulak vadībā un vijolnieks V. Bērziņš. Pēc dievkalpojuma draudzes zālē notika akts, kurā Parīzes tautiešus uzrunāja sūtniecības padomnieks K. Berends un palīdzības komitejas priekšsēdis A. Šveics. Koncerta daļā piedalījās prof. A. Andrejevs (vijole), rakstniece Ilona Leimane un pianiste D. Šilere.

Arī Lionas tautieši atzīmēja valsts proklamēšanas dienu ar dievkalpojumu un aktu. Sūtnis Dr. O. Grosvalds Latviešu palīdzības komitejas biļetenā raksta: „18. novembris mums tagad nav diena, kad jālīksmojas. Kamēr mūsu dzimtene nav brīva, šī diena var mudināt tikai nopietnām pārdomām. Apņemsimies nepagurt cīņā par Latvijas neatkarību, nepagurt arī ikdienas cīņā par savu un savas ģimenes eksistenci. Nav jāklausa tie pravieši, kas gadu pēc gada, mēnesi pēc mēneša sola: „Nu drīz brauksim mājās! Neliksim rokas klēpī, gaidot uz kādu brīnumu. Ar īsta latvieši enerģiju un neatlaidību katram jācīnās tai vietā, kur liktenis viņu nolicis."

*

Beļģijā Latvijas valsts svētku dienā konsulu H. Rāceni draudzīgā sanāksmē viņa namā sveica sūtnis Francijā Dr. O. Grosvalds, kā arī lietuviešu un igauņu pārstāvji abats J. Danauskas un A. Tali, brīvās Polijas sūtniecības padomnieks Zaļeskis, Ungārijas parlamenta loceklis grafs Aponijs, Austrumeiropas bēgļu komitejas Beļģijā priekšsēdis Kočereovskis, kā arī Latviešu biedrības Beļģijā pārstāve R. Bērtiņa. Sanāksme noritēja lielā pacilātībā un draudzībā.

TĒVZEMEI UN BRĪVĪBAI

Edvarts Tūters

Skaties uz kalnu

Skaties uz kalnu, kas augstu
Ielejām pāri;
Pirmais viņš sauli redz plaukstam,
Tver gaismas starus.

Pacelies arī tu lidu —
Nedienām pāri;
Augstums, un zvaigznes, un saule
Dāvās tev spārnus...

Nolicis smagumu savu,
Šaubas un sāpes,
Varēsi atveldzēt garu,
Gūt jaunas slāpes.

Voldemārs Dambergs

Garīgā tukšuma nav

I

Skumji iepriecinoša parādība mūsu laikrakstos ir dzīvā vēlēšanās pārrunās kavēties pie mūsu mākslām un rakstniecības parādībām, pie mūsu garīgās kultūras vispār. Skumja, vienkārt, tāpēc, ka mēs pārdzīvojam ļoti bēdīgus laikus, un nu sākam interesēties, vai mums nav kas palicis pāri garīgā laukā, jo, laicīgās mantas ziņā esam kļuvuši nabagi. Varbūt esam bagāti garīgi? Un skumji, otrkārt, tāpēc, ka šo mūsu bagātību mēs gribam apšaubīt.

Savā laikā, ierosinot jautājumu, ko tulkot, „Nedēļas apskatā" kāda raksta autors konstatēja, ka mums nav tik stipru zemnieku dzīves tēlojumu kāds ir Kivi „Septiņi brāļi". Bet Edvarta Virzas „Straumēni" nav ne par matu zemāk vērtējams darbs! Un šis darbs ir tulkots vairākās valodās. Prasīt serijām šādus darbus būtu neprāts. Atceros kādu sarunu ar literatūras vēsturnieku R. Klaustiņu Rīgā, kad viņš uz manu apgalvojumu, ka mums ir klasiķi Vakareiropas mērogā, jautāja: „Kādi?" un es atbildēju: „Rainis un Virza." Viņš izsaucās: „Tas ir par maz, daudz par maz!" Bet uzskaitot lielos klasiķus, kuŗu Eiropas nāciju mēs arī ņemtu, vienas rokas pirkstu ir par daudz, ja runājam tikai par rakstniecību. Tā tad mēs esam pacēlušies, mēs savā rakstniecībā esam sasnieguši Eiropas nāciju līmeni!

Tāpēc ir sāpīgi lasīt profesora Ernesta Bleses rakstā Vai atrodamies garīga tukšuma priekšā? vārdus: „Kā gan izskaidrojams vispārīgais dziļākas kultūras trūkums mūsu tautā, ko arvien sāpīgi sajutuši tie, kas domājuši par mūsu tautas un mūsu nacionālās kultūras likteņiem?" Tas neatbilst lietu pareizam stāvoklim. Mums ir dziļa kultūra! Varbūt profesors liek sevišķu svaru uz vārdu „vispārīgais trūkums?" Bet arī šeit ir ceļami iebildumi. Es sekošu autora izteikto domu argumentācijai.

Pirmais arguments: „Lai arī cik rūgti tas skan, jāatzīst, ka viens no pašiem svarīgākiem iemesliem ir vispārīgu plašāku abstraktās domāšanas spēju nenobeigta attīstība." Bet māksla ir formu valoda, un abstraktā jēdzienu valoda nav uz viņu attiecināma. Šī valoda pieder zinātnei un filozofijai. Tāpēc tautas ērai, kuŗu tautu Eiropā mēs arī ņemtu, viņas atstātajos pieminekļos — tautas eposos, lirikā, pasakās un teikās abstraktā domāšana ir vispār sveša. Un mūsu tautas ēra: lielie tautas dziesmu krājumi ar viņu meldijām, rotas lietas, tautas tērpi un viņu raksti ir bagātības, kas kā kvantitātes tā kvalitātes ziņā var sacensties ar ikkuŗu tautu tās tautas ērā. Un kas attiecas uz dziļākām un plašākām atziņām mūsu tautas dziesmās, tad viņas nav mazvērtīgākas par grieķu tautas eposos, vecfranču un ģermāņu varoņdziesmās izteiktām.

Kristietības laikmets ir mūsu tautas ēras rieti un Vācijas ēras sākums. Līdz pat XVII g. simtenim, to ieskaitot, mūsu nācijas kultūra ir bērna autos, un tāpēc še nav uzstādāmas augstākas prasības; šādu laikmetu ir pārdzīvojušas visas Eiropas nācijas savā bērnībā, protams, katra savā veidā. Arī XVIII g. simtenī, kuŗu varam uzlūkot par pārejas laikmetu no bērnības uz agro jaunību, nevaram prasīt „īstu cienību pret abstraktām zināšanām" un „īstas šīs abstraktās domāšanas un abstraktu zināšanu vērtības ,izpratni". Un ne tikai to, mēs neva-

(Turpinājums 8. lpp.).

No trimdas dienu piezīmēm

Viņi visi padarīti vienādi

JĀNIS KALMĪTE

Šodien satikos ar Oto Skulmi.

Man pateica, ka „Karogā" esot kāda Ota Skulmes darba reprodukcija. Ar satrauktu sirdi meklēju to. Pēc pieciem gadiem atkal redzēt kādu tik laba mūsu mākslinieka darbu! Visu šo laiku bieži esmu domājis: kā gan viņi tagad tur glezno? Esmu viņus vai apskaudis, jo viņi taču var gleznot mūsu zemi un cilvēkus.

Žurnālu šķirstīju ilgi. Tikai parakstu izlasījis, atradu Ota Skulmes darbu un tad redzēju, ka Otim Skulmem ir izgriezta dvēsele. Cik ātri! Vāciešiem neizdevās to izdarīt 700 gados. Ne ar ko šis darbs neatšķīrās no tām boļševiku zīmējumu reprodukcijām, kuŗas redzēju 1940. g. okupācijas laikā. Kādēļ vispār viņi vēl paraksta gleznas un min autoru vārdus, ja visi padarīti pavisam vienādi? Ar izgriestu dvēseli cilvēki?!

V ē s t u l e.

Bet šodien saņēmu arī vēstuli no kāda mūsu gleznotāja tepat Vācijā. Lūk dažas vietas:

„... Mēs mazie (skaitliski) kā pamesli tiekam pasperti nost no pasaules lielajiem ceļiem, izmētāti un izkaisīti, un bez saules un gaismas s ā k a m s e v ī s a i r t. Mūsu sirdīs nav nedz mīlestības, nedz naida, mēs kļūstam truli un vienaldzīgi pret visu, pat paši pret sevi.

Mēneša sākumā sarīkojām ceļojošo izstādi ar 76 darbiem. Kādā nometnē, kuŗā ir latviešu ģimnazija ar vairāk nekā 400 skolēniem. triju dienu laikā, neskatoties uz reklāmu un ieteikumiem visās ģimnazijas klasēs, atnāca tikai 26 pieaugušie un 42 skolēni. Tanī pašā laikā kaut kāda bezsaturīga vācu filmas izrāde vakarā nometnē lūza no apmeklētājiem. Šinī pašā nometnē mitinās vairāk nekā simts latviešu invalīdu. Tiem mēs devām brīvu ieeju. Atnāca 6. No vairāk nekā 20 ģimnazijas skolotājiem atnāca 5. Kādā citā nometnē no 2000 tās iemītniekiem izstādē ieradās 46.

Tas nav naudas trūkums, tas ir jau vienaldzības velns. Man sažņaudzās sirds — mūsu cilvēki kļūst miroņi vēl pirms nāves..."

Tur tiem, vēl dzīvajiem viņā pusē, ir izgriestas dvēseles...

Bet mums, šinī pusē? —

V a j a d z ī g s l a t v i e š u m ā k s l a s m ū z e j s.

Bet šodien pastnieks atnesa arī Zviedrijas latviešu avīzi, kuŗā ir kāda „vientuļā sardzē" stāvētāja latvieša cīņas sauciens:

„Mūsu mākslas darbi ir mūsu garīgās dzīvības avots un dieniškā maize. Bet kā to darīt trimdiniekiem piecjamu? Rakstnieki, dzejnieki savus darbus var pavairot grāmatās un tā ir iespējams ar viņu darbiem būt patstāvīgā sakarā. Izstāžu sarīkošanas iespējamība mums trimdā kļūst arvien mazāka, bet gleznniecības mīļotājs nevar aizbraukt arī pie māksliniekiem pašiem, tie arī dzīvo izkaisīti dažādās zemēs. T ā d ē ļ i r j ā d o m ā p a r l a t v i e š u m ā k s l a s m ū z e j u i e r ī k o š a n u.

Ja latviešu gleznotājam zūd saites ar latviešu skatītāju, viņš vairs vispār nespēs gleznot.

Rakstnieku radīto pārvedīsim mājās grāmatās, svešumā izkaisītas gleznas vairs nē, lai gan tās, kā viss ko latvietis radījis, domātas Latvijai un pieder Latvijai. Mūzeji būtu glabātuves, kas glabātu mākslas darbus no pazušanas mums, un izdevīgā brīdī pārietu Latvijas mākslas mūzeju krājumos.

Latviešu mākslas mūzeji ikkādā zemē būtu visu latviešu svētceļojumu vieta... Nekas mūs tā nenodrošina, kā apziņa un sajūta, ka kaut kur atsevišķos fragmentos, bet skaidri redzamos, mūsu zeme dzīvo tālāk, attīstās un aug par spīti visam, kas noticis.

Esmu pārliecināts, ka gleznotāji mūsu mūzejam dāvinās savus labākos darbus .. Un tad ir arī tā, ka mēs visi novecojam, un gadās slimības un gadās viss... Dažs no mūsu gleznotājiem kādreiz zinās, ka tuvojas brīdis, kas viņam atņems uz visiem laikiem iespēju uzskatīt savu darbu. Viņš gribēs un viņam vajadzēs, lai to pieņemtu kāds, kas to solās aiznest mājās. Bet to varēs solīt latviešu nacionālais mākslas mūzejs. Šāds mūzejs būtu arī labākais mūsu cildinājums tajā zemē, kur tādu ierīkotu."

Kur rast līdzekļus! Arī par to Vitauts Kalniņš domājis:

„Tad, kad līdzīgi f o n d i būs nodibinājušies visās zemēs, kur aizklīduši latvieši. tad, kad visur izaugs l a t v i e š u n a m i kā mazas dzimtenes salas, tad tur visur būs vieta mūzeja nodaļām. Svarīgākais būtu zināt, ko šajā jautājumā domā mūsu mākslinieki paši."

Iznīcība, nāve un cīņas sauciens vēl dzīvot. Kuŗš uzvarēs?

Šo rakstu izlasījušam, man acu priekšā aizvien vīd divas ainas:

Viena — kādā svešā zemē materiāli jau labi situējies latvietis, bet par Latviju un latviešiem šajā laikā viņš gan pavisam maz domājis. Ierauga uzrakstu „Latviešu mākslas mūzejs". Apstājas... ieiet iekšā... Un tad viņam kļūst tā savādi, kā kauns par ko.

Un otra — kāds lielais svešo zemju politiķis, viens no tiem, kuŗš arī ir palīdzējis pārdot mūsu zemi, ierauga minēto uzrakstu. Un tad viņš nodomā: „Nē, tos gan laikam neviens nekad iznīcināt nevarēs."

Jānis Kalmīte

Oskars Kalējs

SAVIEŠI (Stasts)

(2. turpinājums).

„Tēt', tu mums līdzi nebrauksi." Mārika jautā droškā sēzdamās.

„Nē."

„Kāpēc? Mēs tā cerējām, ka arī tu būsi . . ." Mārikas balss pārtrūkst un zem skropstām sašķīst asaru lodītes.

Arī Ogsta acis sāk niezēt, bet meitas to nedrīkst redzēt. Viņš pagriežas nost un neskanīgi atbild: „Tā nu ir. Mana svētība jūs pavadīs un sagaidīs. Brauciet!"

Pajūgi aizripo, un Ogsts paliek viens kā kādreiz Klāvans. Bet viņš neskrej ārā no mājas ļaudis izsmiet. Viņam jāgaida meitas mājā. Tiklīdz pajūgi nogriezīsies no lielā ceļa, viņš šasauks mājiniekus un noskandinās dziesmu kā tādās reizēs pienākas. Viņš atšķiŗ grāmatas, noliek redzamā vietā uz galda un iziet ārā. Pagraba stūrī uz akmens ir laba sēdēšana. Saule tīkami silda un minūtes virknējas stundās. Acis aizvāžas, un sirmā galva noliekt uz krūtīm. Galva uzraujas augšā no trokšņa, ko saceļ ratu riteņi pār akmeņiem veldamies.

„Jau klāt!" Ogsts iesaucas un trūkstas kājās. Bet ir jau par vēlu. Abi pajūgi stāv ratnīcas priekšā, meitas iet uz istabu. Ogsts patek meitām pretim, nepaguvis ne pasaukt ļaudis, ne uzsākt dziesmu. Meitas viņu nomutē un aiziet uz istabu. Viņš paliek uz celiņa viens. Nesamanīdams ko darīt, viņš apgriežas un aiziet pie pajūgiem. Bet rokas šinī īsajā brītiņā palikušas tik nevarīgas, ka zirgus jūdzot katrs sīkums prasa lielu piepūli. Viņš dara visu lēni, noliek katru lietu savā vietā un palaiž zirgus aplokā. Atpakaļ nākot vājums pazūd un domas meklē vārdus, kādi vislabāk iederētos dāvanas pasniedzot. Aiz sliekšņa vārdi degtin deg uz mēles. Viņš droši veŗ meitu istabas durvis, bet paliek uz vietas. Meitas, noģērbušas baltās kleitas, ir tādas kā katru dienu. Viss svinīgums nogūlies lādēs un skapjos kopā ar drēbju gabaliem. Drebošu muti Ogsts sāk runāt:

„Esiet priecīgas līgsmo pulkā un raudiet bēdās! Esiet pazemīgas! Paturiet bērna sirdsskaidrību un meliem aizvāziet mutes. Nenoliedziet tēvu. māti; kaktu, kur karājās šūpulis un savu zemi!"

Ogsts cieši skatās meitās, bet neredz pazemību viņu acīs. Viņš norij tālākos vārdus un piegriežas dāvanu sainīšiem. Rokas gan dreb, bet acīs lāktī ticības guns savam pareizajam ceļam.

„Es nepasniegšu mantu nedz rotas lietas. Mantas dažam ir pārpārēm, bet dažam nemaz. Es jums došu grāmatu, kuŗā atradīsit remdinājumu katrās bēdās," viņš saka un pasniedz meitām melnā ādā iesietas grāmatas.

„Paldies, tēvs!" pateikdamās Mārika spiež tēva roku pirmā.

„Paldies, tēvs!" saka arī Andra un Milite.

Ogsta ausis graiza saltais: paldies, tēvs! Viņš neiztur, apgriežas un izmanās no istabas.

Svētdiena nogrimst aiz citām dienām kā mākonis aiz silu vaļņa. Meitas brauc un iet kā tēvs viņām atļāva. Ogsts nemaisās viņu gaitās, bet gaidīt gaida, lai meitas pašas nāk un pastāsta, ko piedzīvojušas un redzējušas. Meitas redz citus, pat smējēju Klāvanu, tikai viņu nē. „Jā, jā. Viņām ir citi, savi ceļi. Ne es tās vairs varu saprast," viņš čukst un staigā pa māju kā ēna. Tikai pret rudeni viņš atkal iesilst. Meitas neizdara neko tādu, no kā viņa galvai būtu kaunā jānoliecas. Mārika aizbrauc uz Rīgu, Milite atkal uz citu pilsētu. Viņas grib mācīties. Antra ciešāk pielīp tēvam Viņa gan atsitusies mātē, bet iedažā ir arī kāda kripatiņa no viņa.

Vadot garās ziemas naktis, Ogsta domas dalās starp meitām un nezināmo pēclaiku. Divi lietas dzīvē iemanto katrs godīgs cilvēks: piedzimstot šūpuli, nomirstot zārku. Vecais šūpulis mētājas istabas augšā starp aizmirstām grabažām. Turpat kādreiz stāvēja tēva un mātes zārki. Tagad zārkus var dabūt pilsētā labu labos, bet sazinī nu, no kāda koka viņi taisīti? Labo tēvu tēvu ieražu raduši nonicināt jaunie, ne viņš.

Otrā dienā Ogsts pasauc puisi un ved uz šķūni, kur labi nokaltuši ozola dēļi stāv blāķī sakrauti gadu no gada.

„Nu meitām priekš pūra skapjiem?" Dēļus cilādādams puisis jautā.

Ogsts neatbild.

„Kad trīs meitas laižamas tautās, tad bēdu gana. Ļaudis zina, ka Riestu meitas nav tukšinieces."

Ogsts noklausās puiša melšanā, noliek pēdējo dēli atsevišķajā kaudzītē un cieti nosaka: „Gana."

„Tik vien!" brīnās puisis. „Tur jau iznāk tikai viens skapis, kur tad galdi, krēsli, gultas?"

„Kādēļ tur jāiznāk skapim vai galdam, ja dēļi domāti zārkam."

„Zārkam! Bet kam tas būs."

„Man."

„Hm! Tādu vecu modi ieņēmis galvā. Gan meitas sagādās zārku labu labo, tur maza bēda."

„Sievu prātam nepaļaujos!" Ogsts pastāv pie sava un liek sajūgt zirgu. Pēc brīža viņš aizbrauc pa lielo ceļu dēļus ragavās paslēpis. Ļaudis padzirdējuši izmelsās ko katrs mācēja.

„No ozola šķirsta nelabais dvēseli nevarēs tik ātri izraut," smējās Klāvans. Ogsts dzirdētās valodas laida pār galvu. Tēvu tēviem stāvēja pagatavoti zārki tāpat kā tīnes un lādes. Viņš bija tik tāļredzīgs un pasūtināja zārku jau laikus, jo pēdējā stunda varēja pienākt kuŗā katrā brīdī.

Meistars zārku taisīja ilgi. Tikai pavasarī tas bija gatavs. Nu varētu braukt pakaļ, bet Ogstam nav vaļas. Dienas tek kā urgas. Nav vēl ne lāga apsēts, kad Jāņi stāv namdurvē. Varens sausums un karstums smacē zemi un dzīvo radību. Zāle vīst, koki ļengani nokaŗ lapas. Debesis auklē dūmaku zilgmi virs mežiem. Dzīvinošā lietus veldze nenāk un nenāk. Ogsts tik tikko velk kājas. Arī domas kustās tikpat kūtri kā sīkais ķermenis.

„Dieva dusmas nāk pār zemi! Dieva dusmas un nekas cits!" viņš aizraudamies kliedz, kad valodas piegriežas laikam. Dienas karstiem spārniem skauj zemi. Ogsts iet pa robežas stigu rokas gar sāniem ļengani nokāris. Gaiss ņirb un kūsā. Viss kalst un nīkst, kam saknes nespēj aizsniegt zemes dziļumu veldzi. Aiz Dzidru ērbēģa Ogsts uziet virsū Klāvanam. Klāvans stāv robežas uzcilnī pakāpies, galvu nokāris, seju savilcis kā vīepli. Ogsts nevar paiet garām, ja negrib izbradāt labību. Viņš apstājas un izbrīnā paplеš acis. Kas Klāvanam noticis? Smējēja muti sakniebis, viņš dīrn kā mēms.

„Dedzina," Ogsts saka to, kas tagad katram ir uz mēles.

„Dedzina tur un te." Klāvans novelk apli un tad pieliek roku pie sirds. „Degs un sadegs viss!"

Ogsts nesaprot neskaidros kaimiņa vārdus. Zāle, labība var izdegt, bet cilvēka sirds paliks skaidra vienmēr. Klāvana paša sirds ir kā dubļu pika, lielais karstums tai der.

„Vai tad tu nezini, kas notiek?" Klāvans jautā Ogstā ieskatīdamies. Ogsts purina galvu. Viņš nezina nekā cita kā lielo karstumu un sausumu. Dievs parāda bardzību tādiem vīriem kā Klāvans.

(Turpinājums sekos)

Elga Kore

Lietuvēna krusts

Pelēkas apsūbējušas sienas, putekļainas kāpnes, trūkuma un nabadzības elpa — tādas ir telpas, kuŗās cieši kopā mīt zemnieks un ierēdnis, strādnieks un mākslinieks.

Ārā zied vasara. Briest rudzi, un grieze jau asina savu izkapti.

Šals pagalmos neielīgo smaržīgi siena vezumi, te nepārnāk ganiņš nosvīdušu pieri, ogu tarbiņu rokā. Oļu cietās šķautnes plēš bērnu basās kājas, kas nezina, cik glāsaini mīksts ir Latvijas zaļais maurs.

Pie vārtiem, kas atšķiŗ šo īpato valstību no ielas dārdoņas, stāv vīri baltās ķiverēs, vērodami nācējus un gājējus. Šķiet, nekas un neviens nevēlams nevarētu iekļūt, viņu aso skatu nepamanīts.

Un tomēr, lūk — noplušķējis šunelis ir iespraucies pa žoga starpu. Kā bulta tas šaujas pāri pagalmam, cauri bērnu baram, gaŗām sēdētāju rindai, kas garlaikodamies balsta ēkas sienu.

Skrējējs pazūd kādās durvis, no kuŗām skan apskurbušas klaigas, nejauki smiekli. Slēpdamies tas palien pagultē reižu reizēm pabāzdams savu purnu, vērodams dzīrotājus pie galda.

Izdevīgā mirklī viņš ir laukā no savas slēptuves. Un — raug, tas nav vairs tramīgais dzīvnieks; kā tirgus laukuma jokdaris, zvārguļu cepuri galvā, tas nule sēd goda vietā galda galā un gardi smejas. Viņa zvārguļi piešķind istabu un pārņem visus citus trokšņus. Viņa izkrāsotā seja kā smējīgs mēnesvaigs laistas visam pāri un viņa pirksti iekaro visu, kas paņemams.

Meitenei viņš norauj vaiņagu, sievai tās skaidro, balto villaini, jaunekļa rokā viņš ieliek netīru naudas zīmi un mutē lāsta vārdus, bērnam viņš nozog sapni un nolauž labāko kumosu viņa maizes riecienam. Sirmgalvim viņš izņem no rokām lūgšanas grāmatu un tās vietā drebošajos pirkstos iespiež kausu, kas vecā vīra acis dara neprātīgas un smieklus negantus.

Visu grib saberzt jokdaŗa cietie pirksti, putekļi un skrandas krājas visapkārt Skaļāk un skaļāk šķind zvārguļi jokdaŗa pierē. Blakus telpā jauna māte grib iedziedāt savu bērnu miegā, zvārguļu skarbā zvaņa, skurbie smiekli aizcērt viņas dziesmu.

Netikums šoreiz jokdaŗa veidā ir iekļuvis telpā Valdonīgi tas ceļ savas rokas, kas ir smalkas un baltas, darba nepazīdamas; pie labās rokas tam turas slinkums un kūtrība, pie kreisās glaužas vienaldzība un izlaidība; bet ļaunas iekāres spīd viņa zaļajās acīs, kas brīžiem blāzmo kā dārgi akmeņi. Iznīcināšanas priekā raustās viņa rokas, tās paceļas arī pret gaišo stūrīti istabas kaktā, kur kautri slēpjas plauktiņš ar nedaudz grāmatām novalkātos vākos; sarkanbaltsarkans karodziņš staro pār tām savu brīnišķo, neizdzēšamo gaismu. Arī pēc tā sniedzas netikuma alkatīgā roka. Pēkšņi tas atsitas atpakaļ, viņa ļaunā elpa aizraujas, postītājas rokas atkrīt nespēcīgas. Tik varens ir spēks, kas strāvo no karodziņa, ka jokdarim jāsaplok, tas sakrīt un izkūp, un lielā smējēja vietā, grīdai pieplacis, smilkst atkal plušķains suns. Gaisma, kas laistās spoža kā pati saule, arī kož viņa ļaunajās acīs, un viņš meklē slēptuvi.

„Paskat, vecomāt," mazais zēns, pie vecmāmuļas rokas istabā ienācis, brīnās, „lūk, kāds nejauks suns mūsu istabā, man bail no viņa."

Bet vecā latviešu sieva paņem savu pīlādža koka nūju un izdzen suni laukā. Ošņādams tas lien pa gaiteni, un viņa lokanā mugura iespiežas drīz še, drīz tur, bet viņš vairās telpu, kur Latvijas krāsas atmirdz gaišas neaptraipītas, lielā dvēseles spēka glabātājas un devējas

Vai tavā telpā, latvieti, ir tavas dzimtenes simbols, kam tu pieķeries, kad tavām rokām pietrūkst balsta, un tavās ausīs sāk skanēt netikuma viļinātāji zvārguļi?

Cērt lietuvēna krustu savā palodā un savā sliegsnī, ņem pīlādža spieķi, kas atvairīs ļauno, lai karoga sargātāja liesma apņem un saglabā tēvzemei tevi un tavus ļaudis.

EMIGRĀCIJAS GAITĀS

Zvēr. adv. T. Sanders Tibingenas universitātē, aizstāvot disertācijas darbu starptautiskās tiesībās, ieguvis tiesību zinātņu doktora grādu.

28. oktobrī ar kuģi General H Taylor uz ASV izceļojuši komponists un diriģents Bruno Skulte, operdziedātājs Boriss Piekalnītis un vijolnieks Ludvigs Jakobsons. Mākslinieki uz kuģa okeānā devuši koncertu, atskaņojot latviešu skaņdarbus, un guvuši lieliskus panākumus.

Redaktors V. Dulmanis ieradies Austrālijā un nodarbināts dzelzceļu darbos pie Sidnejas.

Pāvils Klāns

RAUDA

Sudraba rauda gulēja dzelmē
Aukstu, stingu zivs miegu.
Ūdeņi zaļgani locīja zāles
Jauta ledu un sniegu.

Nenāca saltums, nenāca ziema,
Cilvēks iemeta nāvi
Ūdenī, zivis kur dusēja lēnas —

Rauda redzēja blāvas
Rudens skabārdžu ēnas
Smiltis zem sarkaniem zariem

Pirmo un pēdējo reiz.

Vai amerikāņi ir materiālisti?

„Divus gadus Eiropā uzturoties, vismaz reizes piecdesmit esmu dzirdējis piezīmi: „jūs — amerikāņi, jūs jau esat materiālisti", tādiem vārdiem iesāka savu priekšlasījumu par materiālismu Sav. valstu vēsturē docents Džone Fērlijs Augsburgas „America House". Lektors analizēja materiālisma būtību un mēģināja atspēkot pret saviem tautiešiem vērstos pārmetumus.

Vispārīgos vilcienos varam izšķirt divas materiālisma izpratnes. Filozofiskā nozīmē materiālisms ir pasaules uzskats, pēc kura viss dabā un gara dzīvē ir mechanisks process, reakciju un norišu kopsumma, izslēdzot jebkādu Dieva, kāda augstāka saprāta vai gara piedalību pasaules liktenos. Šis pārmetums amerikāņu lielāko daļu neskarot. Jau pirmie angļu kolonisti ieradās Amerikā reliģisku vajāšanu rezultātā; reliģijai un misticismam amerikāņu gara dzīvē nav mazākas nozīmes kā eiropiešu. Par materiālistu ikdienas valodā sauc cilvēku, kas uzskata par savu dzīves uzdevumu pēc iespējas apgādāties materiāliem labumiem, lai sakot — dzenas pēc naudas. Arī šai ziņā lektors nevēlējās saskatīt starp amerikāņiem un eiropiešiem sevišķas starpības. Lai mēs kā skatītos uz gara dzīves vērtībām, to baudīšanai cilvēkam vispirms jāapmierina pirmās eksistences prasības: jābūt paēdušam, apģērbušamies un ar jumtu virs galvas. Ka amerikāņiem, kuru vēsture pāri par divi gadsimti pastāvējusi no grūta pionieru darba, ierīkojoties mežā bez jebkāda atbalsta no ārpuses, — ka viņiem t. s. civilizētās dzīves labumi nenāca uzreizi, ir saprotams. Tikai pamazām, plašiem apgabaliem industrializējoties, daudziem amerikāņiem kļuva pieejamas kultūras vērtības, kuras Eiropā ir pašsaprotamas. Pie tam veselām amerikāņu paaudzēm milzīgos tukšumos izkaisītajās mazpilsētās un farmās vienīgā saite ar pasauli bija dzelzceļš; par viņiem, kas spēja ierīkot dzelzceļu, telegrafu, radio, jūsmojušas zēnu un jaunekļu paaudzes kā par sava laika varoņiem. Otrkārt amerikāņu nostājā pret materiālajiem guvumiem liela loma ir puritāņu reliģiskajiem un tikumiskajiem uzskatiem. Viņu domu gaita ir apmēram šāda: cilvēks, kas nespēj sevi apgādāt, nestrādā pietiekami; ja viņš nestrādā, viņam ir daudz brīva laika; bet dīks cilvēks viegli krīt grēkos. Vārdu sakot, nabags ir arī grēcīgs. Šāda domu gaita varbūt liekas paradoksāla, bet tā ir gluži saprotama no puritāņu viedokļa, kuru iespaids joprojām ir spēcīgs, tā kā daudzos apgabalos cilvēkiem pastāv tikai darbs un baznīca.

Ka zemei industrializējoties radās zināma ļaužu grupa t. s. amerikāņu miljonāri, kuriem arvien vairāk slāpa varas un naudas, ir tiesa; bet tādu netrūkst nevienā zemē, tikai Amerikā tiem pie brīvās saimnieciskās sistēmas radās plašāks darba lauks. Pie tam, šiem cilvēkiem bieži vien nav tik svarīga nauda un ar tās palīdzību pieejamās baudas, bet milzīgās enerģijas izlādēšanās, celšana un organizēšana, kā to notēlojis Teodors Dreizers savā romānā „Titāns". Bet ko gan varēja teikt savam darba devējam strādnieks Eiropā ap pag. gadsimta 80 gadiem, ja viņš bija neapmierināts ar algu un darba apstākļiem? Neko, vienīgi izceļot uz Ameriku! Un kāpēc gan veselas paaudzes ir dzinušās uz Ameriku? Meklēt labākus dzīves apstākļus. Jo Amerikā tais pašos 80. gados neapmierinātais strādnieks varēja uzņēmējam pateikt: „Ej, pie velna", bet pats doties uz rietumiem iegūt kādu zemes gabalu. Tādēļ joprojām USA fiziskais vai amatnieka darbs ir labāk atalgots nekā Eiropā. Tā reliģiski, tikumiski un saimnieciski apstākļi palīdzējuši izveidoties tam īpatajam amerikāņu uzskatam par materiālo dzīves labumu nepieciešamību, kas — pareizi neizprasts — eiropieti padara īgnu. **Kn. L.**

Mums jāriskē

Rīt vai parīt jākāpj kuģī. Es nezinu, vai otrā okeāna malā man veiksies tik slikti, ka „laimēsies netikt pie turības un tāpēc palikt labam latvietim." Skaidri jūtu tikai, ka diskusija, kas iedegusies par vai pret „bagātību" jau tagad šķiet diezgan dīvaina un, liekas, otrā malā šķitīs vēl dīvaināka.

Ja daži domā, ka latvietis paliks labs latvietis tikai tad, ja viņam svešā malā klāsies slikti, vai tad tas nav gluži vienkārši apvainojums pašiem latviešiem? Īstais spriedums, kas slēpjas aiz šādām domām, taču ir: „Latvietis būs labs latvietis tikai tāpēc, ka viņam klāsies slikti". Vai, vēl citiem vārdiem sakot: „Tikai tad, ja materiālu grūtumu dēļ latvietim citur nepatiks, varam cerēt, ka viņš tieksies atpakaļ uz savu zemi".

Neticu, ka tā varētu būt. Bet, ja pielaistu, ka šī doma tiešām pareiza, vai tad nebūtu jājautā: „Kāds labums Latvijai būs no šādiem apstākļu radītiem „ideālistiem"? Lasot garos gabalus par un pret „bagātību", par kultūras saglabāšanu, jā, pat par kultūras darbinieku saglābšanu (kāpēc ne iekonservēšanu?) reizēm gribas jautāt — par ko īsti šie autori grib cīnīties? — Par Latviju un latviešu tautu, vai arī par tiem nepilniem 5 procentiem no tautas, kas atrodas trimdā rietumos?

Ja mēs saprastu mūsu pašreizējo uzdevumu tā, ka gala mērķis ir dzimtenes atkarošana to 100.000 vajadzībām, kas tagad trimdā, tad daudzi padomi varbūt būtu vietā. Bet tas taču, cerams, nav tā domāts. Ja, turpretim, gala mērķis ir Latvijas atbrīvošana, tad trimdinieku uzdevums ir cīnīties ne tik daudz par sevi, bet par valsti un par tiem 95 procentiem, kas ir viņpus dzelzs aizkara.

Mēs, maza saujiņa, nevaram cīnīties ar fizisku varu. Mūsu vienīgā iespēja ir pārliecināt tos, kam ir šī vara. Un pārliecināt īsteni var tikai tas, ko cienī. Nav nekādas jēgas nievāt rietumu „materiālismu", ja mēs tai pašā laikā gribam un varam sabiedroties vienīgi ar šiem pašiem rietumiem. Rietumu cilvēki ir vienīgie, kas eventuāli nāks mums palīgā (kaut arī ne mūsu dēļ). Un taisni šis rietumu cilvēks uzklausa tikai un vienīgi to, kas viņa uztverē ir cienījams, citiem vārdiem sakot: sekmīgs. Šāda pieeja turklāt vērojama ne tikai rietumos, bet arī pie mums pašiem. Lūgšana un raudulīga zūdīšanās vienmēr un visur bijusi visneizdevīgākais paņēmiens paēdušā pārliecināšanai. Ne velti visām tautām ir sakāmvārds: „Kam ir, tam dod." Īstas sekmes gūs tikai tie mūsu trimdas pārstāvji, kas varēs, pamatojoties uz savām sekmēm tais nozarēs, ko rietumos vērtē augstu, nākt, sist dūri galdā un teikt: „Mēs prasām!"

Tas ir veids, kā nacionālas grupas plāksnē savas lietas kārtojuši žīdi, kam aiz muguras ir nevis 4, bet 2000 gadu ilga trimdas pieredze. To pašu mēs atsevišķos gadījumos varam redzēt arī pie mūsu pašu un mūsu kaimiņu trimdiniekiem.

Profesoram Jurevičam būs taisnība, ka „manta piesien". Droši vien būs tā, ka no tiem latviešiem, kas būs tikuši pie mantas vai arī tikai pie izdevīgiem posteņiem aizjūras zemēs, liela vai pat vislielākā daļa negribēs atgriezties Latvijā. Bet Latvijai taču laikam ir daudz svarīgāki, lai tai tagad, grūtajā brīdī, būtu cīnītāji, kas var un spēj tās atbrīvošanas labā ko darīt, nevis lai tad, kad tā atkal būs brīva, atgrieztos mājās daudz tādu, kam svešumā klājies slikti.

Ja ir tiesa, ka „manta piesien", tad tikpat patiess arī apgalvojums, ka nabadzība dara nevarīgu. Vismaz rietumu pasaulē — tādā, kāda tā ir — 10 cilvēki labā materiālā stāvoklī un ievērojamās vietās var veikt vairāk nekā 10.000 cilvēku, kam nav lāga bikšu ko kājās vilkt. Un, pat ja pieņemtu, ka no 10 latviešiem, kas tiktu pie turības vai pie ievērojama sabiedriska stāvokļa, 9 tūlīt uz vietas savu tautu aizmirstu, — tad tomēr tas viens, kas neaizmirstu, cīņā būtu vairāk vērts, nekā liels skaits citu latviešu, kas, dažam padomam klausīdami, iekonservētu paši sevi nabadzībā un līdz ar to, diemžēl, nevarībā.

Ja mūsu uzdevums ir cīnīties par Latviju un nevis saglabāt pašiem sevi Latvijai, tad par cīņas taktiku runājot arī tiešām runāsim par cīņas un ne par pašaizsardzības taktiku. Un tas nozīmē, ka mums ir jāriskē. Mūsu stāvoklī nav iespējama ne liela ofensīva, ne plaša vēriena aizstāvēšanās, nemaz nerunājot par ierakšanos pozicijās. Mums iespējama vienīgi cīņa, ko militārā valodā sauc par kaujas izlūkošanu — ar varu iespiesties pretinieka rindās, lai izpētītu viņu un — šinī gadījumā — pārliecinātu viņu. Kad gan komandieris ar šādu uzdevumu drīkstējis teikt: „Var būt, ka šai akcijā daļa manu karavīru kritīs vai paliks gūstā — es nemaz nedrīkstu akciju sākt."

To nedrīkst īstā kaujas laukā, to nedrīkst arī mūsu apstākļos. Arī tad, ja 90 procentu no mums paliktu svešinieku gūstā, mums ir jālaužas viņu rindās. Šinī gadījumā tas nozīmē censties pēc stāvokļa, kas mūs padarītu par līdzīgiem sarunu partneriem. Un viens no pirmajiem līdzīguma priekšnoteikumiem šai gadījumā ir vismaz zināma materiālas labklājības līmeņa sasniegšana.

Ja latviešu latviskums būtu tik vājš, ka šāda līmeņa sasniegšana vien jau draudētu ar viņu zaudēšanu latviešu lietai, tad — jā, vai tad vispār ir vērts runāt augstus vārdus par trimdas uzdevumiem? Ar „konserviem" tik un tā nekur netiksim.

Aleksandrs Liepa

Par ko latvieši Zviedrijā smejas

Kalniņa kundze satiek Svensona kundzi. Kalniņa kundzei mazs, nezināma ciltskoka pluškis. Svensona kundzei liels vilks. Pēc piecām minūtēm Kalniņa kundze jau brauc parastajās sliedēs:

. . . Un tad, ziniet, divreiz gadā lieliskas viesības . . . viss pašiem . . . kungi ar mašīnām no Rīgas, dāmas tualetēs . . . Nē, jūs nevariet iedomāties . . . Mans vīrs, ziniet, pagastā bija kaut kas tāds kā jums te landfiskāls . . ."

Suņi tikām apostījušies no visiem galiem. Kļūst garlaicīgi. Pluškis atņirdz zobus:

„Vuf", viņš saka vilkam, „es, zini, Latvijā biju, liels bernardinietis. Vuf!" („Latvju Ziņas")

Latviešu teātris Kanadā

Eslingena, mazā pilsētiņa kalnu pakājē, tā bija vieta Vācijas trimdā, kurp doties, kad gars pagura, kad gribējās pārliecināties, ka musu māksla aizvien vēl dzīva un radoša.

Aizbraucot no Eiropas likās — nu gan reiz mēs, vējiem atdotie, līdzenumos, kalnos un līčos izkaisītie, esam garīgi miruši. Nelikās iespējami, ka šeit, Kanadā, kur visi esam sūrā maizes darbā, jebkad uz skatuves redzēšu latviešu teātra izrādi.

Bet — stiprs izrādījies latviešu mākslinieka gars, kas meklē, kas grib dot un pats gūt veldzi. Un tagad varu sacīt — Tu, Montreāla, būsi tā izraudzītā pilsēta, Kanadā, kur atdzims mūsu teātris trimdā! Iebraucot Montreālā apmetos Ikvildas kunga namā, bez kura arī Irmas Graudiņas teātra trupai būtu grūti iztikt. Tik plašu telpu un sirsnīgu pretīmnākšanu būs grūti kur sameklēt. Un — tur es arī viņus visus satiku, tai pašā vakarā. Tautieši, šīs pilsētas iedzīvotāji esiet laimīgi, ka Irma Graudiņa ir apmetusies taisni pie jums: attālumi ir lieli un ceļi dārgi, ne katrs var atļauties braukt uz Montreālu, lai noskatītos izrādi.

Ikvilda namā, piektdienas vakarā, notika pēdējais „Ķīnas vāzes" mēģinājums pirms izrādes. — Tas bija trupas 33 mēģinājums. Vērojot tēlotājus, redzēju sastrādātas rokas, drusku nogurušas sejas, bet gaišas, satrauktas acis.

No Irmas Graudiņas es dzirdēju par paveikto darbu, kas prasījis daudz spēku, uzupurēšanos, savaldību un galvenais — mīlestību. Arī bez arch. Klinklava mākslas izpratēja dzirksts grūti būtu bijis tik daudz veikt izrādes techniskās norises labā.

Trupai gaidāmi arī papildspēki. Montreālā jau ieradusies aktrise Elvīra Līcīte. Grūtāk ar vīriešu personālu, jāstrādā tikai ar iesācējiem. Taču, ja kādam no tēlotājiem spējas būs veidojoties krietnas zinātājas vadībā — tas izaugs.

Izrādes vakarā, ieejot Amatnieku biedrības zālē, redzot skatuvi, dzirdot tikai latviešu valodu un pilnu zāli priecīgu ļaužu, kļuva tik labi kā senās dienās Eslingenā. Tēlotāji savu uzdevumu veica atzīstami labi. Izrādes centrā Irma Graudiņa, būdama kustīga, un šķelmīga Leksīte, mazajā skatuvē veikli skraidīdama un līdzās tēlojumam ar rūpīgu režisores aci pārējos pārredzēdama. Ar atzinību jāmin Cūpa kundzes tēlotāja Līna Karlsona, kuras skatuviskā drošība liecināja par zināmu rutīnu.

Notāru atveidoja Emīls Mazutis, dodams pasmaga cilvēka atveidu, viņam teicāma, skaidra izruna, tikai gausinājums pārāk uzsvērts.

Cērpu Jāņa lomā redzējām Arvīdu Grantu, kas arī nav pirmo reizi uz skatuves. Grants jutās drošs un iznesīgs, tomēr tēlojumā brīžam pārgāja vieglas komēdijas plāksnē.

Sevišķi no jaunajiem tēlotājiem jāatzīmē Ilga Niedra Lilijas lomā. Jaunā aktrise tēloja pirmo reizi, bet, neraugoties uz satraukumu, — pārliecinoši un dabīgi. Ja viņa neapsīks, tad mūsu teātris ar viņu būs daudz ieguvis. Ellas lomā bija Marija Petere, vēl nedroša, neatraisījusies taču palika atmiņā ar labu ārējo atveidu.

Edvīns Skapsts tēloja Valdi, parādīdams sevi tā, ka rodas cerība, — šeit varētu izaugt teicams tēlotājs mīlētāju lomām.

Dekorātors Viktors Laiviņš bija darinājis gaumīgas piemērotas dekorācijas.

Priekškaram atveroties, aplausiem skanot, tēlotājus un technskā darba veicējus uz skatuves sveica Montreālas latv. b-bas priekšnieks Lagzdiņš, Žīgurs no KLN. Dr. A. Valdmanis no Ottavas latv. b-bas, Birūta Senkeviča no „Brīvās Balss" un latv. organizācijām Toronto. Svinīgo brīdi noslēdza Irma Graudiņa nolasot dziļi izjustos Mārtiņa Zīverta sveicienus no Zviedrijas krasta. Priekškaram aizveroties dažs labs ievaicājās — „Kad būs atkal kāda izrāde!"

Irma Grebzde

KULTŪRAS CHRONIKA

Latviešu-lietuviešu vienība aicina savas nodaļas, kā arī latviešu un lietuviešu apmetnes visā pasaulē 28. novembrī veltīt latviešu un lietuviešu vienības daudzināšanai. LLV nolūks ir padarīt 28. novembri par pastāvīgu svināmo dienu, kas veltīta aistu vienības idejai. Šajā dienā 1561. gadā Viļņā Livonijas un Lietuvas pārstāvji noslēdza līgumu par vācu padošanos Lietuvas un Polijas valdniekam Sigismundam Augustam. Līguma rezultātā likvidēja Vācu ordeni un Rīgas archibīskapa valsti un Livonija tika apvienota ar Lietuvu.

Berimora teātrī Ņujorkā 800. izrādi piedzīvojusi amerikāņu rakstnieka Tenesija Viljemsa luga „Ielu dzelzceļa vagons, kas saucas ilgas". Luga, ko pašreiz ar lieliem panākumiem izrāda arī Londonā un Parīzē un pašreiz iestudē arī Minchenē, ir piektais nopietnais darbs, kas pēdējo 30 gadu laikā ASV izrādīts tik daudz reižu.

Angļu izcilākā aktiera sēra Laurensa Olivjē vadībā Italijā uzņems trešo Šekspira filmu — pēc Indriķa V un Hamleta — Karali Līru. Tapat kā Hamletā, ko pašreiz sāk izrādīt arī Vācijas kinoteātros, arī Karalī Līrā Olivjē reizē būs režisors un galvenās lomas tēlotājs.

Rietumvācijas universitātēs pēdējos trijos semestros caurmērā bijuši 60.000 studentu, no kuriem ceturtā daļa studē medicīnu, ap 20 proc. filozofiju un paidagoģiju, nedaudz mazāk tieslietas un ap 14 proc. dabas zinātnes. Citās fakultātēs studentu skaits ievērojami mazāks. Ārzemnieku skaits, kas pirms trim semestriem bijis 4500, pēdējā noslīdējis uz 3000. Studentu skaita ziņā lielākā ir Minchenes universitāte, seko Bonna, Hamburga un Getingena.

Divi angļu filmu producenti uzņems krāsu filmā Ofenbacha operu Hofmaņa stāsti, diriģējot sēram Tomasam Bīčemam. Prologu uzņems Vācijā, bet pārējās epizodes—Francijā, Venēcijā un Anglijā.

Garīgā tukšuma nav

(Turpinājums no 7. lpp.)

ram šajā laikmetā prasīt arī lielākas formu valodas, resp. mākslas radītās vērtības. Šīs vērtības meklēt mēs varam tikai sākot ar XIX g. simteņa otro pusi un ar XX g. simteni

Kaut arī, kā raksta autors to aizrāda, mūsu nacionālās kultūras politika kliboja un vadošās personas tajā nav pratušas saskatīt vērtīgāko kā arī veicināt to radītājus, tomēr nevaram teikt, „ka mums nav garīgi uz ko atsaukties ne tikai rakstniecībā, bet nereti arī zinātnes nozarēs..." Nerunājot plašāk par zinātnēm, var aizrādīt kaut uz to, ka mūsu valodnieki veikuši lielu darbu, veidojot mūsu valodu; bet kas attiecas uz rakstniecību, tad viņa bijusi un ir pamats, uz kura balstās mūsu garīgā kultūra. Varbūt profesors Blese vārdos „nav garīgi uz ko atsaukties" ieliek citu saturu, proti, to, kas pateikts raksta pašā sākumā: „Mums ir teicami panākumi mākslās, literātūrā, zinātnēs. Mums ir izcili sasniegumi, bet vai mums ir arī visaugstākās virsotnes? Mums ir daudz talantīgu veikumu, bet vai mums ir ģeniāli darbi?... mēs vēl neesam pietiekami dziļā bagātā un niansētā veidā aptvēruši mūsu dienu vispārīgo cilvēcīgās kultūras problēmatiku. No rietumu viedokļa mēs šajā ziņā esam vēl drusku elementāri..." (Citāts no prof. Jureviča raksta. Red.) Tā tad, vai mums ir augstākās galotnes un ģeniāli darbi? Otrkārt, mēs neesam aptvēruši vispārīgo kultūras problēmatiku un treškārt, mēs esam vēl drusku elementāri.

II

Runādams par mūsu klasiķiem Raini un Virzu, es teicu, ka mēs esam sasnieguši Eiropas nāciju līmeni. Bet vai arī augstākās galotnes, resp. vai mums ir ģeniāli darbi? Kaut arī mēs būtu ļoti piesardzīgi un Virzas darbus nevērtētu no šī viedokļa, tad par Raiņa traģēdijām Uguns un nakts, Indulis un Ārija, Spēlēju, dancoju, Jāzeps un viņa brāļi, Zelta zirgs ir jāsaka, ka tie ir ģeniāli darbi, un ja par Ibsenu rakstīja, ka viņš ir vērtējams kā nākošais pēc Šekspīra, tad Raiņa minētās traģēdijas nav zemāk vērtējamas par lielā ziemeļnieka darbiem. Ģeniāli darbi mums ir arī citās mākslas nozarēs.

Tagad par vispārīgo kultūras problēmatiku. Man nav gadījies lasīt darbus, kas plašāk un dziļāk aplūkotu un risinātu vispārīgos kultūras jautājumus, kā to ir darījis mūsu lielākais domātājs Voldemārs Reiznieks. Viņa darbi liecina, ka abstraktā domāšana nav mūsu vājā puse. Un kā pie grieķiem Sokrata, Platona un Aristoteļa personās viņa sasniedza ziedu laikus klasiķu un pēcklasiķu laikmetā, tā arī pie mums šīs abstraktās domāšanas spējas varēja parādīties un ir parādījušās tajā pašā laikā, jo mēs patlaban beidzam pārdzīvot savu klasiķu laikmetu un pārejam nākošajā — tēlojošā reālisma posmā. Agrāk valdošās lirikas vietā pamazām izvirzās stāstošā proza; mums ir apdāvināti un jauki prozaiķi, kuru vidū Anšlavs Eglītis ieņem ļoti redzamu vietu. Viņš nav mazvērtīgāks par pasaules slavu guvušo krievu rakstnieku Turgeņevu. — Ja šajā rakstā minu tik maz latviešu rakstnieku vārdu, tad ne tāpēc, ka viņu mums trūktu, bet runa ir par „augstākām galotnēm" kuru nevienas tautas rakstniecībā nav daudz un, otrkārt, par rakstniekiem, kuri eventuāli varētu tikt ievēroti starptautiskajā forumā, lai gan, runājot par pēdējo, piesardzīgi jāpiezīmē, ka tam ir arī savas modes kaprīses.

Mums ir augstākās galotnes, bet... šis bet mūs ved atpakaļ uz jau minēto nacionālās kultūras, resp. arī mākslas politiku, uz kuras kļūdām pareizi aizrāda raksta autors prof. Blese. Ja šīs kultūras politikas vadlīnijas bieži ir bijušas greizas, tad tas lielā mērā atkarāsies no neprašanas novērtēt mūsu jau radītās un topošās vērtības. Bet ko lai saka rietumi? Kā lai viņi iepazīstas ar tām? Vai mums ir tiesības prasīt, lai tie bieži nejaušie mūsu dzīves vērotāji, kuriem gadās saskarties ar mums, mūsu mākslas un garīgās dzīves parādībās labāk orientētos, kā mēs paši? Un ja arī tas reizēm notiek, vai mēs arvienu respektējam viņu spriedumus sevišķi ja tie nesaskan ar mūsējiem?

Vērtēt ir grūti un sevišķi jaunradošo lielo garu darbus, jo tie lauž vecas tradicijas, jau nodibinājušos ieskatus; vērtējot ir jāatsakās no personīgām, grupu un politiskām simpatijām. Bet tas ir jādara, uz to spiež mūsu stāvoklis citu tautu vidū un tas, ka mēs tiekam vērtēti, ka mūs un mūsu kultūru liek uz svara kausiem, jautājot, cik mēs esam vērti cīņā par patstāvību. Šajā sakarībā prof. Bleses raksts bija vairāk kā vajadzīgs. Bet būsim taisnīgi paši pret sevi.

Es lūdzu baltu filologu palīdzību

Latvijas apgāds izdevis Ilonas Leimanes romānu Mātes cilts. Autore savu darbu, kas aptver 251 lappusi, nosaukusi par romānu. Neesmu nedz kritiķis, nedz speciālists literātūras jautājumos, taču mani kā lasītāju interesē jautājums, kas, laikam, nebūs pagājis secen arī citiem, proti — jaunvārdi.

Atceros, skolā mūs kādreiz mācīja, ka katra literāra darba pamatprasība ir skaidrība. Ilonas Leimanes grāmatu es nevaru saprast, jo tā mudžēt mudž no nesaprotamiem vārdiem. Kā nespeciālists neņemos spriest, vai šie vārdi ir provinciālismi, senvārdi vai varbūt pašas rakstnieces darināti. Pavisam šādu man nesaprotamu vārdu visā grāmatā ir 143, tātad, gandrīz, viens uz lappusi. Dažus daļēji varēju atšifrēt pēc teksta, lai gan neesmu pārliecināts, ka arī tos sapratu pareizi.

Kā, piemēram, lai saprot: „...krūjīgiem" soļiem aizgāja šoreiz pavisam", „...centras dabas sieva", „...bija likusies kā podstāža", „priecīgi un gavelīgi viņš iekrita tiem starpā", „var sabļugt sēne...", „...jāstaigā ar pušainu abuli" utt. Tāpat, pēc teksta nevarēju atšifrēt, kas ir būska, mārksna, časkas, meteklis, lāmis, mekšītis, izkāselēties, ērsts, glesot, gūrāties, ciļīgi, kansts, kuibene, atgultne un tā joprojām.

Mums, saprotams, nevarētu būt nekādu iebildumu ne pret jaunvārdiem, ne provinciālismu. Arī Jaunsudrabiņa darbos daudz provinciālismu, bet tie saprotami arī tādiem lasītājiem, kas nav cēlušies no Jēkabpils apriņķa. Rakstnieka valoda liecina par iekšēju nepieciešamību un izaug no apkārtnes un tām tradicijām, kas arī Jaunsudrabiņa talantam devušas spožumu. Ja esmu maldījies, lai Ilona Leimane man piedod, bet rodas iespaids, ka rakstniece par visu varu centusies būt oriģināla. Ja šo cenšanos jūt arī lasītājs, literārais darbs bieži vien kļūst nebaudāms. Kādu aistētisku pārdzīvojumu, piemēram, var dot šāds teikums: „Meitas, atsviestām galvām, smiekloja un jukšoja ar savām pretpusēm."

Lai neizplūstu, esmu minējis tikai dažus piemērus. Var domāt, ka Ilona Leimane ar romāna valodu mēģinājusi radīt fonu darbībai, kas risinās zviedru laiku beigās. Bet tad, ne no šā, ne no tā, 81. lappusē lasāms: „Taisnā līnijā tas nav vairāk kā jūdzes gājiens..." Vārds līnija vairs nekādi neiederas stilā, jo jāšaubās, vai tā laika cilvēki to pazina.

Ja Ilona Leimane vēlējās pakalpot latviešiem un laist tautās vārdus, kas kuplinātu mūsu valodu, grāmatas beigās bija nepieciešams pielikums ar izskaidrojumiem. Bez Mīlenbacha vārdnīcas šie vārdi nebūs saprotami, un mēs nekādi nevarēsim izskaidrot savai jaunajai paaudzei, vai „depīgs puisis" nozīmē lempīgu vai padumju puisi, kādā nozīmē šo vārdu lieto arī bavārieši. **J. C.**

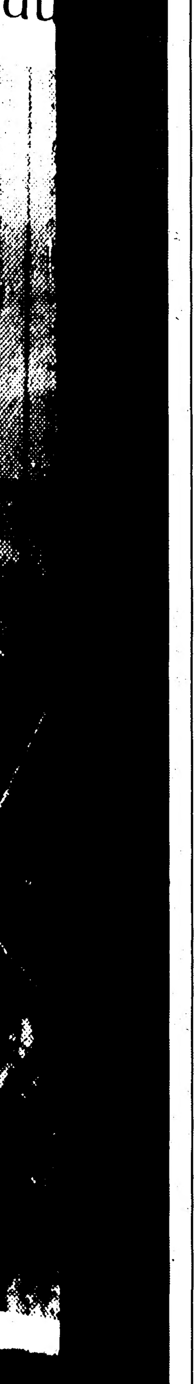

Mazais izceļotājs Džekijs — „parlementa bēbijs"

KONGRESS PIEŅEM LIKUMU ZĪDAIŅA IECEĻOŠANAI, BET POLICIJA IZRAIDA NO ASV ŠVEICES SKAISTUMA KARALIENI

Pirmo reizi Amerikas vēsturē Kongress pieņēmis likumu par vienu divgadīgu zīdaini. Likums bijis nepieciešams, lai sagādātu ieceļošanas iespēju rumāņu bārenim Džekijam G., kas priekš pusotra gada satiksmes lidmašīnas katastrofā ceļā no Bukarestas uz Prāgu vienīgais no 22 pasažieriem un apkalpes locekļiem palika dzīvs.

Apbrīnojama bija Džekija izglābšanās. Pa kādu lūku, kas, lidmašīnai atsitoties pret klintīm, atsprāga vaļā, viņš izkrita lielā lokā, gāzās lejup un pilnīgi neievainots aizķērās kuplā lapu koka vainagā. Katastrofā abi zēna vecāki nosités, un arī viņš pats atradās briesmās, jo tikai pēc vairākām stundām, kāds palīdzības komandas loceklis nejauši atrada mazo pasažieri kādas kļavas lapotnē, vairāku simtu metru attālumā no lidmašīnas gruvešiem.

Bet ar to zēna problēma vēl nebija atrisināta. Kas būs ar Džekiju tālāk? Kopā ar vecākiem viņam gan bija atļauts ieceļot Savienotajās valstīs, bet viens viņš to nedrīkstēja, kaut arī viņam Amerikā dzīvoja vecaistēvs ar vecomāti. Abi vecie ieinteresēja un piesaistīja visu savu pazīstamo un draugu pulku, lai par bāreni palikušo mazdēlu dabūtu uz ASV. Beidzot abi vecīši bija panākuši arī enerģiskā demokrātu pārstāvja tautas vietnieka namā Dolingera atbalstu, kas ierosināja Kongresā „speciāllikumu" par Džekija G. ieceļošanu. Viņš arī panāca šī likuma pieņemšanu.

Tagad, kad kļavas lapotnē atrastais pusgadu vecais zīdainis pārvērties divus gadus vecā blondā un zilacainā zēnā, beidzot kongresa reportieri ar lielu troksni un neskaitāmām zibspuldzēm sagaidījuši mazo ieceļotāju Ņujorkā un savās milzu reportāžās to iedēvējuši par „parlamenta bēbiju".

*

Ne mazāku sensāciju amerikāņu reportieriem sagādājusi Šveices skaistuma karaliene Marta Frika, kas uzstājās ar dejām lepnajā Floridas peldvietā Miamo. Programmas vidū to apcietināja policija. Izrādījās, ka skaistā gaišmate 1948. gadā kopā ar savu vīru ieradusies ASV ar ieceļošanas vīzu uz noteiktu laiku. Tagad vīzas derīguma termiņš sen jau pagājis, un, kaut gan Frika parakstījusi līgumu ar Foxa filmu sabiedrību par strādāšanu filmā, policija viņu apcietinājusi un izraidījusi no ASV. Ar jaunu vīzu viņa nākamgad atkal varēšot ieceļot ASV. (š)

RAIBĀ PASAULE

* Klīvlendietis Čarlijs Lupica sasniedzis jaunu rekordu: 72 dienas viņš nosēdējis uz ļoti niecīgas platformas, kas novietota augsta masta galā virs viņa mājas.

* Kuchenas ciemā, Vācijā, paniņu atvešanu no pienotavas paziņo ar sirēnu, kuras skaņa ļoti līdzīga ugunsgrēka sirēnas skaņām. Pēdējo reizi, kad ciemā izcēlies ugunsgrēks, iedzīvotāji, izdzirduši sirēnu, steidzās uz ielas ar podiem pēc paniņām.

* Pēc Vācijas parlamenta vēlēšanām kāds Getingenas iedzīvotājs lūdzis vēlēšanu komisiju izsniegt viņam apliecību, ka viņš neesot balsojis. Varot pienākt diena, kad šāda apliecība viņam lieti noderēšot.

Mūsu paukotāji ASV var cerēt uz panākumiem

Zigurda Kaktiņa sporta vēstule Latvijai no ASV

Diezgan bieži dzirdam par mūsu sportistu startiem Austrālijā, Anglijā, Kanadā uc., bet nekas nav dzirdēts par tās lielās sporta ļaužu saimes gaitām, kas nokļuvusi ASV.

Pēc 3 mēnešu vērojumiem un personīgas pieredzes Jaunanglijā — Konetikatas, Masačuzetas, Mēnas, Ņuhempširas, Ņudžersijas un Ņujorkas štatos, secinu, ka visur kur atliek laika sporta priekam, bet vismazāk tā ir ASV. Emigrantu šeit ierauj nežēlīgā ikdienas cīņā par eksistenci: vieninieki un bezbērnu pāŗi kļūst tā saucamie „dolaru vergi", jo cerības tikt pie turības absorbē visu, bet ģimenes cilvēki uzņemas neparasti smagu cīņu par dzīvokļa un uztura nodrošināšanu bērniem (protams, tā tas ir pilsētās, kur ģimenēm ar bērniem telpas izīrē tikai par divkāršu maksu un vairāk). Neierastie apstākļi un bieži smagais fiziskais darbs sportistiem uz laiku liek piemirst visu pārējo. Ja kāds brīvs brīdis rodas, tad katrs cenšas to izmantot, mācoties valodu vai apmeklējot vakara skolas.

No otras puses, mūsu sasniegumu līmenis visumā nav tāds, ka ar to ASV sporta dzīve varētu vērst uz sevi ievērību. Labākie basketbolisti un ledushokejisti, nerunājot nemaz par vieglatlētiem, te būs tikai iesācēju mērogā vērtējami, jo šajos sporta veidos ASV ir suverēna. Varbūt vienīgais sporta veids, kur var cerēt uz panākumiem, ir paukošana. Šķērslis tikai tas, ka pauko vienīgi lielākās pilsētās un dažkārt koledžās un universitātēs, un šis sports te ļoti dārgs.

Esmu paspējis diezgan sīki iepazīties ar Jaunanglijas paukošanas līmeni, bet nevaru vēl izteikties par Ņujorkas un Kalifornijas paukotājiem, kas ASV arī ir labākie šā sporta pratēji. Šeit paukošanas līmenis caurmērā nav augstāks par mūsu meistarklases vidējo sniegumu. Ļoti pārsteidz instruktoru vājās zināšanas. Dažkārt nākas sastapt paukošanas „instruktoru", kas pat neprot visus 3 paukošanas veidus. Koledžas un universitātes dotu daudz spējīgākus paukotājus, ja būtu vairāk lietpratīgu instruktoru. Pa lielākai daļai šis darbs ir neatalgots, tāpēc arī grūti atrast kandidātus, un, piemēram, Masačuzetas štatā 9 YMCAs nodaļas veltīgi meklē instruktoru paukošanas nozarei. Nav brīnums, ka šādā veidā rodas „paukotāji", kam trūkst pat elementāro zināšanu.

ASV paukošanas savienībā AFLA apvienoti 5 klašu paukotāji: 1) tā sauc. debitandi, 2) iesācēji, 3) juniori, 4) seniori, 5) olimpiskie paukotāji. 4. un 5. klašu paukotāji (ap 200 kopskaitā) izcīna ASV meistarnosaukumus un 5. klase gatavojas olimpiskajām cīņām. Pārsvarā ir floretes, bet vismazāk paukotāju ar zobenu. Mūsu labākie zobena meistari varētu nopietni cerēt uz vietu senioru klasē. Sievietes ir nesalīdzināmi spējīgākas.

Mans darbs, cik to varu veltīt paukošanai, norit Bostonā, kur esmu Bostonas YMCAs instruktors un Bostonas paukošanas kluba zobena klases vadītājs. Ko darīt būtu bezgala daudz, bet, diemžēl, laika tam varu veltīt ļoti maz (amatieri nav atalgoti). Mēģinu iekārtot savu paukošanas skolu, lai varētu strādāt atkal arī ar tautiešiem, bet te nu esmu liela jautājuma priekšā — profesionālisms vai amatierisms. Lai cik vilinoši būtu ASV meistaru lauri vai, mazākais, Jaunanglijas meistara gods — šeit dzīve nepazīst sentimenta, un katrs dolars bērnu nodrošināšanai liekas vērtīgāks par medaļu un diplomu kaudzēm. Ļoti smagie darba apstākļi fabrikās nakts maiņās, tuvošanās 40 gadiem, dipīšu sapņa īstenošana — kādreiz labāk paēst — būs smagi faktori par izšķiršanos profesionālisma labā. Bet šā vai tā, paukošanu es nepiemirstu, un nezinu, vai pagaidām ASV neesmu vienīgais latviešu sportists, kas nevien var turpināt savas gaitas, bet arī būt autoritāte jaunajā dzīves vietā, pārstāvot latviešu sporta labo slavu. Biju uzaicināts un piedalījos Jaunanglijas štatu YMCAs nodaļu sporta konferencēs kā lietpratējs paukošanas sportā un tāpat esmu piedalījies AFLA (amerikāņu amatieru paukotāju līgas) Masačuzetas štata nozares programmas izstrādāšanā šāsziemas sezonai.

Lūdzu visus mana sporta draugus rakstīt par savām veiksmēm vai rūpēm uz adresi: 754 Parker St. Roxbury 20, Mass., USA.

Masačuzetā, ASV, novembrī.

Zigurds Kaktiņš

Sengvardenas sportisti izklīst

Līdz ar Šengvardenas latviešu nometnes sadalīšanu izklīst arī šejienes sportistu saime, no kuras visrosīgākā bija jaunatne, kā pagājušā sezonā sacentusies 22 vieglatlētikas sacīkstēs. Jauno sportistu lielākā daļa dodas uz Oldenburgu-Omštedi, daļa uz Ereli (Oerel), bet pāris vēl pagaidām paliek Sengvardenā. No YMCAs/YWCAs sportistiem uz Kanadu devies basketbolists un volejbolists Al. Zasters, bet uz ASV basketbolists un volejbolists A. Jankēvics. Atlikušie basketbola un volejbola vienības dalībnieki un vairāki jaunatnes basketbolisti un volejbolisti pārceļas uz Ereli, un paredzams, ka tur varēs sastādīt samērā spēcīgu volejbola, bet it sevišķi basketbola vienību. G. G.

Somi arī ārpus dzimtenes ir sporta tauta

Startējot pagājušā vasarā Kanadā no somu sporta kluba A. C. Sudbury, varēju tuvāk iepazīties ar somu vieglatlētiem Kanadā (somiem šajā apgabalā ir prāvas kolonijas). Man bija izdevība piedalīties 10. somu sporta svētkos Sadberijas pilsētā. Par plašo programmu un dalībnieku skaitu liecina tas, ka svētki risinājās 3 dienas un sacensības sākās jau pl. 10 no rīta, bet beidzās tikai pēc pl. 20. Ne reti nācās piedzīvot gadījumus, kad ģimenes galva uzvarēja sacensībā senioru grupā, dēls junioru vai vispārējā, bet ģimenes jaunākā atvase meiteņu grupā. Tas rāda, ka somi arī ārpus savas dzimtenes ir īsta sporta tauta. Arī skatītāju šajos sporta svētkos bija pāri par 2.000 no pilsētas 36.000 iedzīvotājiem, bet Manitobas apgabala meistarsacīkstēs Vinipegā pagājušā gadā nevarēja saskaitīt vairāk par 200 skatītājiem, kaut gan pilsētā ir 350.000 iedzīvotāju. Tagad, pēc šeit redzētā, nebrīnos par somu fainomenālajiem pasaules rekordiem un augsto caurmēra līmeni sportā, ne arī par viņu varonīgajām cīņām pret iebrucējiem.

Mans pagājušās sezonas labākais sacīkstēs sasniegtais rezultāts šķēpa mešanā ir 50,84 m; pavasarī treniņā savainotais elkonis neļāva sasniegt vairāk.

Sadberijā, novembrī.

Ed. Purgailis.

PASAULES SPORTA LAUKUMOS

Holandes vieglatlētikas savienība attaisnojusi izcilo vidusdistančnieku Villiju Slijkhuisu, kas bija apsūdzēts par amatierisma noteikumu pārkāpšanu; vieglatlētikas savienība paskaidrojusi, ka radio aparātu pieņemšana par balvu nevarot notriept „tīro amatieŗa tērpu".

45.000 cilvēku defilēja gar lidmašīnas katastrofā bojā gājušā franču boksera Marsela Serdāna šķirstu pirms viņa mirstīgo atlieku apbedīšanas Kasablankā. Serdāna bēres izvērtās tādā triumfā, kāds pēdējā gaitā parādīts reti kādam sportistam.

Pasaules meistars šaušanā ar pistolēm Buenosairesā kļuva šveicietis Kellers, bet vienību vērtējumā šajā disciplīnā uzvarēja ASV. Šaušanā ar mazkalibra šautenēm pasaules meistartitulu izcīnīja amerikānis Džeksons un arī vienību vērtējumā uzvaru guva ASV.

Austrālieši un basketbols

SPORTA VĒSTULE LATVIJAI NO AUSTRĀLIJAS

Kad austrāliešu basketbols „rādīsies pasaulei", nav vēl zināms, bet vēlākais 1956. g. Melburnas olimpiskajās spēlēs tas noteikti notiks. Basketbolu te spēlē ļoti daudz, taču tas nav sporta veids, kas izpelnījies vietu gaŗiem aprakstiem avīzēs. Ir tikai niecīgas atzīmītes. Iespējams, ka imigrantiem priekšdienās kaut ko izdosies „sakurināt", kaut austrālietis ir tikpat konservātīvs kā anglis un viss, kas jauns, viņam šķiet „aizdomīgs!" Vismaz vēl šodien atbraucēju basketbolistiem savs stāvoklis šejienes sporta dzīvē sūri un grūti pašiem jāizcīna. Esmu saņēmis dažu mūsu krietnu basketbolistu vēstules no Vācijas ar lūgumu paraudzīties pēc kādas treneŗa vietas. Ja cilvēks pats nav te, tas ir neiespējami un, domāju, gandrīz tikpat neiespējami, ja trenēt gribētājs atrodas Austrālijā. Lūk, mazs piemērs: Adelaides latvieši pamatīgi uzvarēja to Dienvidaustrālijas izlases vienību, kas nesen Austrālijas meistarsacīkstēs Hobartā izcīnīja 3. vietu, taču paies varbūt vēl ilgāks laiks, kamēr kādam latvietim uzticēs reprezentēt dienvidaustrāliešu krāsas. Tamlīdzīgu piemēru netrūkst, kaut lēnām stāvoklis izvirzās mums arvien labvēlīgāks.

Un tomēr — Austrālija top par basketbola zemi. Šā kontinenta visās malās pašreiz spēlē arī latvieši. Viena no ievērojamākajām basketbola citadelēm ir Melburna, kur tagad mīt liels skaits latviešu basketbolistu un mūsu sportistu mīļais paziņa Leonas Baltrūnas, kas kādreiz Lietuvai palīdzēja izcīnīt Eiropas meistartitulu. Viņš pastāsta: „Sākumā neticēju, ka Melburnā ir vairāk nekā 200 vīriešu basketbola vienību. Vēl vairāk biju pārsteigts, kad kādā sestdienas pēcpusdienā Royal Park 18 basketbola laukumos reizē spēlēja 36 sieviešu izlases. Tagad man jau skaidrs, ka Melburnā basketbola sportam ir tik labi apstākļi, kā varbūt reti kaut kur citur pasaulē. Tieši šīs pilsētas sirdī atrodas skaistais Excibition parks, kurā paceļas milzīga celtne ar augstiem kupoliem, skaidri saredzamiem no visām Melburnas malām. Tur iekārtoti 6 jauki basketbola laukumi. Melburnas meistarsacīkstēs augstākās klases vienības iedalītas 8 grupās. Interesantākais, ka katru grupu pārzina atsevišķa basketbola savienība. Oficiālajās sacīkstēs tagad startē arī latvieši un lietuvieši, kas izcīnīja tiesības spēlēt Viktorijas meistarsacīkšu finālā, kur sastapās tikai štata 6 labākās vienības. Lietuviešu piecnieks AGM ieguva 3. v., bet latviešu izlase Rīga 5. vietu. Baltieši rādīja visštrākо spēles veidu." Tā stāsta Baltrunas. Rīgas sastāvu, kuŗa „zvaigznes" ir H. Turss un P. Bumbērs, tagad papildina arī sprinteris A. Priednieks, kas sācis strādāt Melburnā.

Baltiešu basketbolistiem sava vienība ir arī Austrālijas otrā miljonu pilsētā Sidnejā. Patiesībā tas ir gandrīz pilnīgs latviešu pulciņš, jo vienīgais „ārzemnieks" skaitās lietuvietis Greckauskas. No latviešiem spēlē R. Bērziņš, Sproģis, Kerjāns, Strautnieks, Tauriņš, Lāčgalvis un Klauverts. Nupat Sidnejā darbs sagādāts arī A. Pičevskim, kas nozīmē vienības ievērojamu pastiprinājumu. Baltiešu izlase pašreiz spēlē Sidnejas vasaras turnīrā, kur gūst krietnas sekmes, ar noteiktām izredzēm piedalīties finālā. „Lielais loms" bija 36—33 (12—18) uzvara pret Sidnejas meistarvienību East Sydney. No šī piecnieka 4 spēlētāji ietilpināti Nūsautvelsu reprezentējošā vienībā, kas šogad uzvarēja Austrālijas meistarsacīkstēs. Sidnejas baltiešiem ir padomā bagāts „krusttēvs" — kāds austrāliešu sporta klubs, kas rūpēsies, lai mūsu puišiem nebūtu nekādu materiālu upuru.

Arī Adelaidē latviešiem ir ļoti spēcīga vienība, bet pavisam bēdīgi bija tie mūsu basketbolisti, kas pirms dažiem mēnešiem izkāpa Frementles ostā. Viņi nedomāja, ka kādreiz vairs būs izdevība no koferu dibena izvilkt basketbola zābakus. Izrādījās citādi. Kādā tējas pēcpusdienā par mūsu sportistiem ieinteresējās Pertas 2 klases University Team. Austrāliešu interese pieauga, kad baltieši (Rings, F. Blicavs, Mazajevskis, J. Bernšteins, lietuvietis Ginčauskas u. c.) mājiniekus viegli uzvarēja 47—21. Arī visās pārējās spēlēs ar šo un citām austrāliešu vienībām izteicās līdzīgs imigrantu pārākums. Spēcīgo 1. klases vienību Combine mūsu ļaudis uzvarēja 39—17. University Team saistīja savā vidū latvieti Aug. Ringu. Rietumaustrālijā tagad basketbola sezona beigusies. Ir izredzes, ka jaunajā sezonā mūsu basketbolisti startēs meistarsacīkstēs kopā ar austrāliešiem. University Team izcīnīja meistarnosaukumu savā klasē, bet cīņā pārejas dēļ uz 1. klasi zaudēja divas sacensības, no kurām pēdējā beidzās 14—15. Rings no šiem 14 punktiem ieguva 12! Latviešu sportisti ar interesi gaida nākamo sezonu.

Nav šaubu: Austrālijā basketbols uzvests uz lielā ceļa. Ja nebūtu milzīgā plašuma un reiz izdotos kopā sanākt 10 šejienes mūsu izcilākajiem basketbolistiem, tad tā būtu vienība, kas rādītu īstu latvisku basketbolu. Šādu izdevību tomēr laikam, vismaz tik drīz, nesagaidīsim. Protams — žēl!

Kanberā,

Arnolds Smits

Vācu vieglatlēti trešajā vietā Eiropā

Zviedru ievērojamais sporta laikraksts Idrottsbladet publicējis pārskatu par Eiropas vieglatlētikas aizgājušās sezonas sasniegumiem. Kopvērtējumā pirmo vietu pārliecinoši ieņem Zviedrija, kuŗai ar prāvu punktu starpību seko Somija. Savu agrāko izcilo vietu starptautiskajā vieglatlētikas sportā arvien vairāk sāk ieņemt Vācija, kas pēc zviedru vērtējuma šogad izvirzījusies trešajā vietā Eiropā. Eiropas labāko vidū vācu atlēti minēti septiņās disciplīnās: 100, 200, 400 un 800 metros, augst- un tāllēkšanā un vesera mešanā. 100 m vācieši Fišers, Pešs un Vitekinds kopā ar angli Beiliju ieņem pirmās vietas — 10,4 sek., 200 m Likess, Luters un Šreibers ar 21,6 sek. ir 7.—9. v., Huperts 400 m ar 47,8 sek. aiz itālieša Sidi, kas uzrādījis 47,7 sek., ieņem 2. v. 800 m Ulcheimers ar krietno 1:50,8 min. sasniegumu izvirzījies goda pilnajā 3. v., un par viņu labāk skrējuši tikai zviedri Ābergs un Lindgārds 1:50,0. Augstlēkšanā Nako un Langhofs ar 1,97 m ir 8. un 9. vietā, bet tāllēkšanā Kreilichs un Luters ar 7,58 resp. 7,53 uzrādījuši labākos sasniegumus Eiropā; bez tam vācieši atrodami arī 6., 7. un 10. v. Vesera metēji Štorchs un Volfs ar 57,64 un 56,38 ir 3. un 4. v. Eiropas labāko sarakstā.

IZLABOJUMS

Pagājušā Latvijas numurā informācijā par amerikāņu joslas latviešu šacha meistarību ieviesusies kļūda. Informācijā teikts, ka Elmāram Zemgalim un Leonīdam Dreibergam katram bijušas 4 uzvarētas un 4 zaudētas partijas, bet jābūt — 4 uzvarētas un 4 n e i z š ķ i r t a s partijas.

Gaisa akrobatu jaunākais „nāves brauciens" 3000 m augstumā

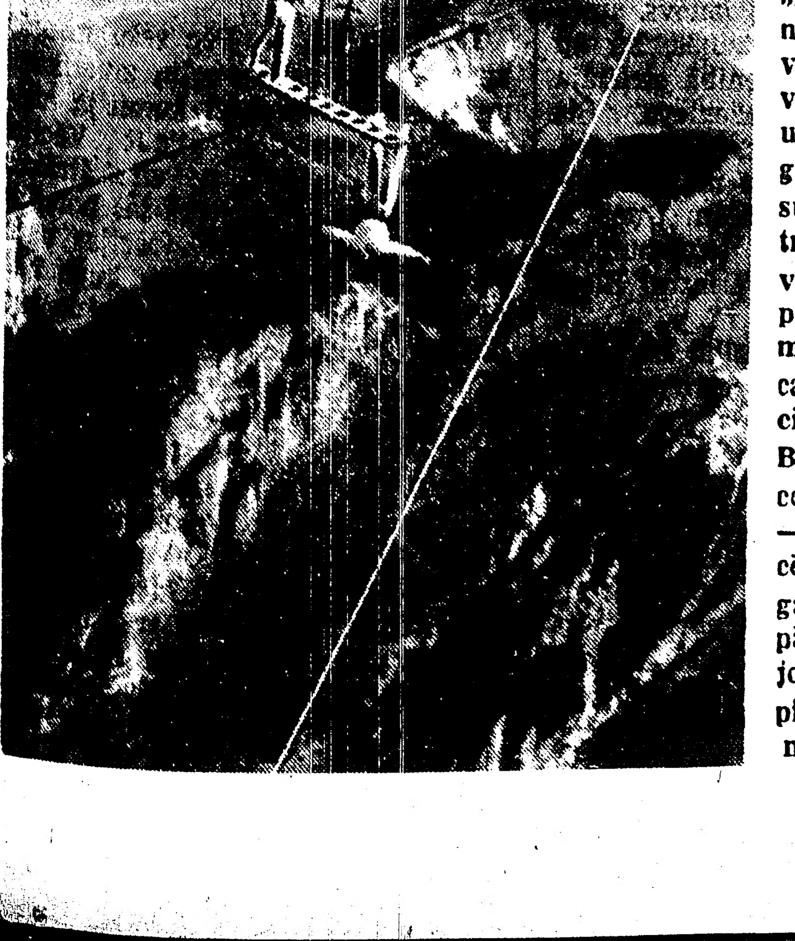

Aizvien trakāk

Mūsu lasītāji varbūt atcerēsies gaisa akrobātu pāŗa Gizelas Lenertes un S. Bacha „pastaigas gājienu" mākoņos — virves deju no Bavārijas Cugšpices uz Tiroles Alpu galotni. Šeit, mūsu attēlā redzama trijotne — Siegvards Bachs ar pavadoņiem — demonstrējuši neticamu „nāves braucienu" — arī no Bavārijas Cugšpices uz Tiroli, bet — motocikla braucējam stāvot uz galvas un abiem pārējiem balansējot pie motocikla piekārtajās kāpnēs. (š)

1949. g. 25. oktobrī Cut. Bank, Montana, USA, miris bijušais 7132. Labor Service Company (Engineer Construction-Latvian) loceklis

Jānis Minkevics

dzimis 1900. g. 20. oktobrī, Līvānos.

Viņu mīļā piemiņā paturēs

7132. L. S. Co. rotas komandieris un rotas vīri.

1949. g. 12. nov. pēc grūtām ciešanām Zaickotenes slimnīcā mira bijušais Latvijas atbrīvošanas cīņu dalībnieks un 5. Cēsu pulka kaŗavīrs

Rūdolfs Bergs

dzimis 1896. g. 20. janv. Rīgā, apbedīts Blombergas latv. kapos.

Pēc viņa sēro

sieva, dēls trimdā un māsa dzimtenē.

SIRSNĪGA PATEICĪBA

visiem, kas piedalījušies mana vienīgā brāļa

Jāņa Galēja

izvadīšanā uz mūžību 8. g. 8. novembrī, bet it sevišķi Central Stores Depot latviešu vienības pr-kam Delmenhorstā A. Melbikša kungam, mācīt. Abakuka kungam un visiem viņa darba kollēgām.

E. Ķiploka. (544)

PATEICĪBA

Sirsnīgu pateicību izsaku mācītājam Vējiņa kgam par teikto sēru runu, Dr. Karpas kgam un skolotājam Avota kgam par manam vīram pēdējā ceļā teiktajiem atvadu vārdiem un Zubura kgam par palīdzēšanu. Tāpat mīļš paldies Blombergas nometnes latviešiem un bijušai Lādes nometnes latviešu kopai par krāšņiem vaiņagiem un puķēm.

(553) P. Bergs.

Izsakām dziļi izjustu pateicību visiem, kas piedalījās mūsu dēla

Žaņa Valentīna Dombrovska

izvadīšanā uz pēdējo dusu, par viņu sirsnību un bagātīgajām krāšņo vaiņagu un ziedu veltēm, kā arī mācītājam P. Grasmaņa kungam par skaisto runu.

Vecāki. (548)

Grāmatas par brīvu!

Iegādājoties pie mums mūsu izdotās grāmatas vismaz par DM 10.—, Jūs saņemat kā prēmiju 25 proc. apmērā pēc pašu izvēles latviešu vai svešvalodu grāmatas!

Pieprasiet katalogu līdz ar noteikumiem!

L. RUMAKA apgāds,

Würzburg, Central DP Camp. (545)

Turpinām pieņemt pasūtinājumus tautiskām un citādām

LELLĒM

KĀRLIS-LEONS SIRMULIS,

148, West 18-th Street, North-Vancouver, B. C., Canada. (543)

Savlaicīgi iegādājieties sev un nosūtiet radiem un draugiem ārzemēs

Kabatas PIEZĪMJU KALENDĀRU

linu audekla vākos, 96 lpp. Saturā: dažādās valstīs lietojamās svaru un mēru vienības, svarīgākās adreses izceļotājiem, pasta tarifi, vēsturisko notikumu pārskats Latvijā un emigrācijā un Latvija skaitļos. Telpa piezīmēm. Ērts formāts. Maksā DM 2.—.

SIENAS KALENDĀRU

uz krīta papīra, divkrāsainā iespiedumā, illustrēts dzimtenes skatiem. Maksā DM 1.—.

Izsūta pēcmaksā līdz 50 eks., aprēķinot 20% rabatu, bet virs 75 eks. — 25% rabats. Atsevišķiem pasūtinātājiem vēlams naudu iesūtīt iepriekš, pieskaitot pasta izdevumus.

ARVĪDS EGLĪTIS,

(24) Geesthacht Elbe, Lettenlager. (551)

Apgāds STARS piedāvā:

Prof. Dr. Z. Vītena

Fausta tēls pasaules literātūrā DM 1.20

Kārļa Ulmaņa ģīmetne ar īsu biografiju . . . . . DM 0,50

Izsūta tikai uz pēcm., maz. arī pret pastmarkām. Adr.: Kaiserhof, Zim. 7, Blomberg-Lippe. (546)

Iegādājieties

par izpārdoš. cenām no nelielā krājuma

	DM
J. Raiņa Indulis un Ārija, broš.	2.—
J. Jaunsudrabiņa Ziema, broš.	1.—
J. Jaunsudrabiņa Stāsti par maziem pilsētniekiem, broš.	0.70
Bērnu bilžu grāmata Māci mūs, māmulīte, broš.	0.70

Pieprasiet minētās grāmatas nometņu grāmatnīcās. Izsūtu pa pastu uz pēcmaksu. Atkalpārdevējiem 35 % atlaide.

Apgāds SELGA,

Kempten (Allgäu). Postfach 193. (540)

Pārdodams DZINTARS

(papīra nazis: 20 cm×2,5 cm×0,5 cm, sev. izdevīgs zeltkaļiem). Of ar Nr. 513. (513)

PASTMARKU KRĀJĒJI,

latvieši visā pasaulē, — vēlos rast iespējas mainīt pastmarkas. Jānis Lācis, 118, Floyer Rd., Birmingham 10, England. (540)

V.-leitn. Kārli Dekteri

un citus paziņas lūdz atsaukties Jānis Lācis no Balviem. Rakstīt: 118, Floyer Rd., Birmingham 10, England. (530)

Meklēju Nikolaju Driķīti

no Subates, 1946. g. dzīvoja Minchenes tuvumā. Ja kāds ko zinātu, lūdzu rakstīt: E. Šarkovskim, Motcombe Park, Shaftesbury Dorset, England. (541)

Ja kāds ko zinātu par

Arnoldu Kalniņu —

bijis Vācijā, Rosalie-Kaserne, Braunschweig, izceļojis uz Austrāliju, pēd. z. no Reballasting Gang, Yellowdine, West-Australia, — lūdzu ziņot māsīcai Benitai Eversonei, Stanington Childrens Sanatorium Nr. Morpeth, Northumberland, England. (542)

IRO starptautiskais meklēšanas dienests, Arolsenā, meklē:

Olgu A n t o n o v u, dz. 1935. g. 1. 4. Liepājā, dzīv. Liepājā, evakuēta ar bērnu dārzu uz Vāciju, pēd. z. 1944. g. nov.; Almu B a i d i n u, dz. 1872. g. 21. 2. Lindenē, dzīv. Rīgā, pēd. z. no kādas latv. nometnes Drezdenes apkārtnē; Ivaru B a l t a b o l u, dz. 1919. g. 31. 1. Rīgā, bijis Kēnigsbergā, pēd. z. no Dancigas; Gustavu H ū b e r t u, dz. 1924. g. 23. 11 Zalcburgā, pēd. z. 1945. g. 23. 3. no kādas slimnīcas Greifsvaldē; Alisi J a n k o v s k u, dzim. [illegible], dz. 1905. g. 22. 2 Sakenhauzenā, dzīv. Liepājā, pēd. z. no Johannisburgas, Ritprūsija; Voldemāru J ē k a b s o n u, dz. 1925. g. 11. 4. Mārupes pag., dzīv. Mārupes pag., pēd. z. 1944. g. okt. no kādas DP nometnes Vācijā; Aleksanderu J o f f i, dz. 1928. g. 20. 10. Rīgā, dzīv. Rīgā, evakuēts uz Dancigu, pēc tam nezin. virzienā; Hieronimu J o f f i, apm. 45 g. v., dzim. un dzīv. Rīgā, pēd. z. no Liepājas; Zigridu J o f f i, dzim. [illegible], dz. 1906. g. 14. 6. Rīgā, dzīv. Rīgā, evakuēta uz Dancigu, pēc tam nezin. virzienā; Helēnu J o h a n s o n i, dzim. Borovsku, dz. 1896. g., pēd. z. no Vācijas.

(550)

„Visinska kungs, brauciet mājās" saka Meknils Ņujorkā

Amerikāņu delegācija atgādina Višinskim Baltijas valstu likteni

Ņujorkā (I). — Jāatzīst, ka interese par Apvienoto nāciju sesiju stipri atslābusi, salīdzinot kaut vai ar pagājušo gadu. Sesijas darbs galvenokārt noris komisijās, un tikai laiku pa laikam Lekseksesā notiekošajās debatēs atskan pa skaļākam vārdam. Īsts vārdu duelis, un pat divi reizes, tomēr notika pagājušajā nedēļā, kad politiskajā komisijā atkal sadūrās austrumu un rietumu principiālās domstarpības. Vārdu sadursme šoreiz bija ārkārtīgi asa, bet tāpat kā visos agrākos gadījumos pierādīja tikai to, ka ar diskusijām vien pretēji viedokļi nav saskaņojami, ja viena puse šāda saskaņojuma nevēlas.

Kā lasītāji atcerēsies, jau sesijas sākumā Višinskis nāca ar pilnīgi jaunu recepti pasaules miera garantēšanai: viņš ieteica parakstīt piecu lielvalstu paktu, kurā tās apņemtos visus strīdus izšķirt sarunu ceļā un tādā pat garā ietekmēt arī pārējās valstis. Ierosinājums tagad nonācis politiskajā komisijā, kura padomju ārlietu ministram tas bija tuvāk jāmotivē. Iesniedzot attiecīgas rezolūcijas teksta projektu, Višinskis nebija varējis atturēties, lai savā komentārā viņam parastajā veidā nenosauktu ASV un Angliju par kara kūdītājām un pasaules miera traucētājām. Višinskis laikam bija cerējis, ka arī šoreiz komisijas locekļi mierīgi noklausīsies viņa indīgos izverdumus, lai pēc tam pārietu pie cita temata. Bet šoreiz viņš bija pārrēķinājies. Vārdu atbildei tūliņ pieprasīja ASV galvenais delegāts Vorens Ostens un ļoti konkrēti noraksturoja padomju divkosīgo politiku.

Ja Padomju savienības līderi patiešām vēlas mieru, kamdēļ tie tādā gadījumā nepārtrauc naida kampaņu pret visiem, kas nepiedalās viņa kominformā? Kamdēļ tie nepaceļ savu dzelzs priekškaru, lai tautas varētu iepazīties un runāt tieši? Pēc Ostena domām jauni līgumi pilnīgi lieki, jo mieru pasaulē var nosargāt Apvienoto nāciju organizācija, ar priekšnoteikumu, ka visi tās locekļi sadarbojās patiešām lojāli. Bet UN darbību apzināti traucē Padomju savienība, nevietā un nelietīgi izmantojot savas veto tiesības. „Vai viens Padomju savienības lieks paraksts te kautko vēl varētu grozīt," vaicāja Ostens. „Līdz šim padomju valsts nav turējusi nevienu pašu ar citām tautām parakstītu nolīgumu." Ostens tad atgādināja neuzbrukšanas līgumus, ko Padomju savienība parakstījusi ar Somiju, **L a t v i j u**, Igauniju un Lietuvu, kā arī pretēji sabiedrotajiem dotajiem solījumiem komūnistu dominētu valdību nodibināšanu Polijā, Bulgārijā, Rumānijā un citās zemēs. Nelikumīga un pretēja norunām bijusi arī Mandžūrijas rūpniecības izlaupīšana. Runātājs pieminēja Grieķiju, Čechoslovakiju un citas valstis, kurās padomju varas un kominforma iejaukšanās mieru nevis veicinājusi, bet tikai traucējusi.

Padomju savienība centusies visur radīt atmosfairu, kurā mieram vienkārši nav vietas. Tā pārtraukusi savu pilsoņu kultūrālo un personīgo kontaktu ar ārpasauli, pārtraukusi jebkādas informācijas apmaiņu ar citām valstīm. Višinska ierosinātais pakts tādēļ ir tikai jauns krāpšanas paņēmiens. Amerikāņu un angļu vārdā Ostens tad iesniedza pretrezolūciju, kurā teikts, ka UN charta ir visstiprākais miera instruments pasaulē, un ka visi saspīlējumi pasaulē rodas vienīgi no tā, ka viena valsts ignorē chartas noteikumus.

Debatēm turpinoties, nākošajā dienā runāja arī Anglijas delegāts Meknīls. Viņa runa bija drāmatiskākā epizode šajā ideoloģiju divkaujā. Griežoties tieši pie Višinska, Meknīls izsaucās: „Višinska kungs, brauciet mājās un paskaidrojiet savai valdībai, ka tikai viņa un vienīgi viņa vainīga pie tā, ka jūsu tauta zaudējusi pasaules simpatijas! Brauciet mājās un pastāstiet, cik sašutusi visa pasaule par padomju režīma mechanisko cinismu! Brauciet mājās un prasiet savam politbirojam, ar ko tas pamato savus apgalvojumus, ka karā izmocītās Eiropas tautas vēlētos jaunu karu!"

Meknīls apliecināja, ka Višinska vārdi neiebiedēšot rietumu pasauli, jo tā nevēlas padomju miera, kas visu sagrauj, bet nekā konstruktīva nerada. Padomju politika radījusi pret sevi tādu noskaņojumu visā pasaulē, kāda nebija pat pret Hitleru viņa agresijas ļaunākajā laikā. Un viss tas esot tādēļ, ka padomju vara veselu kontinentu apzināti noslēgusi no visas pasaules un, bez tam, cenšas sev pakļaut arī vēl citas tautas. „Laiks steidzas uz priekšu," brīdināja Meknīls, „un izredzes uz saprašanos paliek arvien mazākas. Tas nenozīmē, ka mēs jau stāvētu uz jauna kaŗa sliekšņa. Neviens kaŗa nevēlas un neticu arī, ka to vēlētos Staļina režīms. Bet jāsaka pilnīgi atklāti, ka Padomju savienības piekoptā miera sabotēšanas kampaņa ir visai neauglīgs paņēmiens, un tam var būt ļoti nopietnas sekas."

Komentējot šīs debates, Parīzes Le Monde raksta: „Ostena iesniegtā pretrezolūcija ir laba Padomju politikas kritika, bet ar debatēm vien šai lietā nav cerams gūt noteiktus rezultātus. Un ja arī abas grupas vēl turpinātu savu dialogu, tas negroza neko apstākli, ka to viedokļi vienkārši nav saskaņojami. Un ja šīm debatēm sekos parastā nobalsošana, tad tās iznākums jau zināms iepriekš. Un arī tas neko negrozīs."

Pasaules pilsonis Nr. 1 uzdod ciņu

Parīze (I). — Bij. amerikāņu lidotājs Garijs Dēviss, kas savā laikā pats sevi izsludināja par pirmo pasaules pilsoni, atteicās no ASV pavalstniecības un propagandēja dzīvošanu bez jebkādiem personības dokumentiem, lūdzis franču iestādes izsniegt viņam uzturēšanās atļauju kā ārzemniekam un to arī saņēmis. Viņš lūgšot arī ASV konsulātu atdot ārzemju pasi, no kuras vieglprātīgi atteicies, jo nācis pie atziņas, ka katram pilsonim tomēr jāievēro pastāvošie likumi. Dēviss, kura tēvs Meiers ir kāda Ņujorkas izpriecu lokāla orķestra šefs, tuvākā laikā nodomājis atgriezties dzimtenē, lai tur cīnītos pret rases aizspriedumiem, kas, pēc viņa domām, traucējot vienotas pasaules izveidošanu. Ievērojot šos viņa miermīlīgos nodomus, franču tiesa to atbrīvojusi no soda par kārtības traucēšanu ielās viņa piekritēju rīkoto demonstrāciju laikā. Plaši izbazūnētā un sensāciju preses atbalstītā „pasaules pilsoņu" kustība sabrukusi kā kāršu namiņš, atstājot nepatīkamas paģiras tiem, kas labā ticībā to pieņēma kā kautko jaunu un nedzirdētu.

Staļina konts Berlīnes pasta krājkasēs

Berlīne (I). — Pēc padomju joslas komūnistisko arodbiedrību rīkojuma visās Berlīnes un austrumu joslas pasta iestādēs atvērts speciāls Josifa Staļina tekoša rēķina konts. Šai kontā visiem strādniekiem un iestāžu darbiniekiem līdz 15. decembrim jāiemaksā atlīdzība, ko tie saņems par virsstundām, kas nostrādātas „par godu tautu tēva 70. dzimšanas dienai 21. decembrī". Rūpniecības uzņēmumos bez tam gatavo dāvanas naturā, kā elektriskus ledus skapjus, radiouztvērējus, mikroskopus, trauku servizes, mūzikas instrumentus. Kādam nolūkam izmantos krājkasēs iemaksātās naudas summas, pagaidām nav zināms.

Čechoslovakijā turpretim gatavo adresi ar 13 milj. parakstiem, bet franču komūnistu partija aicina zinātniekus un māksliniekus piedalīties īpašas „zelta grāmatas" sastādīšanā, ko pasniegt Staļinam viņa dzimumdienā. Grāmata būšot „franču gara sveiciens lielajam Staļinam un Staļingradai". L'Humanité ievietojis kādu Haiti iedzimtā odu Staļinam, kas arī tikšot uzņemta „zelta grāmatā", kurai savu līdzdalību jau solījuši franču atomenerģijas komisijas priekšsēdis Žolio-Kirī, rakstnieks L. Aragons un citi kreisā novirziena pārstāvji.

DAŽOS VĀRDOS

Ķīniešu komūnisti Mukdenā aizturējuši ASV ģenerālkonsulu. Pensilvanijas štata senātors Džems Fultons pieteicies labprātīgi par ķīlnieku ģenerālkonsula vietā: pēc viņa domām vēlēts tautas pārstāvis tikpat cienīgs ciest par valsti, kā valsts ierēdnis diplomāts.

Čechoslovakijas komūnisti ieteikuši ierobežot dzimumdienu svinēšanu. Valdības un sabiedrisko darbinieku dzimumdienas turpmāk atzīmēšot vienīgi sākot ar 50. mūža gadu, un arī tad tikai ik desmito gadu.

Sarkanarmijas iela Fiumē pārdēvēta Fiorello Laguardijas vārdā. Tagad jau mirušais Laguardija, kādreizējais UNRRAs ģenerāldirektors, savā jaunībā bijis ASV konsulārais aģents Fiumē.

Mostas jauns vācu nacionālisms

Bonna grib runāt ar rietumiem bez augsto komisāru starpniecības

ADENAUERA MINISTRI TOMĒR PRASA VĀCU BRUŅOTOS SPĒKUS

Bonna (A). — Pagājušās nedēļas politiskā aktivitāte Rietumvācijas federālās valdības pagaidu galvaspilsētā bija rosmīgākā un notikumiem bagātākā, kāda tur līdz šim piedzīvota. Kopš ārlietu ministra Ečesona apmeklējuma un ministru prezidenta Adenauera svarīgajām politiskajām deklarācijām, Rietumvācijas tautas tribūnu pulks jūtas pacilāts. Ar pilnu tiesību vācieši var teikt, ka ar viņiem uzvarētāji sākuši runāt valodā, kādu lieto savstarpēji tiesībās līdzīgi partneŗi. Vēl vairāk, vācieši skaidri nojauš, ka viņi, būdami gan uzvarētas un arvien vēl techniskā kaŗastāvoklī atrodošās tautas pārstāvji, nav vairs beztiesiski un nenozīmīgi otrās šķiras ļaudis. Ečesona apmeklējuma ārējais ietērps un it īpaši paša ASV ārlietu ministra ļoti pieklājīgā un varētu teikt pat ļoti sirsnīgā izturēšanās Bonnā un Berlīnē apstiprinājusi vācu nacionālistu nojaustās cerības — ka vācieši kļuvuši ASV politiskajā spēlē pret austrumiem par figūru, bez kuŗas nevar uzvarēt.

Šī sajūta demonstrātīvi parādās tiklab vācu vadošo aprindu pārrunās, kā arī presē. Pēc 4 gadu militārās pārvaldes režīma un labas paklausības disciplīnas demonstrēšanas angļiem un amerikāņiem, vācieši tagad redzami izgāž krūtis un sāk paši prasīt to, ko tie uzskata par tiem piešķiŗamu nepieciešamību. Pirmkārt, fabriku demontāžas pārtraukšana, tad konsulārās un saimnieciskās pārstāvniecības, tirdzniecības floti, tiešas sarunas starptautiskos nolīgumos bez augsto komisāru padomes vidūtājības, un, pār visām lietām, — techniskā kaŗastāvokļa iespējami drīzu izbeigšanu.

Šai ziņā raksturīgs kāds no pēdējiem Stuttgarter Nachrichten ievadiem „Cik ilgi vēl?" — „Gandrīz 5 gadus pēc vācu kapitulācijas," raksta izplatītās avīzes ievadnieks, „Vācija arvien vēl atrodas kaŗastāvoklī ar saviem bijušajiem ienaidniekiem. Šāds stāvoklis ir nenormāls un nav savienojams ar to attīstību, kāda Vācijā risinājusies kopš 1945. gada. Hitlera valstība ir sabrukusi un iznīkusi. Ar okupācijas varu palīdzību Vācijā izveidojusies jauna pārvaldes sistēma un attīstīti jauni pamati valsts celšanai. Uzvarētāju pasludinātais Rietumvācijas statūts par savu augstāko mērķi deklarējis vācu tautas atkalieklaušanu Rietumeiropas saimē. Visu to vērā ņemot, ir vairāk nekā saprotams, ka vācieši ar pilnām tiesībām atklāti izsaka šaubas, vai šie, nākotnē paredzētie uzdevumi un pašreizējā miermīlīgā attīstība Vācijā, savienojama ar kaŗastāvokli, kāds šeit joprojām techniski valda. Ar katru dienu vācu tautā kļūst spēcīgāka gluži primitīvā vēlēšanās beidzot redzēt kaŗu pabeigtu."

Raksta autors tālāk norāda, ka miera līgums ar Rietumvāciju ir ļoti sarežģīts jautājums, kas prasītu gaŗu technisku sagatavošanos un atzīst, ka šāda vilcināšanās pašreizējā politiskajā situācijā nav pielaižama. Tādēļ sabiedrotie ieteic ar atklātu deklarāciju paziņot kaŗastāvokli par izbeigtu, bez kā tūlīt tiktu parakstīts miera līgums. Līdzīgu piemēru vēsturē esot diezgan. Tālāk gan Stuttgarter Nachrichten tūlīt piemetina, ka priekšsarunas par šādas deklarācijas izstrādāšanu vai cita modus vivendi atrašanu, lai izbeigtu kaŗastāvokli, sabiedrotie nevar reālizēt ar augsto komisāru vidutājību.

Lasot šādus ievadus gandrīz katrā vācu laikrakstā, vācu atmodinātā pašapziņa un visai noteiktais tonis parādās tik nepārprotami, ka tas robežojas jau ar pārdrošu nekaunību. Bet šie paraugi nebūt nav asākā izteiksmes forma. Adenauera valdības opozīcija — vācu sociāldemokratija ar tās līderu Dr. Šumacheru priekšgalā — partijas biļetēnos un politiskās sapulcēs lieto dielaktiku, kas ne ar ko neatšķiŗas no labākajiem Hitlera stila ziediem lielajā priekšvēlēšanu kampaņā 1932. vai 1933. gadā.

Šīs politiskās diskusijas caurmēra vācietim ir īsta debess manna. Četros okupācijas gados katram sakrājušās apspiestās jūtas un nopūtas prasās uz āru. To labi jūt arī vācu prese. Joprojām nemitās raksti par to, ka Rietumvācijas valdība bez kaŗaspēka nevarēs pildīt tai paredzētos uzdevumus Rietumeiropas tautu saimē. Šādas sarunas nenotiek tikai pie bavāriešu alus galdiem vai Reinzemes vīnu krodziņos, bet pat Adenauera kabineta ministri dienu pēc oficiālās Ečesona deklarācijas, ka pagaidām Rietumvācijai bruņotie spēki nav paredzēti, atklātās sapulcēs protestēja pret šo viedokli. Tieslietu ministrs Dr. Dēlers pagājušajā svētdienā Ansbachā teica: „Būtu ļoti jauki turēties ārpus katra militārisma un bez bruņotiem spēkiem. Bet mēs neesam Šveicē. Mēs atrodamies rietumu un austrumu tiešās cīņas pašā degpunktā. Tā būtu utopija domāt, ka mēs varam palikt šai cīņā neitrāli. Demokratijai ir tikai tad nozīme, ja valsts pilsoņi var savu valsti aizstāvēt. Viss cits ir tikai ilūzijas."

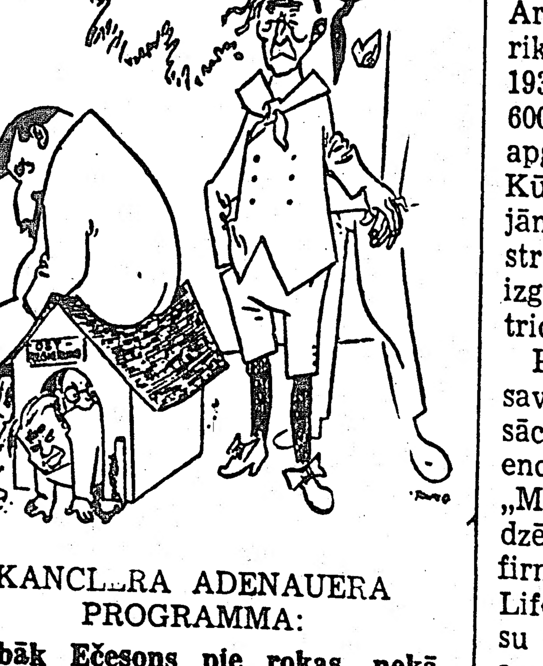

KANCLERA ADENAUERA PROGRAMMA:
„Labāk Ečesons pie rokas, nekā Staļins uz jumta"

Jauna gaisa katastrofu serija

Ņujorka (I). — Kāds amerikāņu armijas supercietoksnis B-29 ar 20 vīru apkalpi benzīna aptrūkuma dēļ iegāzies jūŗā Bermudu salu tuvumā. Lidmašīna atradās ceļā no Kalifornijas uz Angliju, un katastrofa notika, kad tā bez kļūmēm jau bija veikusi 5600 km. Nokritušā B-29 meklēšanā piedalījās 80 amerikāņu lidmašīnas un vairāki angļu kreiseri. Kāds kaŗa kuģis trešā dienā pēc katastrofas atrada jūŗā glābšanas laivas ar 18 avarējušiem lidotājiem. Meklēšanas operācijās nogāzās vēl viena lidmašīna, prasot jaunus 8 cilvēku upuŗus.

Virs Kalifornijas, Stoktonas tuvumā, gaisā sadūrās divi citas B-29 mašīnas, pie kam no 22 vīru apkalpes ar izpletņiem izglābušies tikai septiņi.

Bez vēsts pazudusi holandiešu Dakotas satiksmes lidmašīna, kas svētdien ar 29 žīdu bērniem, divām pavadonēm un 4 apkalpes locekļiem izlidojusi no Briseles uz Oslo. Lidmašīnas meklēšanā gaisā, virs zemes un uz jūŗas piedalas holandiešu, dāņu, zviedru un norvēģu policija un glābšanas komandas.

Albānijas diktators Maskavā

Minējumi par brauciena nolūku

Belgrade (I). — Jugoslavu informācijas avoti noteikti apgalvo, ka Albānijas premjērs Envers Hodža jau nedēļu atrodas Maskavā. Viņš izlidojis no Tiranas padomju militārā lidmašīnā kāda krievu ģenerāļa pavadībā.

Par Hodžas ceļojuma nolūkiem nav īstas skaidrības. No vienas puses ļoti iespējams, ka Albānijas diktātors devies uz Maskavu, lai izlūgtos pastiprinātu padomju lielvalsts materiālu palīdzību savai zemei. Grieķu partizānu sakaušana un Tito paziņojums par draudzības līguma uzteikšanu pilnīgi izolējuši saimnieciski jau tā vājo Albāniju no sauszemes aizmugures. Padomju savienības preču un sevišķi pārtikas līdzekļu ievedumi arī sarukuši. Šādos apstākļos pilnīgi dabīgi, ka Hodža nodomājis lūgt Kremli pievērst Albānijas vajadzībām lielāku uzmanību.

Saimnieciskā stāvokļa pasliktināšanās un politiskā izolācija droši vien radījusi nemieru iedzīvotājos, kādēļ Hodžam jādomā par savas armijas apgādes uzlabošanu, lai, mazākais, to paturētu savā rīcībā. Vajadzīgos kaŗa materiālus viņš var saņemt vienīgi no Maskavas, jo ar tiem 100 virsniekiem un instruktoriem, kas valsts galvaspilsētā reprezentē padomju militāro misiju, albāņu komūnistiskajai valdībai maz līdzēts.

Bet ir arī vēl viena cita versija. Tito noteiktā prasība, lai Albānija grozītu savu pret Jugoslaviju naidīgo nostāju, daudzus jau pamudinājusi spekulēt uz to, ka Hodža patiešām varētu pārsviesties Tito pusē. Tagad tie nu runā, ka, lai izvairītos no tādas iespējamības, kominforms „pievācis" Hodžu un aizvedis uz Maskavu, lai tur attiecīgi pārskolotu.

Bet lieta varbūt pavisam vienkārša. Ir dažas pazīmes, ka Maskavā patlaban notiek kāda plašāka kominforma konference. „Nezināmā virzienā" no savām pastāvīgām dzīves vietām izbraukuši franču un italiešu komūnistu lideri, bet Maskavā parādījusies spāņu sarkano barvede Pasionarija, par kuŗu vēl nesen kāda aģentūra ziņoja, ka tā Prāgā apcietināta. Un nebūtu nekāds brīnums, ka pie Maskavas apspriežu galda aicināts arī Hodža, kas laikam, ir vienīgais komūnists Albānijā, kam kominforms vēl uzticas.

APVĒRSUMA MĒĢINĀJUMS TURCIJĀ

Ankara (I). — Istanbulā atklāta sazvērestība pret pastāvošo valsts iekārtu, kuŗas dalībnieki gribējuši vispirms nogalināt prezidentu Ismetu Inonī un tad izmantot situāciju jaunas valdības nodibināšanai. Sazvērestību rīkojusi turku nacionālistu partija un tās priekšgalā stāvējuši vairāki ģenerāļi un parlamenta deputāti. Sasvērnieki gatavojušies nonāvēt arī redzamākos turku demokratu līderus, lai nodibinātu diktātūru maršala Čakmaka vadībā. Apcietināti vairāki ģenerāļi un štāba virsnieki, bet sazvērestībā iejauktos deputātus ierosināts izslēgt no parlamenta.

MAĻENKOVS TO VISU NOKLUSĒJA...

Ņujorka (D). — Oktobŗa revolūcijas svētkos teiktajā runā Padomju savienības ministru prezidenta vietnieks un komūnistu partijas ģenerālsekretārs Maļenkovs apgalvoja, ka krievi paši uzcēluši savu saimniecību, uzbūvējuši savas fabrikas un rūpnīcas, jo ar „sociālistisko iekārtu nevar sacensties kapitālisms". Maļenkova apgalvojums ir mazliet vienpusīgs. Kā tas padomju valstsvīriem parasts, viņš noklusēja daudzus faktus, kas liecina, ka kapitālisti un imperiālisti palīdzējuši uzcelt padomju saimniecisko dzīvi. 1944. gadā Savienoto valstu tirdzniecības kāmeras priekšsēdim Džonsonam Staļins teica: „Fords mums palīdzēja uzbūvēt auto un traktoru rūpnīcas." Dažus gadus pirms tam Armtorga vadītājs Bogdanovs amerikāņu žurnālistiem atzinās, kā ap 1930. g. Padomju savienībā strādāja 600—700 amerikāņu inženieŗu. Šis apgalvojums ir patiess. ASV inž. Kūpers izplānoja vienu no lielākajām padomju spēkstacijām Dņeprostrojā. Mašīnas šim uzņēmumam izgatavoja ASV firma Central Electric.

Par amerikāņu palīdzību Padomju savienībai minēts arī krievu konversācijas vārdnīcā Boļšaja sovetskaja enciklopedija. Burtiski tur rakstīts: „Mūsu automobiļu rūpniecību palīdzēja uzbūvēt 3 Savienoto valstu firmas — Fords, Herkuless un Auto Life." Divās pirmajās piecgadēs visu padomju transportu noorganizēja amerikāņu inženieris Bāks. Maļenkovs, protams, to visu noklusēja, jo Padomju savienībā tagad skaitās slikts tas, kas nācis no ārzemēm. Salīdzinot ar kapitālistiskajām iekārtām, krievu saimnieciskā dzīve klibo daudzās vietās. Vēl pirms pirmā pasaules kaŗa oficiāli publicētajā statistikā Maskava atzinās, ka masu patēriņa preces Padomju savienībā neapmierina iedzīvotāju prasības. Ja vēl atceramies to apstākli, ka krievi savus lielos saimnieciskos pasākumus reālizējuši vai vienīgi ar piespiedu darbu strādniekiem, Maļenkova apgalvojums par sociālisma priekšrocībām ir visai apšaubāms.

Vācijai atkal ļaus būvēt kuģus

Londona (I). — Pēc sešu mēnešu apspriedēm īpaša angļu, amerikāņu un franču lietpratēju komisija atzinusi par iespējamu atļaut Vācijai atkal būvēt lielākus un ātrākus tirdniecības kuģus, nekā tas noteikts līdzšinējos rietumu okupācijas varu rīkojumos. Līdz šim vācu kuģu būvētavām bija liegts būvēt kuģus, kas lielāki par 7200 t. un kuŗu ātrums pārsniedz 12 mezglus. Jaunajiem preču kuģiem tomēr jābūt tādiem, ka tos nevar pārveidot palīgkreiseŗos vai lidmašīnu bazes kuģos.

Lēmums nozīmē, ka Ziemeļvācijas kuģu būvētavas atkal nodarbinās lielāku strādnieku skaitu un Vācijas saimniecībā ietaupīsies frakšu nauda, kas jāmaksā ārzemju rederejām par vācu eksportpreču pārvietošanu.

LATVIA
Latvian Newspaper
...ished under EUCOM Civil
...airs Division Authorisation
...mber UNDP 196. Publisher
...d Editor: Valdemārs Lam...
...Esslingen/N., Breite Str.
...-1. Printer: Ungeheuer &
...Ludwigsburg, Körner...
...tr. 16. Published twice weekly
Circulation 11.000.

Latvija atkal reiz būs brīva, saka New York Times

...Ņujorka (D). — Sakarā ar ...mūsu neatkarības 31. gadadie... lielais amerikāņu laik... ...raksts New York Times ievie... ...ja garāku rakstu, kas vel... ...tīts 18. novembrim. „Kad ...pirms 31 gada Latvijā uzlēca ...brīvības gaisma," saka laik... ...raksts, „likās, ka tā turpinā... ...des daudzus gadu simtus. Pa... ...tiesībā viss norisinājās citādi: 1939. g. 5. oktobrī Latvija bija ...spiesta parakstīt savstarpējas ...palīdzības līgumu ar Padomju ...savienību. Maskava šo līgu... ...mu tomēr neievēroja. Jau 1940. g. jūlijā Latviju okupēja ...sarkanarmija un pievienoja Padomju savienībai. To ASV ...vēl tagad neatzīst. No 2 mil... ...joniem latviešu vismaz viena ...trešdaļa tagad deportēta vai ...iznīcināta." Raksta beigās New York Times saka: „To... ...nāks pienāks laiks, kad Lat... ...vija atkal atgūs savu neatka... ...rību un būs brīva."

18. novembris ASV

...Vašingtonā Latvijas sūtnis J. Feld... ...18. novembrī saņēma apsvei... ...mus no ārlietu ministra D. Eče... ...ministrijas ģenerālsekretāra ...diem ārlietu ministrijas vadī... ...darbiniekiem. Personīgi ...Lietuvas sūtnis Povilas Ža... ...un ministrs Stasis Lozaraitis, ...arī citi mūsu vaists un tautas ... Valsts proklamēšanas svēt... ...karā sūtnis J. Feldmanis pie... Vašingtonas latviešu koloniju, ...tagad jau ir ap simts personu...

...šā dienā sūtnis izbrauca uz ...ku, kur turienes organizāciju ...jumā teica uzrunu. Svētdien, ...novembrī, Vašingtonas latviešu ...ba bija organizējusi svētku ...pojumu, kam sekoja pieņem... ...Latvijas valsts svētkus divi ...tiem atzīmēja New York Ti... ...Arī Washington Times He... ...bija ievietojis attiecīgu apce...

...Rietumvācija uzne... locekle Rietum...

...publicēta ASV, Anglijas un Franc... ...federāciju. Ārpolītiskās d... Dr. Šumachers uz 20 dienām...

...Bonnā (B). — Ceturtdien pēcpusdien... ...Londonā publicēja triju valstu vienoš... ...federāciju. Šī vienošanās, ko izstrādā... ...apmeklējuma laikā pagājušā nedēļā, pa... ...ns kontrolpadomē, par ko savukārt... ...nedēļā pārtrauc lielāko tiesu demontā... ...rūpniecības pārstāvniecības ārzemēs, ...būvēt tirdzniecības kuģus līdz 7200 t ...reparāciju maksājumus un atveŗ Rietu... ...tiesības kā līdztiesīgam loceklim Rietu... ...litiskajās organ...

...Rietumvācijas un sabiedroto vie... ...nos vācu tautai paziņoja fede... ...cijas kanclers Dr. Adenauers ce... ...dienas vakarā Bonnas parla... ...tā. Viņš paskaidroja, ka vācieši ...rās ar augstajiem komisāriem ...ārlietu ministru Ečesonu panā... ...vienošanos „kas par 90% ap... ...mūsu prasības". Dr. Ade... ...uzsvēra, ka kopš kapitulāci... ...šīs sarunas bijušas pirmās, kur ...uzvarētāji uzlūkojuši kā ...tiesīgus partneŗus. Tagad vā... ...esot posmu pa posmam jā... ...pilnīga uzticība, jo to prasot ...pašas Vācijas kā arī visas ...Rietumeiropas intereses. ...ASV ārlietu ministra Ečesona ...šanās laikā vācu sociālistu ...ijas līderis Dr. Šumachers asi ...ja Dr. Adenauera rīcību, iz... ...dams visai asas piezīmes presē ...SPD partijas biļetēnā. Kad kan... ...runai ceturtdienas vakarā par... ...tā sekoja debates, Dr. Šuma... ...no jauna asi vērsās pret ...vācijas kanclera ārpolitiku, ...viņš esot reālizējis bez opozīcijas ...pašā Bonnas parlamenta piedalī...